

รายงานการวิจัย

กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญลิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข
สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

THE DEVELOPMENTAL MECHANISM OF INTEGRATION
PUNNASIKKHA INTO MULTICULTURAL HAPPINESS SOCIETY
FOR THE ELDERLY IN KALASIN PROVINCE

ขวัญใจ แก้วแสง
พระครูธรรมมาภิสมัย
วาริณี โสภางร
อรรรรณ แก้วมาตย์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการ บัญญัติสิกขา กับ วัฒนธรรมสังคัมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อพัฒนากลไกการ พัฒนาการบูรณาการบัญญัติสิกขา กับ วัฒนธรรมสังคัมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อประเมินกลไกการ พัฒนาการบูรณาการบัญญัติสิกขา กับ วัฒนธรรมสังคัมสร้างสุขสำหรับผู้ สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 387 คน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 13 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการ ประเมินกลไกการ พัฒนาการบูรณาการบัญญัติสิกขา กับ วัฒนธรรมสังคัมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบัญญัติสิกขา กับ วัฒนธรรมสังคัม สร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 36 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ ระหว่าง .441-.854 ค่าความ เชื่อมั่น โดยสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.976 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการบัญญัติสิกขาสร้าง สุขสำหรับผู้สูงอายุ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ ระหว่าง .628-.827 ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.964 และแบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ ระหว่าง .457-.842 ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.967 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสร้างสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า

สถานภาพทั่วไป ผู้สูงอายุที่ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 56.60 อายุระหว่าง 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.80 มีสถานภาพสมรสและอยู่กับคู่สมรสคิดเป็นร้อยละ 53.50 ระดับ การศึกษาชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 78.60 สถานะรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย มีหนี้สินคิด เป็นร้อยละ 44.40 สถานะของครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย คิดเป็นร้อยละ 65.10 เป็นสมาชิกชมรม และเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ (8-12 ครั้ง/ปี) คิดเป็นร้อยละ 70.30 และผู้สูงอายุยังต้องมีผู้ดูแล คิด เป็นร้อยละ 77.50

สังคัมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคัมวัฒนธรรมของ อยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวม และ รายด้าน คือ ด้านสังคัมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา ด้านจิตใจ และด้านร่างกายหรือกายภาพ ตามลำดับ การบูรณาการบัญญัติสิกขาในการสร้างสุขของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก ตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการรักษาศีล 2) ด้านการภาวนา และ 3) ด้านการทาน

สังคัมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ มีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาในรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคัมสร้างสุขอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ 1) ด้าน สุขสง่า 2) ด้านสุขสงบ และ 3) ด้านสร้างสุข ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างสังคัมสร้างสุขกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบัญญัติสิกขา พบว่า 1) สังคัมพหุ วัฒนธรรมของผู้สูงอายุ (กาย, จิต, สังคัม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบัญญัติสิกขาของผู้สูงอายุ (ทาน,

ศีล, ภาวนา) อยู่ในระดับน้อย (ภาพรวม $r = .246^{**}$ สังคม $r = .251^{**}$ และจิต $r = .200^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) สังคมพหุวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ (กาย, จิต, สังคม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ($r = .470^{**}$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านสุขสบาย ($r = .357^{**}$) และด้านสุขสนุก ($r = .388^{**}$) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านสุขสง่า ($r = .210^{**}$) อยู่ในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) บุญญศึกษา (ทาน, ศีล, ภาวนา) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ($r = .215^{**}$) อยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะ ด้านศีล ($r = .147^{**}$) และด้านภาวนา ($r = .149^{**}$) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 (1) ด้านศีล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขด้านสุขสง่า ($r = .102^{**}$) (2) ด้านภาวนา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมด้านสุขสว่าง และ ด้านสุขสว่าง ($r = .122^{**}$) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม สังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านดังนี้ 1) ด้านความถูกต้อง ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ 3) ด้านความเป็นไปได้ และ 4) ด้านความเหมาะสม

คำสำคัญ : 1. กลไกการพัฒนา 2. การบูรณาการ 3. บุญญศึกษา 4. พหุวัฒนธรรม 5. สังคมสร้างสุข 6. ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The objectives of the research are as follows: 1) to study the condition and factors affecting the integration of merit and multicultural society creating happiness for the elderly in Kalasin Province; 2) to develop a mechanism for developing the integration of merit and multicultural society creating happiness for the elderly in Kalasin Province; and 3) to evaluate the mechanism for developing the integration of merit and multicultural society creating happiness for the elderly in Kalasin Province. The sample group used in this research consisted of 387 elderly people living in the Mueang District of Kalasin Province, 13 key informants in structured interviews, and 9 experts in evaluating mechanisms for developing the integration of merit and a multicultural society that creates happiness for the elderly in Kalasin Province. Tools used in the research included structured interviews, a questionnaire about conditions and factors affecting the integration of merit and multicultural society to create happiness for the elderly, totaling 36 items, with discriminatory power values (r) ranging between .441 and .854, confidence values (Alpha Coefficient) equal to 0.976, a questionnaire about integrating merit to create happiness for the elderly with discriminatory power (r) ranging between .628 and .827, an Alpha Coefficient equal to 0.964, and a questionnaire about the happiness of the elderly in 5 dimensions with discriminatory power (r) ranging from .457 to .842, and an Alpha Coefficient equal to 0.967. The collected data were analyzed using a ready-made program: percentage, mean, standard deviation, correlation coefficients Pearson (Pearson Product Moment Correlation), and a stepwise multiple regression analysis.

The research results found that

Most of the elderly who provided information were male, accounting for 56.60%; aged between 60 and 69 years, accounting for 63.80%; having marital status and living with a spouse, accounting for 53.50%; having a primary education level, accounting for 78.60%; and having an income status that was not enough to cover expenses—debt accounted for 44.40%. Moreover, they were living in an extended family, accounting for 65.10%; club members regularly participated in activities (8–12 times per year), accounting for 70.30%; and they had a caregiver, accounting for 77.50%.

The opinions about the multicultural society were at a high level both overall and in each aspect, namely social, cultural, and Buddhist aspects, mental aspects, and physical or physical aspects, respectively. Integrating merit into creating happiness for

the elderly, overall, and each aspect was at a high level in the following order: 1) keeping the precepts, 2) praying or meditating, and 3) almsgiving.

The opinion on how society creates happiness for the elderly in 5 dimensions overall was at a high level and when considering each aspect, it was found that there were high levels of opinion in 3 areas: 1) happiness and elegance, 2) aspects peaceful/happiness, and 3) happiness creation, respectively.

In the relationship between a society that creates happiness and factors that affect the merit of the elderly, it was found that 1) a multicultural society of the elderly (physical, mental, and social) had a positive relationship with the merit of the elderly (donations, precepts, and meditation) at a low level (overall $r = .246^{**}$, society $r = .251^{**}$, and mental $r = .200^{**}$) with statistical significance at the .01 level, and 2) the multicultural society of the elderly (physical, mental, and social) has a positive relationship with the society that creates happiness for the elderly ($r = .470^{**}$) at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the aspect of comfort ($r = .357^{**}$) and the aspect of happiness ($r = .388^{**}$) were at a moderate level. and happiness and elegance ($r = .210^{**}$) were at a low level with statistical significance at the .01 level, and 3) Bunyasikkha (giving, precepts, prayer) had a positive relationship with the society that creates happiness for the elderly ($r = .215^{**}$) at a low level, especially the precepts ($r = .147^{**}$) and pray/meditation ($r = .149^{**}$) were at a low level with statistical significance level of .01. While considering each aspect, it was found that (1) the precepts aspect had a positive relationship with a society that creates happiness in terms of happiness and elegance ($r = .102^{**}$) and (2) the aspect of meditation had a positive relationship with a society that creates happiness ($r = .122^{**}$) at a low level with statistical significance at the .05 level.

Results of the evaluation of the mechanism for developing the integration of merit and multicultural society that creates happiness for the elderly in Kalasin Province overall were at a high level and when considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level as follows: 1) Accuracy, 2) Utilization, 3) Feasibility, and 4) Appropriateness.

Keyword: 1. the developmental mechanism 2. Integration 3. Punnasikkha
4. Multicultural 5. Happiness society 6. the elderly

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย งบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2565 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม (สกสว.) และได้รับความช่วยเหลือและความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสถาบัน องค์กร และบุคคลที่ได้ให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือ สนับสนุน และให้ข้อมูลเพื่อศึกษาค้น จนสามารถนำความรู้มาเขียนวิจัยนี้ได้และกรุณาชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการการวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหาระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ซึ่งท่านทั้งหลายได้ช่วยแนะนำแก้ไขให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ สำนักงานจังหวัดขอนแก่นและสำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณบิดา มารดาของข้าพเจ้า ที่ให้ความอุปถัมภ์ และเป็นกำลังในการศึกษาวิจัย เป็นอย่างดี ตลอดจนทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ในที่นี้ แต่ได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีทุกประการ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัยเรื่องนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและนำการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขาภิพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมต่อไป

ดร.ขวัญใจ แก้วแสง

หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

วันที่ 11 มีนาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาและการบูรณาการ	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบุญสิกขา	19
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม	26
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	35
2.5 ข้อมูลสภาพพื้นที่การวิจัย	52
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
2.7 สรุปกรอบแนวคิด	61
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 รูปแบบการวิจัย	62
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	62
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
3.4 วิธีสร้างเครื่องมือ	64
3.5 วิธีดำเนินการวิจัย	65
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	66
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	68
3.9 การนำเสนอผลการวิจัย	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล	71
4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	71
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	104
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	109
5.3 ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมในมนุษย์ หนังสือขอความอนุเคราะห์ แบบตอบรับผู้เชี่ยวชาญ หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดสอบคุณภาพ เครื่องมือ หนังสือขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูล	125
ภาคผนวก ข เครื่องมือในการวิจัย/ ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น	134
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	153
ภาคผนวก ง รูปภาพกิจกรรมของโครงการวิจัย	161
ประวัตินักวิจัย	165

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	72
ตารางที่ 2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการ บุญญศึกษา กับพฤติกรรมธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด กาฬสินธุ์	74
ตารางที่ 3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการ บุญญศึกษา กับพฤติกรรมธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด กาฬสินธุ์ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs)	74
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการ บุญญศึกษา กับพฤติกรรมธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด กาฬสินธุ์ ด้านจิตใจ (Mental Needs)	75
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการ บุญญศึกษา กับพฤติกรรมธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด กาฬสินธุ์ ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs)	76
ตารางที่ 6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบูรณาการบุญญศึกษา ใน การสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	77
ตารางที่ 7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการบูรณาการบุญญศึกษา ในการสร้างสุขของผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการทาน	78
ตารางที่ 8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการบูรณาการบุญญศึกษา ในการสร้างสุขของผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการรักษาโรค	79
ตารางที่ 9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการบูรณาการบุญญศึกษา ในการสร้างสุขของผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการภวานา	80
ตารางที่ 10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้าง สุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ	80
ตารางที่ 11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้าง สุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสบาย	81
ตารางที่ 12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้าง สุข ของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสนุก	82
ตารางที่ 13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุข ของผู้สูงอายุ 5 มิติด้านสุขสง่า	82
ตารางที่ 14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้าง สุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสว่าง	83

ตารางที่ 15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสงบ	84
ตารางที่ 16	ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมสร้างสุขกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญยะสีกาและบุญยสิกขาของผู้สูงอายุในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์	85
ตารางที่ 17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญยสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	99
ตารางที่ 18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญยสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมและรายข้อ	100
ตารางที่ 19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญยสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมและรายข้อ	101
ตารางที่ 20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญยสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ	102
ตารางที่ 21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญยสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมและรายข้อ	103

สารบัญญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
2.1	หลักการ 8 M สู่ความสำเร็จ	10
2.2	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	61
3.1	ขั้นตอนวิธีการวิจัย	70
4.1	รูปแบบกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม สร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	98
5.1	รูปแบบการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้าง สุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	108

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในระยะ 20 ปี ที่ผ่านมาประชากรไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น กรมสุขภาพจิต (2559) ได้กล่าวว่าความจริงประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2548 และเมื่อปี 2564 ได้เข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ ตามหลักเกณฑ์ที่ว่า คือมีคนแก่ อายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 66,165,261 คน เป็นเพศชาย 32,333,451 คน เพศหญิง 33,831,810 คน เป็นผู้สูงอายุไทย ที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี สูงถึงร้อยละ 56.5 รองลงมาคืออายุระหว่าง 70-79 ปี ร้อยละ 29.1 และอายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.4 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563) องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้ให้นิยาม ผู้สูงอายุ (Older person) หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป และได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Superaged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2557) สำหรับประเทศไทยได้นิยามคำว่าผู้สูงอายุ ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ว่า หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

อย่างไรก็ตามสังคมไทยได้มีการเตรียมพร้อมสังคมผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม ในการอยู่ร่วมกันของประชาชนระหว่างวัยกับสังคมผู้สูงอายุอย่างมีความสุข โดยรัฐบาลมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงการศึกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่เน้นการพัฒนาการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคมผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุในสังคมดำเนินชีวิตอยู่อย่างสันติสุขในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ และน้อมนำหลักพระพุทธศาสนาในการบูรณาการการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาพุทธธรรมสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย ร่วมกันพัฒนารูปแบบพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงอายุทุกภาวะโดยเฉพาะที่มีภาวะติดเตียง อีกทั้งสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต ให้สอดคล้องกับการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงอายุ อีกประการหนึ่งคือการเพิ่มกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญธิศึกษา กับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการนำพุทธธรรมนำทางแห่งความสุขให้กับสังคมผู้สูงอายุทุกระดับบนพุทธวัฒนธรรมความหลากหลาย และที่สำคัญของสังคมผู้สูงอายุต้องมีคืออนวัตรกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจ สำหรับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันปลายอย่างมีความสุข และการที่จะพัฒนาประเทศอย่างสมบูรณ์การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติ

ของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทยบนพื้นฐานพระพุทธศาสนาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้สูงวัยที่จะต้องดำรงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ เป็นหนึ่งในสาระสำคัญสำหรับสร้างสุขให้กับผู้สูงอายุ บุญญสิกขา หรือ ทาน ศีล ภาวนา เป็นหลักการพัฒนาจิตใจเบื้องต้นที่สามารถเข้าถึงและปฏิบัติได้ทุกระดับวัย แต่หากผู้สูงอายุจะสร้างสุขได้ด้วยตัวเองในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การจะทำให้ผู้สูงวัยทุกพื้นที่ได้เข้าถึงหลักการบุญญสิกขาอย่างแท้จริง สังคมทุกช่วงวัยต้องช่วยสร้างสังคมร่วมกัน หลักในการปฏิบัติเพื่อการขับเคลื่อนสังคมผู้สูงวัยอยู่อย่างไรให้เกิดสุขอย่างแท้จริง สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) (2562 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ทาน ศีล ภาวนา (บุญญสิกขา) ศีล สมาธิ ปัญญา (ไตรสิกขา) ทาน ศีล ภาวนา กับ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ที่จริงก็เรื่องเดียวกัน แต่จุดหนึ่งเน้นด้านภายนอก เน้นด้านหยาบ จัดเป็นทาน ศีล และภาวนา โดยขยายด้านนอกเป็น ๒ อย่าง คือ ทาน กับ ศีล เอาข้างใน 3 อย่าง คือ สมาธิ และปัญญา ไปยุบเป็นภาวนาอย่างเดียว เช่นเดียวกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551 : ออนไลน์) กล่าวถึง บุญญสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) ในการทาน คือ การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน เพื่อช่วยเหลือกัน เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสังคม และเพื่อส่งเสริมความดีงามและการทาน สิ่งที่ดี ทานเป็นเครื่องเสริมการอยู่ร่วมในสังคมให้ เป็นไปด้วยดี มีระเบียบมั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นก็เป็นเครื่องฝึกหัดขัดเกลาทั้ง พฤติกรรมภายนอก ทางกาย วาจา และฝึกฝนอบรมจิตใจให้เจริญยิ่งขึ้นไปในคุณธรรม และความเอื้ออ้อมเบิกบานผ่องใส ศีล คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมสังคม หรือพูดให้ง่ายอีกอย่างหนึ่งว่า ได้แก่ความมีวินัย และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ชีวิตและสังคมจะได้เรียบร้อยราบรื่น ไม่สับสนวุ่นวายไม่ระส่ำระสาย เอื้อโอกาสต่อการที่จะทำอะไรๆ ให้สะดวกได้ผลดีและมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ศีลมีหลายระดับ หรือจัดไว้หลายประเภท ให้เหมาะกับ สภาพชีวิตและสังคมหรือชุมชนนั้นๆ ในการที่จะปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายของตน ส่วน ภาวนา แยกเป็นภาวนาในด้านสมาธิ และภาวนาในด้าน ปัญญา การปฏิบัติธรรมในความหมายที่เราพูดกันมาก ตามที่นิยมกันในปัจจุบัน เป็นการจำกัดแคบในระดับ ภาวนา คือเป็นการปฏิบัติในระดับ ภาวนาและเน้น ที่รูปแบบ เช่นไปนั่ง สมาธิเข้าไปใน วัดที่วิเวกเข้าไปในป่า ระดับที่เรานิยมปฏิบัติธรรมคือไปบำเพ็ญ สมาธิ ภาวนา แปลว่า ทำให้เกิดให้มีขึ้น ทำให้เป็นขึ้น สิ่งที่ยังไม่เป็นก็ทำให้มันเป็น สิ่งที่ยังไม่มีก็ทำให้มันมีขึ้น เรียกว่า ภาวนา เพราะฉะนั้นจึงเป็นการปฏิบัติฝึกหัด หรือลงมือทำ ภาวนาจึงแปล อีกความหมายหนึ่งว่าการฝึกอบรม ภาวนาจึงมีความหมายตรงกับคำว่า พัฒนา ด้วยและจึงแปลง่ายๆ ว่า เจริญ ในภาษาไทยแต่โบราณมากก็นิยมแปล ภาวนา ว่า เจริญ เช่น เจริญสมาธิเรียกว่า สมาธิภาวนา เจริญเมตตา เรียกว่า เมตตาภาวนา เจริญวิปัสสนา เรียกว่า วิปัสสนาภาวนา ตกลงว่า ภาวนา แปลว่า การฝึกอบรมหรือการเจริญ หรือ การทำให้เป็นให้มีขึ้นมาและพัฒนาให้งอกงามบริบูรณ์

ฉะนั้น คำว่า ทาน ศีล ภาวนา กับ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ก็ให้ทราบว่าที่แท้จริงเป็นระบบอันเดียวกัน แต่เราแยกเพื่อให้เห็นจุดเน้นที่ต่างกัน สำหรับคฤหัสถ์จะเน้นด้านนอกจัดเป็นทาน ศีล ภาวนา แต่สำหรับพระสงฆ์จะเน้นด้านในวางหลักเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อบุญญสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความสุขในทุกสังคม และเป็นเครื่องส่งเสริมความดีงามนำมาซึ่งความเจริญพัฒนาในสังคม ซึ่งอดีตจนถึงปัจจุบันสังคมไทยนั้นมีความหลากหลายของวัฒนธรรม

วิถีชีวิต คอรัฟ ต่วนบุละ และคณะ (2559) ได้กล่าวว่า สังคมที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านภาษา วิถีชีวิตการนับถือศาสนา เรียกสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้ว่า พหุวัฒนธรรม ได้ให้กรอบแนวคิดลักษณะสังคมที่มีความหลากหลายเป็นสังคมที่มีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ 1) มีหลายเชื้อชาติ หลายศาสนาปะปนอยู่ร่วมกันในชาติเดียวกัน 2) มีวัฒนธรรมหรืออนุวัฒนธรรมของเชื้อชาติหรือศาสนาแตกต่างกัน 3) มีการขัดแย้งกันในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา 4) มีบางกลุ่มในเชื้อชาติ หลายศาสนา หลายวัฒนธรรมที่ครองอำนาจอยู่

จากองค์ประกอบของพหุวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าสังคมพหุวัฒนธรรมมีปรากฏการณ์ที่ทั้งสองวัฒนธรรมต้องมาสัมพันธ์กันซึ่งมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ พหุวัฒนธรรมสังคม ซึ่งเป็นสังคมที่หลากหลาย มีการปรับตัวทางกายภาพและทางวัฒนธรรม มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีการกลืนกลายวัฒนธรรม แต่สังคมพหุวัฒนธรรมที่ประกอบด้วยชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยอยู่ในสังคมเดียวกันนั้นมีแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว มีการจัดการความหลากหลายที่เน้นความเป็นกลางที่ไม่สุดขั้วจนเกินไปด้วยวิธีการที่แตกต่างกันไป และแต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเอง อย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวก้าว ล่วงละเมิด หรือก่อวินาศกรรมซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สงบ และพึงพาอาศัยซึ่งกันได้อย่างมีความสุข และพหุวัฒนธรรมของสังคมไทยมีความหลากหลายซึ่งมาจากวัฒนธรรมจากชาติพันธุ์ในพื้นที่ต่าง ๆ มีการประพลุดิปฏิบัติที่แตกต่างกัน

จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นอีกหนึ่งจังหวัดในประเทศไทยที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน มีหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของเผ่าละว้า ซึ่งมีความเจริญทางด้านอารยธรรมประมาณ 1,600 ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เริ่มตั้งเป็นเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นลาว เขมร จีน เวียดนาม ญไท กะเลิง ไทข่า ไทดำ และญ้อ เป็นต้น และความโดดเด่นด้านวัฒนธรรม ประชาชนในกลุ่มชนต่างๆ ได้เรียนรู้ ปรับตัว ที่จะอยู่ร่วมกันและสืบสานประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตจากรุ่นสู่รุ่นบนพื้นฐานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อสังคมเปลี่ยนไป ความล้ำสมัยด้านเทคโนโลยีเข้ามา กลุ่มชนแต่ละช่วงวัยเกิดช่องว่างระหว่างวัย สังคมพหุวัฒนธรรมเปลี่ยนไป กลุ่มผู้สูงวัยต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้มีความสุขในการอยู่ร่วมกับสังคมสมัยใหม่ ครอบครัวสมัยใหม่ และอีกด้านกลุ่มของเยาวชน หรือลูกหลาน ต้องเข้าใจและเรียนรู้ที่จะปรับตัว ดูแลผู้สูงอายุด้วยความเข้าใจ ไม่ทอดทิ้ง กลุ่มผู้สูงวัยให้เป็นกลุ่มที่รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองด้อยคุณค่ารอความตาย ความเป็นสังคมพุทธ เป็นสังคมแห่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตาต่อกันและกัน ไม่ใช่เพียงลูกหลานเท่านั้นเป็นผู้ดูแลผู้สูงวัย สังคมรอบข้าง หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ต่างต้องร่วมด้วยช่วยกันเห็นความสำคัญและคุณค่าของกลุ่มผู้สูงวัย เรงหาวิธีการ กระบวนการ หรือการวิจัยที่ช่วยให้ผู้สูงวัยมีความสุขในบั้นปลายชีวิตให้ทั่วถึง ดังที่มีนักวิจัยหลายท่านได้มีการวิจัยและพัฒนาด้านความสุขของผู้สูงวัยตามหลักธรรมต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาวิถีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธบริหาร การศึกษา (ดวงกมล โพธิ์แก้ว (2560) ศึกษารูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัด มหาสารคาม (สิทธิพร สุนทร และคณะ, 2561) เป็นต้น และที่สำคัญกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรมนั้นมียัตราการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปัจจัยต่างๆ ล้วนมีผลต่อความสุขของผู้สูงวัยในบั้นปลาย

ชีวิต ทุกหน่วยงานเกี่ยวข้องต้องมีการเรียนรู้และเข้าใจในสังคมที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ การพัฒนาความสุขผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีทั้งความสุขภาพกายและความสุขภาพจิตใจและสังคมที่ดี โดยความสุขพื้นฐานแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (Social Needs) ซึ่งมีความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุ

ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการวิจัยเรื่องนี้ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่สนับสนุนให้เกิดระบบการสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุด้วยบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) ซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ชาวพุทธทุกวัยทราบและปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนั้นคณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา และปฏิบัติงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยทางด้านพระพุทธศาสนาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์บนพื้นฐานหลักธรรม อีกทั้งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จึงต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาสังคมในทุกๆ ด้าน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มุ่งหวังจะนำผลการวิจัยเพื่อไปเผยแพร่สู่สังคมทุกพื้นที่ โดยการศึกษากลุ่มตัวอย่างจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นพื้นที่มีสังคมพุทธวัฒนธรรมมีความหลากหลาย มีการกลืนกลายทางวัฒนธรรม การปรับตัวและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตอย่างรวดเร็ว กลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและต้องดำรงชีพอยู่ในวิถีใหม่ คณะผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่การวิจัยมุ่งหาสภาพปัญหาและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมหรือการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ การปรับตัว การผสมผสานวัฒนธรรม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม และความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงให้อยู่ร่วมกันในความหลากหลายได้อย่างมีความสุขสงบ และเป็นสังคมแบบอย่างบนพื้นฐานการครองตนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาหลักของชาติไทยด้วยหลักธรรมเบื้องต้น บุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นกลางสามารถปฏิบัติได้ทุกสังคม ทุกเชื้อชาติ ทุกเพศ ทุกวัย และในสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) มีแนวทางการพัฒนาชีวิตโดยใช้หลักบุญญศึกษาเพื่อสร้างสังคมผู้สูงอายุให้มีความสุข ที่ประกอบไปด้วยความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ตามสำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต (2560) ได้กล่าวว่า ความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ คือ สุขสบาย (Health) ด้านสุขสนุก (Recreation) ด้านสุขสง่า (Integrity) ด้านสุขสว่าง (Cognition) ด้านสุขสงบ (Peacefulness) และการวิจัยผลกระทบการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) จะสามารถสร้างความสุขทั้ง 5 มิติให้กับสังคมผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทยต่อไปอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการ มีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้นำดำเนินงาน และกลไกที่แต่ละส่วนนั้น ควรมีการจัดบุคลากร (Man) การจัดทรัพยากรหรือวัสดุ (Materials) การจัดงบประมาณ (Money) และการบริหารจัดการ (Management) ที่เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในทุกระบบและกลไกการพัฒนาในสังคมโลกยุคดิจิทัล ผลการวิจัยผลกระทบการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นฐานข้อมูลสำหรับการเผยแพร่สู่การพัฒนาสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุทั่วประเทศอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

1.2 ปัญหาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลไกการพัฒนากิจกรรมการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัยไว้ดังนี้

2.1 สภาพการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นอย่างไร

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง

2.3 กลไกการพัฒนากิจกรรมการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง

2.4 ผลการประเมินกลไกการพัฒนากิจกรรมการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

3.2 เพื่อพัฒนากลไกการพัฒนากิจกรรมการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 เพื่อประเมินกลไกการพัฒนากิจกรรมการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

1.4 ขอบเขตการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย (limited of research) ไว้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 11,756 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ กำหนดขนาดของตัวอย่างจากประชากรทั้งสิ้น 11,756 คน ได้ตัวอย่าง 387 คน

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

กลไกการพัฒนากิจกรรมการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

4.3.1 หลักบุญศึกษา หรือ บุญญศึกษา ได้แก่ 1) ด้านการทาน 2) ด้านการรักษาศีล 3) ด้านการภาวนา

4.3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs)

2) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และ3) ความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและ พระพุทธศาสนา (Social Needs)

4.3.3 ความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ บนพื้นฐานความต้องการด้านร่างกายหรือกายภาพ ด้านจิตใจ และความต้องการทางด้านสังคม ประกอบด้วย 1) ด้านสุขสบาย 2) ด้านสุขสนุก 3) ด้านสุขสง่า 4) ด้านสุขสว่าง และ 5) ด้านสุขสงบ

4.3.4 กลไกการพัฒนาการบูรณาการ ประกอบด้วย 1) การบริหารบุคลากร (Man) 2) การบริหารทรัพยากร (Materials) 3) การจัดสรรงบประมาณ (Money) 4) การบริหารจัดการ (Management)

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

เป็นการทำโครงการวิจัยตั้งแต่เริ่มโครงการ โดยใช้เวลา 1 ปี หลังลงนามในสัญญา ระหว่าง ตั้งแต่ มีนาคม 2565 ถึง มีนาคม 2566

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญไว้ ดังต่อไปนี้

5.1 กลไกการพัฒนา หมายถึง ระบบที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคล ในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น อย่างมีขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือ หลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบเดียวกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัด องค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน โดยมีกลไกประกอบด้วย 4M's M การจัด บุคลากร (Man) การจัดทรัพยากรหรือวัสดุ (Materials) การจัดงบประมาณ (Money) การบริหาร จัดการ (Management)

5.2 การบูรณาการ หมายถึง การนำสิ่งหนึ่งเข้ารวมกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อทำให้สิ่งเดิมเพิ่มพูน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในเชิงการพัฒนา คือ การอยู่ร่วมกันของหลายกลุ่มชนจนกลายเป็นเนื้อเดียวกันมีเกิด ความปรองดองสามัคคี หรือการทำให้สิ่งที่แยกแตกต่างกันมารวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจน เกิดองค์รวม วิธีการ ในด้านพระพุทธศาสนา บูรณาการมี 2 วิธีคือการปรับศาสตร์สมัยใหม่เข้าหาพุทธ ศาสนา และการปรับพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่

5.3 บุญญศึกษา หมายถึง การฝึกฝนในเรื่องความดี หรือการฝึกหัดทำความดี หรือการทำให้ คนเจริญงอกงามขึ้นในความดีต่าง ๆ สำหรับคฤหัสถ์เพื่อความเจริญงอกงามมีความสุขทั้ง ภายนอกและภายใน ประกอบด้วย การทาน การรักษาศีล และการภาวนา

5.4 พหุวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะการปรับตัวทางกายภาพและทางวัฒนธรรม มีการ ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม การกลืนกลายวัฒนธรรม และลักษณะปรากฏการณ์ที่มีลักษณะความ ชัดแย้ง กลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเอง อย่างมี เสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวก้าว ล่วงละเมิด หรือก่อกวนซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกัน บนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สงบ และพึงพาอาศัยซึ่งกันได้อย่างมีความสุข

5.5 ความสุขของผู้สูงอายุ หมายถึง ความสุขพื้นฐานด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้าน สังคม (Social Needs) โดยมีกิจกรรมที่จะสนับสนุนให้กลุ่มผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกดีและอึดอึ้งทั้งทาง

ร่างกาย จิตใจ และสังคม มีการบูรณาการศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เพื่อก่อให้เกิดความสุขของผู้สูงวัย 5 มิติ ได้แก่ 1) ด้านสุขสบาย 2) ด้านสุขสนุก 3) ด้านสุขสง่า 4) ด้านสุขสว่าง 5) ด้านสุขสงบ

5.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขสำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (Social Needs)

5.7 ผู้สูงอายุในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และมีอายุ 60 ปี ขึ้นไป

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

6.1 ทำให้ทราบถึงระดับสภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

6.2 ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

6.3 ทำให้ทราบผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

6.4 สามารถนำกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ไปใช้เป็นแนวนโยบายการพัฒนาสังคมชุมชนอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีงานวิจัย และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังปรากฏตามหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาและการบูรณาการ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบุญญศึกษา
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 2.5 ข้อมูลสภาพพื้นที่วิจัย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาและการบูรณาการ

2.1.1 ความหมายของกลไก

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา คู่มือการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา (2557) ได้ให้ความหมายของกลไก (Mechanism) หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน

ระบบและกลไกตามนิยามศัพท์ของคู่มือการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปี การศึกษา 2557 มีรายละเอียดดังนี้

1) ระบบ หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ผลออกมาตามที่ต้องการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานจะต้องปรากฏให้ทราบโดยทั่วกัน ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยวิธีการอื่นๆ องค์ประกอบของระบบประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

2) กลไก หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน เพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติของขั้นตอนหรือระบบของมหาวิทยาลัยฯ จึงได้กำหนดรูปแบบเอกสารที่แสดงขั้นตอนของระบบและกลไกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อกับการดำเนินงาน และสอดคล้องกับกรอบการประเมินคุณภาพภายในปี 2557 ระดับสถาบัน คณะ และหลักสูตร โดยออกเป็นประกาศขั้นตอน

การดำเนินงานของระบบแต่ละระบบ พร้อมมีผังระบบงานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของระบบในระดับมหาวิทยาลัย คณะ และหลักสูตร เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

สำหรับกลไกที่แต่ละส่วน จะต้องเขียนเพิ่มเติมตามบริบทและการดำเนินงานจริง เพื่อสนับสนุนให้ระบบที่แต่ละระดับเกี่ยวข้องดำเนินงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่

1) การจัดบุคลากร (Man) เช่น คำสั่งคณะกรรมการดำเนินงานหรือคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ผู้บริหารที่รับผิดชอบ

2) การจัดทรัพยากรหรือวัสดุ (Materials) ได้แก่ การจัดสถานที่ สภาพแวดล้อมหรือทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานในระบบ

3) การจัดงบประมาณ (Money) ได้แก่ การกำหนดแผน โครงการหรือกิจกรรม โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินงานระบบ

4) การบริหารจัดการ (Management) ได้แก่ การประชุมกรรมการ การอบรม การเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมตามแผนงานหรือโครงการ การประเมินผล

เพ็ญพร ประมวลสุข (2551) ได้กล่าวว่า กลไก (Mechanism) หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลให้เป็นผู้ดำเนินงาน เช่น การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบมาดำเนินการ ควบคุมกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงาน โดยมีรายงานการประชุมคณะกรรมการ รายงานผลการดำเนินการ การประเมินระบบ และสรุปผลการดำเนินงานตามระบบที่กำหนดไว้

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน (2552) ได้ให้ความหมายของ กลไก ในการใช้เปรียบเทียบบุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งต่างๆ ซึ่งสัมพันธ์กันเป็นระบบ เช่น พนักงานทุกระดับเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานของบริษัท การบริหารงานจะไม่เป็นปัญหา หากกลไกทุกภาคส่วนทำหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ

Business plus (2565) ระบุว่า โมเดล 5M นำมาใช้เสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง (Enterprise Risk Management; (ERM) ในองค์กร ซึ่งจริงๆโมเดลนี้เป็นโมเดลที่ถูกใช้ในแวดวงการบิน (Aviation) สำหรับป้องกันความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุในการบิน 5M โมเดลนี้สามารถนำมาปรับใช้กับองค์กรรูปแบบอื่นๆ ได้ โดยเฉพาะกับการตรวจสอบแผนบริหารความเสี่ยงว่า สามารถทำได้จริงในการจัดการความเสี่ยงจากเหตุการณ์นั้นๆ ได้หรือไม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ภารกิจ (Mission) หากแผนจัดการความเสี่ยงที่กำหนดไว้นั้นไม่สอดคล้องกับภารกิจหรือวัตถุประสงค์ของแผน (Purpose) ก็เป็นไปได้ยากที่จะจัดการความเสี่ยงได้ ดังนั้นมาตรการลดความเสี่ยงต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกับจุดมุ่งหมายของแผน นอกจากนี้ Mission ยังเป็นมิติที่คาบเกี่ยวกับ Man Environment และ Machine อีกด้วย

2. คน (Man) หากองค์กรยังขาดบุคลากรที่เป็นกุญแจสำคัญ ในการขับเคลื่อนมาตรการจัดการความเสี่ยง อาจจะต้องเร่งพัฒนาสมรรถนะ หรือต้องใช้ Third Party Outsource เข้ามาทดแทนกำลังคนที่ขาดอยู่

3. สภาพแวดล้อม (Environment) ในองค์กรสภาพแวดล้อมภายในองค์กร หรือภายนอกองค์กรที่เรียกว่า ภูมิทัศน์ทางธุรกิจ (Business Landscape) เหมาะสมหรือไม่ หากสภาพแวดล้อมยังไม่เอื้อภายในยังคงพอปรับเปลี่ยนได้ แต่หากเป็นภายนอกที่ไม่เอื้อแล้ว องค์กรอาจจะต้องหลีกเลี่ยงหรือยอมรับความเสี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรงต่อองค์กร

4. เครื่องมือ อุปกรณ์ ระบบที่นำมาใช้ (Machine) แต่ในองค์กรแสดงถึงความสามารถในการจัดหาหรือความพร้อมทั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือระบบเทคโนโลยีที่นำมาใช้ เครื่องมือที่เหมาะสมย่อม

ทำให้แผนบริหารความเสี่ยงถูกขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบเป้าหมาย (Mission) ของแผน

5. กลไกบริหารจัดการ (Management) การกำกับกระบวนการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเกี่ยวข้องกับมาตรฐานระเบียบปฏิบัติ ขั้นตอน นโยบาย เหล่านี้ล้วนสนับสนุนให้การตัดสินใจใดๆของแผนบริหารความเสี่ยงเป็นไปอย่างมีทิศทาง รวมทั้งการบริหารจัดการที่ดีย่อมช่วยขับเคลื่อนองค์ประกอบอื่นๆให้ติดตามได้ หรืออาจกล่าวถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารก็ย่อมได้

พิทักษ์ บุญชม (2563) การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก ซึ่งผู้บริหาร ผู้จัดการ หัวหน้างาน ตลอดจนพนักงาน ต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการบริหารจัดการ ที่เรียกว่า "7M 3E" คือ Man Machine Material Method Management Money Moral และ Engineering Education Enforcements รวมทั้งสามารถวางแผนการใช้งาน ติดตาม วัดผล พัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงาน การปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

Greenwood William T. (1965, p. 33) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรทางการบริหารมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงานให้ประสบสำเร็จได้ด้วยดี และช่วยให้การทำงานบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) อำนาจหน้าที่ (Authority) เวลา (Time) กำลังใจในการทำงาน (Willing) และความสะดวกต่างๆ (Facilities)

Simon Herbert A. (1972, p.28) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยการบริหารเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการคือ บุคลากร (Man) เงิน (Money) การบริหารทั่วไป (Management) การบริการประชาชน (Market) คุณธรรม (Moral) ข้อมูล ข่าวสาร (Message) การวัดผล (Measurement)

แมงโก้ คอนซัลแตนท์ (2564) หากต้องการสร้างความเข้มแข็งพร้อมความก้าวหน้าให้กับงานรับเหมาของคุณ ลองใช้หลักการ 8M ช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ธุรกิจ สู่ความสำเร็จในอนาคต

แผนภาพที่ 2.1 หลักการ 8 M สู่ความสำเร็จ

บริษัทแมงโก้ คอนซัลแตนท์ จำกัด ธุรกิจเข้มแข็งด้วย 8 M . สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.mangoconsultant.com/th/news-knowledge/knowledge/327>

1. MANPOWER – ทีมงาน

มีบุคลากร หรือ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในงานนั้นๆ พร้อมหมั่นพัฒนาทักษะความสามารถของทีมงาน หากธุรกิจของคุณสามารถรักษาทีมงานที่มีคุณภาพได้ จะเป็นการสร้างจุดแข็งให้กับธุรกิจของคุณ

2. MONEY – เงิน

เงิน เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นแรงขับเคลื่อนของธุรกิจ เพราะเงิน เป็นปัจจัยหลัก ที่ต้องนำไปจัดสรรให้กับค่าใช้จ่ายในการทำงานด้านต่างๆ เช่น การบริหารทีมงานและโครงการ การซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องจักรต่างๆ และเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจ ควรมากกว่า 30% ของมูลค่าโครงการที่ได้รับ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เช่น ความล่าช้าในการเบิกจ่าย เงินทุนหยุดชะงัก โครงการไม่ก้าวหน้า และจบด้วยการทำงานไม่คุ้มทุนการจัดสรรเงิน และงบประมาณที่ดี จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจของคุณประสบความสำเร็จ ฉะนั้น เลือกลดความเสี่ยงในการขาดทุน ด้วยระบบการบริหารจัดการเงินที่ดี เพื่อวางแผนการเงินในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. MACHINE – เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่างๆ

ต้องวิเคราะห์ พิจารณา ว่าโครงการนี้ต้องใช้เครื่องจักรอะไรในการทำงาน จำนวนเท่าไร ต้องซื้อหรือเช่าเพิ่มหรือไม่รวมทั้งหมั่นตรวจสอบสภาพเครื่องจักรให้แน่ชัด ว่าเครื่องจักรอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน เพื่อลดปัญหาในการเกิดอุบัติเหตุ และปัญหางานก่อสร้างหยุดชะงักหากเครื่องจักรชำรุด ให้ทำการแจ้งซ่อม และคำนวณระยะเวลาในการซ่อมบำรุงให้ชัดเจน เพื่อให้งานก่อสร้างสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างราบรื่น

4. METHOD – ขั้นตอนการดำเนินงาน

มีแผนการดำเนินงานที่ถูกต้องเป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเป้าหมายที่กำหนดไว้ สร้างระเบียบแบบแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข เมื่อพบอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นระวางขั้นตอนนั้นๆ พร้อมปฏิบัติตามตามขั้นตอนที่กำหนด เพื่อควบคุมการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. MARKETING – การตลาด

ดำเนินการทางการตลาด วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของบริษัทให้ชัดเจน เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน นำมาสู่การวางแผน พัฒนาวางกลยุทธ์ทางการตลาด จัดการกระบวนการสื่อสาร ส่งมอบคุณค่าที่ลูกค้าได้รับ เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย สร้างความพึงพอใจ รักษาความสัมพันธ์อันดีในระยะยาว

6. MATERIAL – วัสดุประกอบการดำเนินงาน

วัสดุ ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นหลายคนอาจคิดว่า การสั่งซื้อวัสดุมาจำนวนมาก จะได้ต้นทุนที่ถูก แต่หารู้ไม่ว่า หากคุณสั่งซื้อวัสดุมามากเกินไปจนเกินไป จะส่งผลทำให้เกิดเงินทุนจม คลังเก็บวัสดุไม่เพียงพอ และทำให้โครงการนั้นขาดทุนในที่สุด แต่ในทางกลับกันหากสั่งซื้อวัสดุที่น้อยเกินไป เมื่อวัสดุไม่พอต่อการใช้งาน ทำให้งานต้องหยุดชะงักไม่เสียทั้งเวลา ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียทั้งค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อที่มากยิ่งขึ้น ฉะนั้นสิ่งสำคัญ คือ การบริหารจัดการวัสดุ คำนวณปริมาณการสั่งซื้อให้ได้ปริมาณที่เหมาะสม เพียงพอต่อการใช้งาน และรู้จำนวนวัสดุที่อยู่ในคลัง

7. MANAGEMENT – การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต แนวโน้ม ความเปลี่ยนแปลง ของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สภาพแวดล้อมทางเป้าหมาย และกำหนด วัตถุประสงค์ ทิศทางการทำงานที่ชัดเจน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมประเมินผลการดำเนินงาน ในการใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

8. MORALE – ความพึงพอใจ

อยู่อาศัยในบริเวณรับเหมาก่อสร้าง และที่สำคัญคือ บุคลากรขององค์กรโดยเริ่มจากการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวองค์กร เพื่อเป็นแรงสนับสนุน ขวัญกำลังใจ และกระตุ้นจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2018) จากการที่โลกในยุคปัจจุบันได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง การทำธุรกิจทั้งในภาคการผลิตและการบริการก็มีการเติบโตและพัฒนาขึ้นไปด้วยอย่างรวดเร็ว ทำให้แนวคิดในเรื่อง ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ 4 ด้าน (4M in Business) มีรายละเอียดตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. ทรัพยากรมนุษย์ (Man) คือ คนงาน พนักงาน หรือบุคลากรทั้งจากภายในและภายนอก ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด เพราะการทำธุรกิจหรือดำเนินการใดๆ จะต้องเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยคน ทั้งในด้านความคิด การวางแผน การดำเนินการ หรือจัดการทำให้เกิดผลทางธุรกิจทุกรูปแบบ การพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

2. วิธีปฏิบัติงาน (Method) คือ วิธีการ ขั้นตอน หรือขบวนการในการทำธุรกิจ ความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่จะมาจากการทำงานที่องค์กรมีการกำหนดขั้นตอนแนวทางในการดำเนินงานที่ดี การที่จะมีแนวทางการปฏิบัติงานและขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจที่ดีได้ ควรต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีการวางแผนจัดการ การติดตามความก้าวหน้าของงาน การตรวจสอบคุณภาพผลงานที่ได้ และการควบคุมการทำธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

3. ทรัพยากร (Resource) ในเรื่องของทรัพยากรนี้เราอาจแยกพิจารณาใน 2 ส่วนคือ

3.1 เงินทุน (Money) คือ เงินหรือทุน ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจทั้งจากเงินทุนภายในและภายนอก ในทางธุรกิจเงินทุนถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด เพราะการทำธุรกิจทุกอย่างไม่สามารถดำเนินได้ดีหากขาดทุนในการดำเนินงาน กล่าวได้ว่าการทำงานทุกอย่างจะต้องเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเงินทุน เพราะจะเป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจและปัจจัยต่างๆ ให้ดำเนินการไปได้ทั้งในด้านค่าแรงคน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ การมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาเงินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

3.2 วัสดุ (Material) คือ วัสดุสิ่งของ วัตถุดิบ ชิ้นส่วนอะไหล่ ผลิตภัณฑ์ บริการหรืออุปกรณ์อื่นๆ ซึ่งมีส่วนนำมาใช้ในการผลิตสินค้า เป็นสิ่งที่สำคัญอันดับต่อมา เพราะทุกธุรกิจต้องอาศัยสิ่งที่ได้ในกลุ่มนี้มาใช้ในการผลิต ดังนั้นต้องรู้จักบริหารจัดการวัตถุดิบ ให้มีประสิทธิภาพสามารถมีเพียงพอในการผลิต บริหารจัดการให้ได้ต้นทุนที่ต่ำในการผลิต และทำให้ธุรกิจได้ผลกำไรสูงสุด

4. เครื่องมือ (Machine) คือ เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ ปัจจัยในกลุ่มนี้จะเป็นส่วนที่มากช่วยเติมเต็ม ในส่วนที่ความสามารถของมนุษย์ไม่สามารถทำได้เช่น ช่วยผ่อนปรนการทำงานโดยคน เพิ่มระยะเวลาการทำงานที่ต่อเนื่อง ความถูกต้อง

แม่นยำ ความเร็วในการผลิต ความสม่ำเสมอที่เป็นมาตรฐาน หรือความทนทานในบางสถานการณ์ที่มนุษย์ทำไม่ได้เช่น สภาพอากาศในที่อุณหภูมิสูงหรือต่ำ สภาพแวดล้อมอากาศที่มีก๊าซพิษ เป็นต้น และในโลกเครือข่ายออนไลน์เครื่องมือทางด้านไอทีก็ก็เป็นส่วนสำคัญที่นำมาใช้มากขึ้นในทางธุรกิจ

สำหรับการที่องค์กรจะสามารถบรรลุสู่เป้าหมายทางธุรกิจในด้านการผลิตหรือบริการได้ ผู้บริหารงานด้านธุรกิจในยุคปัจจุบันจึงพยายามหาวิธีสร้างความสมบูรณ์ในงานโดยเพิ่มปัจจัยที่สำคัญขึ้นอีก 4 ปัจจัย เพื่อให้บรรลุความสำเร็จในงานเป็น 8M โดย M ที่เพิ่มมาอีก 4 ตัว ได้แก่

5. การตลาด (Market) คือ กระบวนการของการสื่อสารคุณค่าของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เรา มี ส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า การตลาดบางครั้งอาจมองเป็นเรื่องของการขายสินค้า แต่ในความเป็นจริงแล้วการขายนั้นเป็นเพียงส่วนย่อยในงานด้านการตลาด การตลาดมักรวมการส่งสินค้าและการสื่อสารคุณค่าไปยังลูกค้า สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้าในทางที่เป็นประโยชน์แก่องค์กร การตลาดควรมีการเลือกตลาดเป้าหมายสามารถรักษาลูกค้าให้ได้ตลอดไป

6. ข้อมูลข่าวสาร (Message) คือ การให้ความสำคัญในการจัดการข่าวสาร เริ่มเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการใช้ระบบเครือข่ายการสื่อสาร (Social Network) และก้าวเข้าสู่การเป็นโลกไร้พรมแดน การติดต่อเชื่อมโยงสื่อสารกันเป็นระบบเครือข่ายมีความสามารถทำไปได้อย่างครอบคลุมทั่วโลกทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็ว คนที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาการใช้ข้อมูลย่อมเสียเปรียบด้านธุรกิจ

7. ขวัญและกำลังใจ (Morale) คือ การทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญของคน จึงมีการเพิ่มในส่วนของคุณค่าจิตใจผู้ทำงานที่ควรมีการให้กำลังใจ ให้ความสำคัญกับการทำงานสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น

8. ข้อมูลที่เพียงพอ (More Data) คือ การเชื่อมโยงข้อมูลในทุกส่วนเข้าหากัน ตามเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าในยุคของการผลิตปัจจุบัน ที่เริ่มนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาเชื่อมโยงข้อมูลการผลิตระหว่างเครื่องจักร มีการเชื่อมโยงกันตลอดทั้งโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ การที่เป็นยุคใหม่ของการรวมพลังระหว่างเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการควบคุมการผลิต เช่น เครื่องจักรให้เครื่องจักรสื่อสารข้อมูลกันเอง ซึ่งเรามักเรียกกันว่ายุคอุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0) ซึ่งเทคโนโลยีที่เป็นกุญแจสำคัญในด้านนี้คือข้อมูล (Data) และในปัจจุบันเราจะคุ้นเคยกับคำว่าข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) คือ การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งหมดทั้งภายในและภายนอก เพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยการทำ Analytics จะทำให้เราสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้น (Smarter Decisions)

จากการที่มีการเพิ่มปัจจัยทรัพยากรเข้าไปในกระบวนการดำเนินธุรกิจเป็น 8M และมีแนวโน้มว่าจะมีการปรับเพิ่มปัจจัยใหม่ๆ เพิ่มขึ้นไปเรื่อยไม่สิ้นสุด ตราบเท่าที่โลกยังมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจด้านการผลิตและการบริการยังคงพัฒนาและก้าวไปอย่างต่อเนื่อง

ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ 2001-1001 (2558) ได้กล่าวถึง ทรัพยากรในการบริหาร

การบริหารกิจการต่างๆ ต้องใช้ทรัพยากรอันเป็นปัจจัยที่จำเป็นซึ่งในปัจจุบันทรัพยากร องค์การบริหารยุคใหม่ประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญ 8 ประการ คือ 8M ได้แก่

1. คน (Man) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
2. เงิน (Money) สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
3. วัสดุสิ่งของ (Material) ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และอาคารสถานที่

4. การจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
5. ตลาด (Market) เป็นที่จำหน่ายสินค้าและบริการ
6. เครื่องจักร (Machine) ใช้สำหรับผลิตสินค้าและบริการ
7. วิธีการทำงาน (Method) หมายถึง วิธีหรือขั้นตอนในการทำงาน
8. เวลา (Minute) หมายถึง เวลาในการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กลไกการพัฒนา

กลไกการพัฒนา	กัญญ์วิสุทธิ์ สุดแก้ว (2561) 4M	Business plus (2565) 5 M	ณัฐพันธ์ คงศิลา (2564)	William T. Greenwood 7 แบบ	Herbert A.Simon	แมงโก้ คอนซัลแตนท์ 8 M	เกียรติพงษ์ อุดมธนะวีระ	รวม
การจัดบุคลากร (Man)	√	√		√	√	√	√	6
การจัดทรัพยากรหรือวัสดุ (Materials)	√	√		√		√	√	6
การจัดงบประมาณ (Money)	√	√		√	√	√	√	6
การบริหารจัดการ (Management)	√	√			√	√	√	5
สภาพแวดล้อม (Medium)	√	√						2
เครื่องมือ อุปกรณ์ ระบบที่นำมาใช้ (Machine) ในทาง		√				√		2
การปรับระยะเวลาการบริการ เวลา (Time)			√	√				2
การตอบคำถามให้กับประชาชน			√					1
การพัฒนาระบบสารสนเทศ			√					1
การเพิ่มช่องทางการติดต่อสอบถามและการขอข้อมูลต่างๆ ข้อมูล ข่าวสาร (Massage)			√		√		√	3
การพัฒนาช่องทางรับคำร้องเรียนจากประชาชน การบริการประชาชน การตลาด (Market)			√		√	√	√	4
การให้ความสำคัญกับความสะอาดและรวดเร็ว			√					1
กระบวนการแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการ			√					1

กลไกการพัฒนา	กัญญภัส สุดแก้ว (2561) 4M	Business plus (2565) 5 M	ณัฐพนธ์ คงศิลา (2564)	William T. Greenwood 7 แบบ	Herbert A.Simon	แมงโก้ คอนซัลแตนท์ 8 M	เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ	รวม
อำนาจหน้าที่ (Authority)				√				1
กำลังใจในการทำงาน (Will)				√				1
ความสะดวก ต่างๆ (Facilities)				√				1
คุณธรรม (Moral)					√			1
การวัดผล (Measurement)					√			1
METHOD – ขั้นตอนการดำเนินงาน						√	√	2
MORALE – ความพึงพอใจ						√	√	2
ข้อมูลที่เพียงพอ (More Data)							√	1

(ที่มา :กัญญภัส สุดแก้ว (2561), Business plus (2565), ณัฐพนธ์ คงศิลา (2564), William T. Greenwood (1965), Herbert A.Simon (1972), แมงโก้ คอนซัลแตนท์ (2564), เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2018))

สรุปว่า กลไก หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคล ในระดับต่างๆ ไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างมีระบบ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้นำดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดบุคลากร (Man) การจัดทรัพยากร หรือวัสดุ (Materials) การจัดงบประมาณ (Money) และ การบริหารจัดการ (Management)

2.1.2 ความหมายของการพัฒนา

คณะผู้วิจัย ได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำว่า การพัฒนา ได้มีหน่วยงาน และ นักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะ โดยมีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้พอที่จะยกมากล่าวไว้เป็นสังเขป พอจะประมวลได้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542 อธิบายว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่จำเป็นของสังคมที่มีการเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อสนองความต้องการและ ศักยภาพของมนุษย์ กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบและเป็นไปอย่างมีระบบ เช่น ความเจริญ ทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้นเป็นการกระทำที่ดีขึ้น

สนธยา พลศรี (2556) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่ง หนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการ และการดำเนินงาน โดยมนุษย์ให้ประโยชน์แก่มนุษย์ไม่ใช่เป็นการเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติการพัฒนามีความหมาย และ

เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคำอื่นๆ อยู่หลายคำ คือ การเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการ การปฏิรูป การปฏิวัติ ความเจริญเติบโต ความก้าวหน้าการค้นพบ การประดิษฐ์นวัตกรรม และความทันสมัย เป็นต้น

ชมพูนุท พรหมภักดี (2556) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง การจัดการอบรมให้ผู้สูงอายุเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะเป็นการเตรียมความพร้อม เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างมากทั้งในระดับชาติและในระดับโลก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างกว้างขวางในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รายได้ต่อหัวของประชากร การออม และการลงทุน งบประมาณของรัฐบาล การจ้างงานและผลิตภาพของแรงงาน และระดับคุณภาพได้แก่ ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนสำคัญที่ต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและเริ่มดำเนินการล่วงหน้าเนื่องจากมาตรการต่างๆ หลายประการล่วงแล้วแต่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการ กว่าที่จะเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

ดวงกมล โพธิ์แก้ว (2560) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการโครงการพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตช่วงปลายที่ดี

พวงทอง อินใจ และคณะ (2557) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำตามบทบาทที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมจิตอาสาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

สรุปว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญงอกงามที่เกิดขึ้นกับมนุษย์โดยมีกระบวนการในการพัฒนาการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วนำสู่การปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการที่มีระบบ

2.1.3 การบูรณาการ

การบูรณาการมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายการบูรณาการไว้ในลักษณะใกล้เคียงกันดังนี้

โสวิทย์ บำรุงภักดี และคณะ (2559) กล่าวว่า การบูรณาการ หมายถึง การรวมกันเป็นกลุ่มก้อนจนกลายเป็นเนื้อเดียวกัน หรือการนำสิ่งที่แยกกันมารวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม วิธีการบูรณาการมี 2 วิธีคือการปรับศาสตร์สมัยใหม่เข้าหาพุทธศาสนา และการปรับพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่

พระครูปฐมธีรวัฒน์ (บัญชา เทียนทอง) (2563) กล่าวว่า การบูรณาการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบองค์รวม เพื่อให้ส่วนต่างๆ รวมกันเป็นหนึ่ง ประสานสัมพันธ์สู่ความเป็นเอกภาพ ซึ่งในเชิงการบริหารได้นำคำว่า “การบูรณาการ” มาใช้เพื่อให้การประสานงานในการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างกลมกลืนจนเกิดพลังแบบทวีคูณด้วยการสร้างความร่วมมือ ประสาน และความสอดคล้องกัน ซึ่งการบูรณาการเชิงพุทธเป็นการนำองค์ความรู้เพื่อประยุกต์ใช้แบบองค์รวม โดยมีวิธีการศึกษาบูรณาการพระพุทธศาสนา 2 วิธีคือ

1) พุทธวิทยา (Buddhology) เป็นการปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา คือ ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งและนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริมพระพุทธศาสนา และ

2) ธรรมวิทยา (Dhammology) เป็นการปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ คือ ใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไป โดยการบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นการที่อาศัยศาสตร์สมัยใหม่ที่ผนวกผสมผสานกับหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปอธิบาย

ปรากฏการณ์ทางสังคม และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในเชิงการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขมนุษย์ และการไปสู่เป้าหมายขององค์กร เพื่อการพัฒนาสังคมที่เน้นองค์ความรู้แบบสหวิชาการให้การบริการจัดการองค์กรเป็นไปเพื่อการเสริมสร้างคุณค่าต่อสังคม ประเทศชาติ และมนุษยชาติต่อไป

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2543) กล่าวว่า บูรณาการ หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบ บูรณาการ (Integrated Curriculum) คือหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธี บูรณาการเราเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction) คือเน้นที่ องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง กว่าการบอกเนื้อหาของครู

จรีวัลย์ ภักดีวุฒิ (2560) กล่าวว่า บูรณาการ หมายถึง คำหนึ่งที่ถูกนำมาใช้กันทางการบริหาร ในทุกระดับ นับแต่ระดับผู้นำประเทศหรือผู้นำรัฐบาล ที่มีแนวนโยบายปรับรูปแบบการปฏิบัติงานของผู้บริหารราชการโดยเฉพาะผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีลักษณะของ “การบูรณาการ” มากขึ้น โดยให้ยึด แนวทางการปฏิบัติงานในลักษณะของ CEO (Chief Executive Officer) ที่นำมาจากแนวคิดการบริหารของภาคเอกชน ที่มุ่งเน้นการบริหารงานที่ผู้นำองค์กรจะต้องเป็นได้มากกว่า “ผู้ออกคำสั่ง” หรือ “ผู้บังคับบัญชาสูงสุด” เรียกกลุ่ม ผู้ว่าราชการที่ปรับรูปแบบการปฏิบัติงานว่า “ผู้ว่าฯ CEO” จุद्धร่วมกันคือ “การบูรณาการ” เป็นการผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่มาบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือทำให้ดีขึ้น โดยคุณลักษณะของผู้บริหารแบบบูรณาการจึงต้องมีทั้งศาสตร์ คือ ความรู้ ภูมิปัญญา ความชำนาญ และมีศิลป์คือ ความสามารถในการประสานความสัมพันธ์ของคน และทรัพยากรในหน่วยงานอย่างเหมาะสม ให้สามารถปฏิบัติงานไปด้วยความราบรื่นมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และเกิดประสิทธิผล (Effective)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2553) กล่าวว่า การบูรณาการ หมายถึง ในพระพุทธศาสนาก็มีความพยายามที่จะใช้หลักพุทธธรรมมาอธิบายให้เข้ากับวิชาการสมัยใหม่มากขึ้น โดย คำนิยามคำว่า “บูรณาการ” (Integration) ค่อนข้างจะสอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถานว่าหมายถึง การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The Hole) โดยท่านได้ยกประเด็น พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ มาอธิบายเพิ่มเติมว่า “ถ้าศรัทธาในพระพุทธศาสนากับปัญญาในทางวิทยาศาสตร์เป็นไปในทางเดียวกัน เกื้อหนุนซึ่งกันและกันก็จะก่อให้เกิดแนวคิดที่สมบูรณ์ แนวคิดนี้แหละคือ การบูรณาการ” และ “เนื่องจากวิทยาศาสตร์กล่าวรวมถึงศาสตร์สมัยใหม่ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์สร้างความรู้ใหม่ๆ จึงเกิดการบูรณาการสองสิ่งด้วยกัน

พิกุล มีมานะ และคณะ (2560) เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาในปัจจุบัน โดยเฉพาะการใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จนสามารถประหยัดแรงงาน การลดต้นทุนการปฏิบัติงาน การบริหารงานภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชนที่สุด จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการสาธารณะที่จะสนองตอบความจำเป็นต้องการของประชาชนในพื้นที่ บทความนี้จึงขอเสนอกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ 1) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ 2) การพัฒนาระบบ

สารสนเทศเพื่อการพัฒนาสังคม 3) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว 4) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อประชาสัมพันธ์งานท้องถิ่น และ 5) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้บริการประชาชนในท้องถิ่น

ชาญณรงค์ ต้มวงสุนา (2555) ได้กล่าวว่า การบูรณาการด้านเทคโนโลยี (Integrated Technologies)

1. เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computing Technology) เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาใช้งานโดยคำสั่งที่สร้างขึ้น ซึ่งเรียกว่า Program หรือ ชุดคำสั่งที่สร้างขึ้น สร้างงานต่างๆ จัดทำข้อมูลข่าวสาร คำนวณรวมทั้งการทำธุรกิจบนอินเทอร์เน็ต

2. เทคโนโลยีฐานข้อมูล (Data – based Technology) เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเก็บไว้ในรูปของ Digital Code พัฒนาควกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพราะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จะมีประโยชน์น้อยถ้าไม่มีข้อมูล หรือโปรแกรมที่สามารถเก็บและเรียกมาใช้ได้อย่างรวดเร็วในปริมาณที่มากเพียงพอกับความต้องการของผู้บริหาร

3. เทคโนโลยีการสื่อสาร (Telecommunication Technology) หรือเทคโนโลยีโทรคมนาคม เป็นเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารทั่วไปที่มีบทบาทในการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ผ่านระบบปฏิบัติการให้มีความสะดวกมากขึ้น

ยีน ภู่วรรณ (2559) เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญในด้านที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่างๆ ของผู้คนหลายประการ ได้แก่ 1) เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สังคมเปลี่ยนจากสังคมอุตสาหกรรมมาเป็นสังคมสารสนเทศ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจากระบบแห่งชาติไปเป็นเศรษฐกิจโลกที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของโลกผูกพันกับทุกประเทศ ความเชื่อมโยงของเครือข่ายสารสนเทศทำให้เกิดสังคมโลกาภิวัตน์ 3) เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้องค์กรมีลักษณะผูกพัน มีการบังคับบัญชาแบบแนวราบมากขึ้น หน่วยธุรกิจมีขนาดเล็กและเชื่อมโยงกันกับหน่วยธุรกิจอื่นเป็นเครือข่ายการค้าเงินธุรกิจมีการแข่งขันกันในด้านความเร็ว โดยอาศัยการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคมเป็นตัวสนับสนุนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว 4) เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศแบบสุนทรีย์สัมผัสและสามารถตอบสนองความต้องการการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ที่เลือกได้เอง 5) เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดสภาพการทำงานแบบทุกสถานที่และทุกเวลาและ 6) เทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินการระยะยาวขึ้นอีกทั้งยังทำให้วิถีการตัดสินใจ หรือเลือกทางเลือกได้ละเอียดขึ้น

สรุปว่า การบูรณาการ หมายถึง การนำสิ่งหนึ่งเข้ารวมกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อทำให้สิ่งเดิมเพิ่มพูนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบของอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งนั้นเกิดความสมบูรณ์ขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาและการบูรณาการ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า กลไกการพัฒนาการบูรณาการ คือ ระบบที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนองค์กร หน่วยงานหรือบุคคล ในระดับต่างๆ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น อย่างมีขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบเดียวกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน โดยมีกลไกประกอบด้วย 4 M การจัด

บุคลากร (Man) การจัดทรัพยากรหรือวัสดุ (Materials) การจัดงบประมาณ (Money) การบริหารจัดการ (Management)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบุญสิกขา

2.2.1 ความหมายของบุญสิกขา

ทาน ศีล ภาวนา (บุญสิกขา) ศีล สมาธิ ปัญญา (ไตรสิกขา) ทาน ศีล ภาวนา กับ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ที่จริงก็เรื่องเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันคือ

1. การเน้นด้านภายนอก เน้นด้านหยาบ จัดเป็นทาน ศีล และภาวนา โดยขยายด้านนอกเป็น 2 อย่าง คือ ทาน กับ ศีล นั้นรวมเป็นอันเดียวเพราะว่าศีลนั้นหลักการก็คืออยู่ร่วมกันด้วยดีกับผู้อื่นในสังคม ส่วนทานก็เป็นองค์ประกอบในการที่จะอยู่ร่วมกันด้วยดีกับผู้อื่นในสังคม ก็เลยมารวมอยู่ในคำว่า ศีล

2. การเน้นด้านภายใน คือ ภาวนา จัดเป็นศีล สมาธิ ปัญญา โดยแยกละเอียดเป็นจิตใจ (สมาธิ) กับ ปัญญา

เพราะฉะนั้น เมื่อท่านได้ฟังคำว่า ทาน ศีล ภาวนา กับ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ให้ทราบว่าเป็นที่จริงเป็นระบบอันเดียวกัน” แต่เราแยกเพื่อให้เห็นจุดเน้นที่ต่างกัน สำหรับคฤหัสถ์จะเน้นด้านนอกจัดเป็น ทาน ศีล ภาวนา แต่สำหรับพระสงฆ์ จะเน้นด้านใน วางหลักเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา หรือที่ว่าเป็น “ไตรสิกขา” ไตร แปลว่า 3 สิกขา คือ การศึกษา รวมเป็น ไตรสิกขา แปลว่า การศึกษา 3 อย่าง

ส่วนชุด ทาน ศีล ภาวนา เรียกชื่อต่างไปนิดหนึ่งว่า “บุญสิกขา” หรือ “บุญสิกขา” คือ การฝึกฝนในเรื่องความดี หรือการฝึกหัดทำความดีนั่นเอง บุญ = ความดี สิกขา = การฝึกอบรม คือ การฝึกฝนปฏิบัติอบรมในเรื่องความดี การทำให้คนเจริญองกามขึ้นในความดีต่างๆ ด้วย ทาน ศีล ภาวนา รวมแล้วทั้ง 2 ชุดก็เป็นอันเดียวกัน ต่างกันที่จุดเน้นดังกล่าว เมื่อปฏิบัติธรรมตามหลัก ไตรสิกขา หรือบุญสิกขา 3 ประการ อย่างถูกต้องดีแล้ว จะสามารถเข้าถึงชีวิตที่ดีงาม มีความสุขที่แท้จริง โดยเข้าถึงธรรมและความสุขทั้ง 3 ระดับ ได้จนถึงที่สุด” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต); (2562) และ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต ป.ธ.9); (2558))

สรุปว่า บุญสิกขา หมายถึง การฝึกฝนในเรื่องความดี หรือการฝึกหัดทำความดี หรือการทำให้คนเจริญองกามขึ้นในความดีต่างๆ สำหรับคฤหัสถ์เพื่อความเจริญองกามมีความความสุขทั้งภายนอกและภายใน ประกอบด้วย การทาน การรักษาศีล และการภาวนา

2.2.2 หลักการของบุญสิกขา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551) อธิบายว่า ทาน ศีล ภาวนา เรียกว่า บุญสิกขา มีสาระสำคัญอย่างเดียวกับไตรสิกขา ประกอบด้วย

1. ทาน คือ การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน เพื่อช่วยเหลือกัน เพื่อยึดเหนี่ยวสังคม และเพื่อส่งเสริมความดีงามและการทำสิ่งที่ดี ทานเป็นเครื่องส่งเสริมการอยู่ร่วมในสังคมให้เป็นไปด้วยดีมีระเบียบมั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นก็เป็นการฝึกหัดขัดเกลาทั้งพฤติกรรมภายนอกทางกาย วาจา และฝึกฝนอบรมจิตใจให้เจริญยิ่งขึ้นไปในคุณธรรม และความเอิบอ้อมเบิกบานผ่องใส

ทานเป็นบุญอย่างหนึ่ง เรียกว่า "ทานมัย" คือบุญที่เกิดจากการให้ เป็นสังคหวัตถุ คือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจกันไว้ได้ และเป็นบ่อเกิดแห่งบารมีที่เรียกว่า ทานบารมี

ทาน ที่แปลว่า วัตถุที่พึงให้ ย่อมาจาก "ทานวัตถุ" หมายถึงสิ่งของสำหรับให้สำหรับ เสียสละให้ผู้อื่น ได้แก่สิ่งของที่ถวายพระ สิ่งของที่ควรนำไปให้เพื่อตอบแทนบุญคุณแก่ผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่ ครู อาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ เรียกว่าไทยทานบ้าง ไทยธรรมบ้าง มี 10 อย่าง ทานสูตร ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ มาลัยและดอกไม้ ของหอม (ธูปเทียน) เครื่องลูบไล้ (สบู่เป็นต้น) ที่นอน ที่อยู่อาศัย และประทีป (ไฟหรือไฟฟ้า) การให้ทานวัตถุ 10 อย่างนี้มีผลานิสงส์มากเพราะเป็น สิ่งที่ให้ประโยชน์อย่างเดียว ไม่มีโทษ ไม่มีพิษภัยแก่ผู้รับ การเลือกของที่จะให้บัณฑิตสรรเสริญ ด้วยจิตใจที่ดีงาม การให้ทานมีวัตถุประสงค์สำคัญในการคลายความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว ความ โลกในจิตใจมนุษย์ ส่งผลให้เกิดความ ใส สว่าง สะอาดของจิตใจ

ประเภทของทานมี 4 ประเภท คือ

1. ทานที่เป็นอามิส หรืออามิสทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของ
2. ทานที่ไม่เป็นอามิส หรือธรรมทาน คือการให้ที่ไม่เป็นวัตถุสิ่งของ ได้แก่ ให้สติ ให้ธรรมะ สอนคุณธรรม ให้กำลังใจ ให้อภัย (อภัยทาน) ให้วิทยาทาน
3. อภัยทาน คือการยกโทษด้วยการไม่พยายามจองเวร บัณฑิตกล่าวเป็นทานที่ให้ได้ยากที่สุด โดยเฉพาะการให้อภัยศัตรูหรือผู้ที่ทำร้ายตนอย่างสาหัส
4. วิทยาทาน คือการให้ความรู้ทางโลก (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.9 ราชบัณฑิต), 2557: เว็บไซต์)

ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา ประชาชนที่นิยมเข้าวัดฟังเทศน์ ฟังธรรม โดยเฉพาะผู้สูงอายุต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นกลุ่มเปราะบางและมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย อัตราการเสียชีวิตของผู้สูงอายุในช่วงสถานการณ์โควิด-19 คิดเป็นร้อยละ 53 และเสียชีวิตมากที่สุดในช่วงอายุ 60-69 ปี ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เสียชีวิตจากโรคโควิด-19 มีโรคประจำตัว โดยพบป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 36 รองมาคือโรคเบาหวาน ร้อยละ 28 และโรคไตร้อยละ 18 ดังนั้น จึงอาจจะต้องปรับเปลี่ยนมาเพื่อให้ลูกหลานใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุแทนการเข้าวัด เช่น การฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม และพิธีกรรมทางศาสนาแบบออนไลน์ หรือ การบริจาคปัจจัยผ่านคิวอาร์โค้ด เพื่อลดการสัมผัสกับธนบัตร เหรียญ หรือสิ่งของบริจาคต่างๆ และลดจำนวนผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมทางศาสนา สำหรับบางวัดที่จัดให้มีการทำบุญขอให้ปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องและเคร่งครัด โดยจัดให้มีระบบคัดกรองและตรวจวัดอุณหภูมิบริเวณทางเข้าพุทธสถาน พร้อมจัดเตรียมจุดล้างมือด้วยสบู่ อุปกรณ์ล้างมือ เช่น แอลกอฮอล์ เจลไว้บริเวณทางเข้าประตูทางเข้า-ออก ให้เพียงพอ (สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย, 2564)

พระครูพิลาศสรกิจ และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า การให้ทานในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่า การให้ทานที่ถูกต้อง ประกอบด้วยแนวการปฏิบัติในการให้ทานทั้งผู้ให้ และผู้รับต้องเป็นผู้มีคุณธรรม และจริยวัตรตรงตามถูกต้องตามหลักศาสนา และเข้าใจรอบรู้ไม่ตกเป็นเหยื่อของทุรชน เพราะในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมเทคโนโลยีก้าวไกล จึงจำเป็นต้องรู้เท่าทันโลกพร้อมที่จะนำพาตัวเอง สังคมสู่การพัฒนาด้านวัตถุและจิตวิญญาณ เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่สังคมได้อย่างสมบูรณ์และต่อยอดสู่การพัฒนาองค์กรประเทศชาติต่อไป การให้ทานยุคสังคมไทยปัจจุบัน พัฒนาเกี่ยวกับการบริจาคทาน เพื่อทำประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวมที่เป็นการกุศลด้วยระบบสแกน QR Code ในการให้ทาน และการใช้บัตรสมาร์ตการ์ด ทั้งนี้ เพราะทำให้ทั้งผู้ให้และผู้รับได้รับอานิสงส์แห่งผลบุญจากการให้

พระมหาภาร อภาธโร (2563) ได้กล่าวว่า ศิล คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมสังคม หรือพูดให้ง่ายอีกอย่างหนึ่งว่า ได้แก่ ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมชีวิตและสังคมจะได้เรียบร้อยราบรื่นไม่ สับสนวุ่นวาย ไม่ระส่ำระสายเอื้อโอกาสต่อการทำงานที่อะไรๆ ให้สะดวกได้ผลดี และมีความ เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ศิลมีหลายระดับ หรือจัดไว้หลายประเภท ให้เหมาะกับสภาพชีวิตและสังคม หรือชุมชนนั้นๆ ในการที่จะปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายของตน

ศีล 5 เป็นกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์พื้นฐานในสังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่เบียดเบียนกัน สังคมจะได้ไม่เดือดร้อน ระส่ำระสาย เป็นฐานรองรับความมีสันติสุขของสังคม ดังนั้น ในหลักศีล 5 จึง กำหนดให้มีการไม่เบียดเบียนทำร้าย ไม่ละเมิดต่อชีวิตและร่างกาย ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ไม่ละเมิดต่อคุ้มครองของกันและกัน ไม่ใช่วาจาทำร้ายหลอกลวงกัน และไม่คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยของผู้อื่นด้วยความสูญเสียสัมผัสชัญญะเนื่องจากยาเสพติดที่ทำให้เกิดความประมาท และ ไม่น่าไว้วางใจ จะเห็นว่าศีล 5 เป็นมาตรฐานอย่างต่ำสำหรับจัดระเบียบชีวิตและสังคมของมนุษย์ ให้ อยู่ในสภาพที่เอื้อโอกาสขั้นพื้นฐาน ในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือทำการพัฒนาไม่ว่าอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ดี ทางจิตใจก็ตาม ทางวัตถุก็ตามศีลเฉพาะกลุ่มเฉพาะหมู่ชน และศีลในระดับที่สูงขึ้นไป จะเป็นการทำตามข้อปฏิบัติต่างๆ ในการฝึกหัดขัดเกลาพฤติกรรมของบุคคล เพื่อสร้างเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้สอดคล้องและเอื้อโอกาสแก่การที่จะปฏิบัติให้เข้าถึงภาวะสูงสุด ที่เป็นจุดหมายของบุคคลหรือสังคมนั้น เช่น ศีล 8 มุ่งฝึกให้มีสภาพชีวิตที่เอื้อต่อการพัฒนาทางจิตใจ จึงเพิ่มการรับประทานอาหารจำกัดเวลา และการหัดลดละการหาความสุขจากสิ่งบันเทิง หรือเครื่อง ประนเปรอความสุขทางประสาทสัมผัส ตลอดจนงดการให้เครื่องนุ่งนอนพุกพुरुหุรา เป็นการฝึกฝนตน ให้รู้จักที่จะมีชีวิตที่เป็นอิสระได้มากขึ้น สามารถอยู่ดีมีสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือขึ้นต่อวัตถุภายนอก มากเกินไป

ศีล 8 นั้น เป็นเครื่องเสริมและเอื้อโอกาสยิ่งขึ้นไป ทั้งด้านเวลาและงาน ในการที่จะพัฒนา ชีวิตทางด้านจิตใจและปัญญา พูดอีกสำนวนหนึ่งว่าเป็นเครื่องเสริมและเอื้อโอกาสในการบำเพ็ญจิต ภาวนา และปัญญาภาวนา ศิลอย่างอื่น ๆ ยังมีอีกมาก เช่น ศิลในการฝึกอินทรีย์ คือฝึกให้รู้จักใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยเฉพาะ 5 อย่างแรกให้ดูเป็น ฟังเป็น คือ ดู และฟังให้ได้ประโยชน์แก่ชีวิต ไม่ให้เกิดโทษก่อความเสียหาย ความเดือดร้อน หรือความลุ่มหลงมัวเมาและศีลในการเสพ หรือบริโภค สิ่งต่างๆ ให้ได้คุณค่าแท้ ไม่หลงไปในคุณค่าเทียม เป็นต้น การมีสภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่จัด ระเบียบไว้ด้วยดี เรียกว่า ศิล การจัดระเบียบชีวิตและการอยู่ร่วมกันให้เรียบร้อย รวมทั้งตัวระเบียบ นั้นเอง เรียกว่าวินัย ข้อปฏิบัติต่างๆ ในการจัดสภาพชีวิตและการอยู่ร่วมในสังคมให้มีระเบียบ เรียกว่า สิกขาบท ข้อปฏิบัติต่างๆ ในการฝึกฝนขัดเกลา พฤติกรรมเพื่อสร้างเสริมสภาพชีวิต ให้สอดคล้อง เกื้อกูลต่อการปฏิบัติในแนวทางที่จะเข้าถึงจุดหมายที่ต้องการยิ่งขึ้น เรียกว่า วัตร ทั้งหมดนี้เมื่อ เรียกคลุมๆ รวมๆ ก็พูดว่าศีล

รุ่งทิพย์ เลิศนัทธน์ (2560) พุทธศาสนิกชนต่างก็อยากจะทำบุญเพื่อที่จะส่งผลให้การดำเนิน ชีวิตของตนเองดีขึ้น มีความปลอดภัยทั้งทางกายและทางจิตใจ มีความสุข ความมั่นคง และประสบ ผลสำเร็จในชีวิต ซึ่งบุญตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่ 1) การให้ทานเพื่อละความอยากมีอยากได้ 2) การรักษาศีล ประพฤติและปฏิบัติดี 3) ภาวนาคือการทำสมาธิให้บริสุทธิ์สะอาด ชำระความลุ่มหลง

ให้หมดไป ทว่าในปัจจุบันนี้การทำบุญมีหลากหลายรูปแบบ มีความเชื่อที่แตกต่างกัน เพราะสภาพสังคมเมืองในปัจจุบันนี้ที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการพัฒนาให้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้การทำบุญมีรูปแบบที่แปลกใหม่เกิดขึ้นตามมา แต่เมื่อก้าวถึงการทำบุญ พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ก็จะมุ่งเน้นไปที่การทำทาน และการรักษาศีล เพราะสามารถทำได้ง่ายแม้จะถูกจำกัดด้วยสิ่งแวดล้อมของความเป็นสังคมเมืองที่บีบบังคับ ยกตัวอย่างเช่นการใส่บาตร การบริจาคเงินและสิ่งของแก่วัด มูลนิธิ หรือสถานสงเคราะห์ต่างๆ ที่สามารถทำที่ไหนเมื่อไหร่ก็ได้แล้วแต่ความสะดวก นอกจากนี้การรักษาศีลยังเป็นหลักการทำบุญขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน แตกต่างจากการปฏิบัติภาวนาที่น้อยคนนักจะให้ความสนใจโดยเฉพาะกลุ่มคนในสังคมเมืองเช่นนี้

เมื่อสังคมไทยเกิดปัญหามากมายในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมต่างๆ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่ในวันจะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้นและเกิดความขัดแย้งในสังคมเช่นแนวคิดของประชาชนที่แตกต่างด้านความคิดทางการเมืองเกิดเป็นกลุ่มต่างๆ เกิดการก่อความไม่สงบในพื้นที่ของรัฐ ในปี พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2557 เป็นต้น เป็นเหตุให้มีแนวคิดเกิดขึ้นของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งมงคลจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช วัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร ได้ดำริ เพื่อเสริมสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ของคนในชาติให้เกิดความสงบ เกิดสันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตประจำวัน โดยใช้หลักการรักษาศีล 5 มาปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อสร้างสันติสุขในระดับสังคมต่างๆ เพราะการรักษาศีล 5 คือข้อปฏิบัติให้อยู่ในสังคมได้อย่างดี คือ ทำให้ตัวเรามีหลักประกันความมั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นการรักษาและคุ้มครองสถาบันครอบครัวให้มีความสุขความสงบดียิ่งๆ ขึ้นหลักประกันความสุขความสงบเป็นการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง มีสติสัมปชัญญะไม่ประพฤติผิดกระทำชั่วต่างๆ เพราะหลักศีล 5 สามารถสร้างสันติสุขต่อปัจเจกบุคคล สังคมครอบครัวและสังคมประเทศได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดกาล (พระมหานิกธปัลลิตสังข์ และคณะ, 2560)

สรุปว่า การรักษาศีล หมายถึง การครองตนให้อยู่ในภาวะปกติ มีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมสังคม หรือพูดให้ง่ายอีกอย่างหนึ่งว่า ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมชีวิตและสังคมจะได้เรียบร้อยราบรื่นไม่สับสนวุ่นวาย โดยศีลที่เป็นพื้นฐานของฆราวาสได้แก่ ศีล 5 หรือเบญจศีล

3. ภาวนา คือ ทำให้เกิดมีขึ้น ทำให้เป็นขึ้น สิ่งที่ยังไม่เป็นก็ทำให้มันเป็น สิ่งที่ยังไม่มีก็ทำให้มันมีขึ้น เรียกว่า ภาวนา เพราะฉะนั้น ภาวนาจึงเป็นการปฏิบัติ ฝึกหัดหรือลงมือทำ ภาวนาจึงแปลอีกความหมายหนึ่งว่า การฝึกอบรม ฝึกนั้น เมื่อยังไม่เป็นก็ทำให้มันเป็น อบรมนั้น เมื่อยังไม่มีก็ทำให้มันมีขึ้นยิ่งกว่านั้น เมื่อทำให้เกิด ให้มีให้เป็นขึ้นมาแล้ว ก็ต้องทำให้เจริญองงามเพิ่มพูนพร้อมขึ้นไปจนเต็มที

ภาวนายังมีความหมายตรงกับคำว่า พัฒนา ด้วย แปลง่ายๆ ว่า เจริญ เช่น เจริญสมาธิ เรียกว่า สมาธิภาวนา เจริญเมตตา เรียกว่า เมตตาภาวนา เจริญวิปัสสนา เรียกว่า วิปัสสนาภาวนา ในทางเดียวกัน ภาวนา แปลว่า การฝึกอบรมหรือการเจริญหรือการทำให้เป็นให้มีขึ้นมา และพัฒนาให้งอกงามบริบูรณ์ การภาวนาในระดับที่เราต้องการในที่นี้แยกเป็น 2 อย่าง คือ

1) จิตตภาวนา การฝึกอบรมจิตใจอย่างหนึ่ง เจริญ แปลว่า พัฒนา เพราะฉะนั้น จิตตภาวนา ก็แปลว่าการพัฒนาจิต หรือพัฒนาจิตใจ จิตตภาวนานั้น เรียกง่ายๆ ว่า สมถะ หรือสมถภาวนา สมถะนี้มีแก่นแท้และมุ่งที่สมาธิ เพราะสมถะนั้นแปลว่า ความสงบ แก่นแท้ของความสงบ คือสมาธิ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สมาธิภาวนา ดังนั้น คำว่าจิตตภาวนา สมถภาวนา สมาธิภาวนา จึงมีความหมายในทางเดียวกัน

2) ปัญญาภาวนา การฝึกอบรมปัญญาอีกอย่างหนึ่ง ปัญญาภาวนา แปลว่า การพัฒนาปัญญา ปัญญาภาวนา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิปัสสนาภาวนา การเจริญวิปัสสนา มุ่งให้เกิดปัญญา คือ ปัญญาที่เข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลาย ปัญญาในขั้นที่รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง เรียกว่า วิปัสสนา แปลว่า รู้แจ้ง รู้สภาวะ รู้สภาพความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย จึงเรียกว่า วิปัสสนา ซึ่งเป็นปัญญาระดับหนึ่ง ฉะนั้น วิปัสสนาภาวนา ถ้าจะเรียกให้กว้างก็เป็นปัญญาภาวนา ภาวนาเป็น 2 อย่าง คือ 1) จิตตภาวนา สมถภาวนาบ้าง สมาธิภาวนาบ้าง 2) ปัญญาภาวนา หรือ วิปัสสนาภาวนา (พระมหาภาธร อาภาธโร, 2563)

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโท และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพ (Active Aging) ของผู้สูงอายุด้วยการใช้ชุดกิจกรรมภาวนา 4 เป็นแนวทางที่จะสร้างเสริมกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเน้นให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติตนด้านวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัญญา 4 แล้ว สามารถนำความรู้และความเข้าใจนั้นมาเป็นการปฏิบัติธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ที่ใช้ได้ในชีวิตจริง โดยการมีสติระลึกได้ทันปัจจุบันในทุกๆ ขณะที่ทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือในการทำหน้าที่การทำงานก็ปฏิบัติธรรมไปด้วย เมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆ มากกระทบใจ ผู้สูงอายุสามารถฝึกใจให้รู้เท่าทันไม่หลงหรือไม่คล้อยตามอารมณ์ในเรื่องนั้นๆ และสามารถเพิ่มพลังของผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา เพิ่มสุขภาวะในบริบทของสังคมผู้สูงวัยของไทยในยุคปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ต่อไป

พระครูพุทธภาวนาจารย์ วิ. และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า ภาวนา หมายถึง หลักประพฤติปฏิบัติสำหรับฝึกอบรม ขัดเกลา และพัฒนาตนเอง ทั้งในส่วนของร่างกาย จิตใจ ปัญญา และ สังคม ถึงแม้ว่าเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตนเองตามหลักภาวนาจะเป็นเป้าหมายในขั้นโลกุตระวิสัยคือการบรรลุธรรมขั้นสูงสุดคืออรหัตตผล หรือพระนิพพานก็ตาม แต่ในความเป็นจริงเมื่อผู้ปฏิบัติยังไม่สามารถไปถึงเป้าหมายสูงสุดได้ก็สามารถนำหลักภาวนามาพัฒนาตนเองในระดับโลกียวิสัยกล่าวคือสามารถช่วยพัฒนาจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของบุคคลให้เจริญงอกงามขึ้นได้ โดยการอบรมให้ตนเป็นคนดี มีคุณธรรมและศีลธรรม ทำในสิ่งที่มีประโยชน์กับตนเอง ครอบครัว และสังคมรอบข้าง กล่าวคือ

(1) กายภาวนา เป็นกระบวนการพัฒนากายหรืออินทรีย์ 5 ประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กายสัมผัส ให้มีสติรู้เท่าทันในทุกขณะเวลา มีความสำรวมระวังในอินทรีย์ 5 สามารถแสดงพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ผ่านทางกาย วาจา ของตนเอง ขณะ กิน ดู อยู่ ฟัง เดิน ยืน นั่ง นอน

(2) ศิลภาวนา เป็นกระบวนการพัฒนาศีล กล่าวคือ การอบรมพัฒนาเพื่อให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่ดีงาม ตั้งอยู่ในวินัย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ใช้กายวาจาและอาชีพในทางที่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น แต่ใช้เพื่อเป็นเครื่องพัฒนาชีวิตของตน

(3) จิตตภาวนา เป็นกระบวนการพัฒนาจิตใจ กล่าวคือ การฝึกอบรมพัฒนาจิตโดยการฝึกกำหนดสติตั้งมั่น แน่วแน่ พิจารณาเห็นจิตในจิตตามหลักจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน เพื่อให้จิตให้น้อมไปสู่กุศลจิต ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติสมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต กล่าวคือ เป็นจิตที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรม ความดีงาม กุศลธรรมที่จะเจริญงอกงามภายในจิตใจ กระบวนการฝึกที่นำมาใช้คือ สมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา

(4) ปัญญาภาวนา เป็นกระบวนการพัฒนาปัญญา การอบรมพัฒนาตนเองตามหลักจิตตภาวนาและปัญญาภาวนาดีแล้วย่อมส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ช่วยให้วัยรุ่นในสังคมดิจิทัลสามารถใช้ปัญญาในการรักษาและพัฒนาสภาพจิตที่ดีงามหลังจากรับรู้สิ่งต่างๆ ผ่านสภาพแวดล้อมดิจิทัล เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นต้น และแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่เกื้อกูลและสร้างสรรค์ได้

บุญกิริยาทั้งสาม คือ ทาน ศีล และภาวนา เป็นเรื่องของตัวเองโดยตรง และการปฏิบัติทั้งสามอย่างนั้นก็เพื่อทำลายความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน ไม่ใช่ทำเพื่อยึดติดในผลบุญที่จะตอบแทนกลับมา คำว่าบุญ มีความหมายตรงข้ามกับบาป ดังนั้นบุญจึงหมายถึงเครื่องชำระบาป เมื่อชำระบาปได้ก็ทำให้สบายใจ เพราะฉะนั้นเมื่อกล่าวถึงผลบุญก็คือความสุข ความสบายใจ ความพอใจ ความอึดอ้อมใจ ซึ่งปัจจุบัน สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามกาลเวลา ลักษณะของการทำบุญมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งในแง่ของทาน ศีล และภาวนา มีความเชื่อ ความศรัทธาที่แตกต่างกัน บางคนมุ่งเน้นไปที่การทำทาน เพราะมีความสุขสบายใจเมื่อได้สละออก แต่บางคนเห็นความสำคัญของการรักษาศีลและปฏิบัติภาวนาเพื่อชำระจิตใจ และมุ่งสู่หนทางการดับทุกข์ แต่ไม่ว่าอย่างไร การทำบุญนั้นต้องประพาสและกระทำไปด้วยเจตนาที่จะละความยึดมั่นถือมั่น จึงจะได้บุญกุศลมากที่สุดโดยปราศจากความทุกข์ (รุ่งทิพย์ เลิศนิทัศน์, 2560)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (2557) การปฏิบัติภาวนาหรือ ภาวนามัย หมายถึง การปฏิบัติให้บังเกิดผลได้อย่างจริงจัง นับเป็นภาคปฏิบัติโดยตรง ซึ่งในที่นี้หมายถึงการอบรมจิตใจให้ตั้งมั่น อบรมใจให้สะอาดบริสุทธิ์ด้วยสมาธิและปัญญา เรียกว่าเป็นบุญที่สูงกว่าทานและศีลขึ้นมา เพราะเป็นเครื่องชำระล้างโมหะ คือความลุ่มหลง ไม่รู้จริงให้หมดไป โดยการภาวนานั้นต้องรักษาศีล ทำจิตใจให้สงบ ระวังจากนิรวณ สิ่งยั่วทั้งหลาย นำจิตให้เข้ามาตั้งไว้ในอารมณ์ของสมาธิ ตั้งสติกำหนดลมหายใจเข้าออก หรือบริกรรมว่าพุทโธ ธัมโม สังโฆ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการรวมใจให้สงบลงจากกิเลสและอารมณ์ เมื่อจิตเกิดการสงบ จึงเป็นโอกาสที่จะพิจารณาในนามรูปให้เห็นสัจจะความจริงได้ ซึ่งก็คือ อนิจจัง (ความไม่เที่ยง) ทุกข์ขัง (ความทุกข์)อนัตตา (ความเป็นของไม่ใช่ตน)

พระทรงศักดิ์ แสงทงศ์ และคณะ (2564) วิธีใหม่ของชาวพุทธในสังคมไทยที่พยายามนำเสนอมุมมองการปรับตัวเพื่อการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชาวพุทธในประเทศไทย รวมไปถึงประชาชนทั่วไปและทิศทางการเปลี่ยนแปลงไปของระบบการจัดการและการพัฒนาของวัดต่างๆ ในสังคมที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อทำหน้าที่และแสดงบทบาทการสืบทอดเจตนารมณ์ทางพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชาวพุทธทั้งในประเทศไทยและทั่วโลกที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ (Covid-2019) เพื่อความปลอดภัยตามมาตรการรักษาความปลอดภัยในชีวิตของชาวพุทธซึ่งการดำเนินชีวิตแบบ New

Normal หรือ ความปกติจะเกิดขึ้นใหม่ขึ้นทั่วทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นในปัจจุบันหรืออนาคตที่ปราศจากโรคระบาดแล้วก็ตามก็ยังมีมาตรการรักษาความปลอดภัยมากยิ่งขึ้นด้วยวิถีธรรมใหม่ของชาวพุทธในสังคมไทยประกอบด้วย New Normal การให้ทานผ่านระบบออนไลน์ หรือการใช้เงินผ่านระบบดิจิทัลมากยิ่งขึ้น New Normal ด้านการเจริญศีล สมาธิ และภาวนาอยู่ที่บ้านผ่านระบบ Conference ของสำนักปฏิบัติธรรมต่างๆ New Normal ด้านการจัดการเรียนการสอน และการสอบธรรมะแบบออนไลน์ New Normal ด้านท่องเที่ยวของวัดต่างๆ ต้องการปฏิบัติตามระเบียบและ New Normal ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารของวัดให้ทันสมัยมากขึ้นเพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็พระสงฆ์ บพบาทของวัดต่างๆ สถานสำคัญทางพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย สถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนธรรมะ ชาวพุทธทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศต้องการมีปรับตัวมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างปลอดภัย

สรุปได้ว่า การภาวนา แยกเป็นภาวนาในด้านสมาธิ และภาวนาในด้านปัญญา เป็นการฝึกอบรมหรือการเจริญหรือการทำให้เป็นให้มีขึ้นมา และพัฒนาให้่องงามบริบูรณ์ การภาวนาในระดับที่เราต้องการ แยกเป็น 2 อย่าง คือ จิตตภาวนา การฝึกอบรมจิตใจอย่างหนึ่ง และ ปัญญาภาวนา การฝึกอบรมปัญญาอีกอย่างหนึ่ง และการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้มีรูปแบบการภาวนา เจริญสติ สมาธิ ในทางเลือกแบบ New Normal ไม่ว่าจะรับฟังละเจริญภาวนาในรูปแบบปกติ (Onsite) หรือ แบบ Online

จากศึกษาค้นคว้าข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า บุญญสิขา หมายถึง การฝึกฝนในเรื่องความดี หรือการฝึกหัดทำความดี หรือการทำให้คนเจริญงอกงามขึ้นในความดีต่างๆ สำหรับคุณศัพท์เพื่อความเจริญงอกงามมีความความสุขทั้งภายนอกและภายใน ประกอบด้วย การทาน การรักษาศีล และการภาวนา โดยบุญสิกขาเน้นข้อปฏิบัติขั้นต้นๆ หรือขั้นพื้นฐาน คือ ทานเน้นที่อามิสทาน ได้แก่ การให้วัตถุ ศีลเน้นที่ศีล 5 หรือขยับขึ้นไปอีกก็เป็นศีล 8 ส่วนภาวนาในที่นี้ก็เน้นแค่เมตตาภาวนา คือ การเจริญเมตตาหรือไมตรีที่จะเป็นพื้นฐานแห่งสันติสุขของสังคม ถ้าสามารถทำให้มากกว่านั้นก็ขยายออกไปสู่จิตตภาวนา และปัญญาภาวนาเต็มรูป และในวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ การให้ทาน ศีล และภาวนา มีได้ทั้งในรูปแบบปกติ (Onsite) และ แบบออนไลน์ (Online) ซึ่งถือได้ว่าเป็นความปกติจะเกิดขึ้นทั่วทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นในปัจจุบันหรืออนาคตที่ปราศจากโรคระบาดแล้วก็ตาม ด้วยวิถีธรรมใหม่ของชาวพุทธในสังคมไทย การให้ทานผ่านระบบออนไลน์ เช่น E-Banking บริจาคเงินหรือระบบสแกน QR Code ในการให้ทานและการใช้บัตรสมาร์ทการ์ด หรือการใช้เงินผ่านระบบดิจิทัลมากยิ่งขึ้น New Normal ด้านการเจริญศีล สมาธิ และภาวนาอยู่ที่บ้านผ่านระบบ Conference ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวกสบายทั้งวัยทำงานและผู้สูงอายุ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

2.3.1 ความหมายและความเป็นมาของพหุวัฒนธรรม

พหุวัฒนธรรม (Multicultural – Society) หมายถึง สังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย พหุวัฒนธรรม คือ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษาและประวัติศาสตร์โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มชน (Ethnicity) เชื้อชาติ (Race) สถานะของครอบครัว (Socioeconomic Status) เพศ (Gender) ความสามารถพิเศษ (Exceptionalities) ภาษา

(Language) ศาสนา (Religion) บทบาททางเพศ (Sexual Orientation) และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Area)

พระมหามงคโลกานต์ จิตฺตมโฆ และคณะ (2562) กล่าวว่า สังคมพหุวัฒนธรรม เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายมีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ภาษา การแต่งกาย การเป็นอยู่ ฯลฯ เพราะแต่ละกลุ่มชนมีความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง การที่จะทำให้แต่ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน ไม่มีการเบียดเบียนกันไม่ทำร้ายกัน หรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน แต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเองอย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวก้าว ล่วงละเมิด หรือก่อกวนซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติสงบ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกัน จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับความ เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

จินดารัตน์ โพธิ์นอก (2565) พหุวัฒนธรรม หมายถึง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระและความคิดความเชื่อของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม แม้ว่าในสังคมชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ไม่มีชนกลุ่มน้อยหรือผู้พูดภาษาถิ่น แต่หลักสูตรและการสอนควรเชื่อมโยงถึงความรู้และความสัมพันธ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนพื้นถิ่นเช่น ประเพณี ภาษา ความเชื่อ การทำมาหากินและวิถีชีวิตเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่เน้นการยอมรับความแตกต่างทางภาษาชนบประเพณี ความเชื่อ ศาสนา และวิถีชีวิตบนพื้นฐานของการยอมรับสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของแต่ละบุคคลให้โอกาสกลุ่มชนซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันได้รับการพัฒนาทุกด้านเพื่อนำไปสู่ความเป็นธรรมทางสังคม

ประเทศไทยมีประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีสถานะเชิงพหุวัฒนธรรมโดยเฉพาะในจังหวัดที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนั้นในพื้นที่เขตเมืองใหญ่ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหรือแหล่งร่วมทุนจากบริษัทหรือกลุ่มบุคคลจากต่างประเทศก็จะมีประชากรกลุ่มหนึ่งเป็นชาวต่างประเทศที่มีภาษาวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างไปจากคนไทย รวมถึงนักท่องเที่ยว พักอาศัยอยู่สถานศึกษาจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยการยอมรับพหุวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของความหลากหลาย (value of diversity) และช่วยเหลือกลมกล่อมเกล้าให้เด็ก เยาวชน หรือผู้เรียน ได้รับการพัฒนาทุกด้านเต็มตามศักยภาพ

สำนักงานเลขาธิการผู้สภาผู้แทนราษฎร (2556) จะมีหลักในการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางสังคม ซึ่งเป็นแนวทางให้ทุกกลุ่มในสังคมควรปฏิบัติ ยังมีหลักธรรมอีกประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาในหนทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ คือ การอดทนอดกลั้นในความแตกต่าง คือ การยอมรับในความแตกต่างซึ่งโดยพื้นฐานของมนุษย์ย่อมมีความแตกต่างทั้งในเรื่องทางกายภาพและพฤติกรรม การอดทนอดกลั้นจะเกิดขึ้นเมื่อคนในสังคมมีความยอมรับและเคารพซึ่งกันและกัน อันนำมาซึ่งการสร้างเอกภาพของการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความหลากหลายได้

คอธล์ ต่วนบุละ และคณะ (2559) สังคมที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านภาษาวิถีชีวิตการนับถือศาสนาเรียกสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้ว่า

พหุวัฒนธรรมได้ให้กรอบแนวคิดลักษณะสังคมที่มีความหลากหลายเป็นสังคมที่มีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

- 1) มีหลายเชื้อชาติ หลายศาสนาปะปนอยู่ร่วมกันในชาติเดียวกัน
- 2) มีวัฒนธรรมหรืออนุวัฒนธรรมของเชื้อชาติหรือศาสนาแตกต่างกัน
- 3) มีการขัดแย้งกันในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา
- 4) มีบางกลุ่มในเชื้อชาติ

หลายศาสนา หลายวัฒนธรรมที่ครองอำนาจอยู่จากองค์ประกอบของพหุวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าสังคมพหุวัฒนธรรมมีปรากฏการณ์ที่ทั้งสองวัฒนธรรมต้องมาสัมพันธ์กันซึ่งมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

โซคซัย วงศ์ธานี (2555) สังคมพหุวัฒนธรรมที่ประกอบด้วยชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยอยู่ในสังคมเดียวกัน จะต้องมีความหลากหลายในการอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว เป็นการจัดการความหลากหลายที่เน้นความเป็นกลางที่ไม่สุดขั้วจนเกินไปด้วยวิธีการที่แตกต่างกันไป เช่น มาตรการ วิธีการหรือนโยบายเพื่อสื่อให้เห็นถึงสมาชิกทั่วไปซึ่งอยู่ในสังคมนั้นๆ ได้เข้าใจถึงความหลากหลาย ประเด็นที่ควรพิจารณาในเรื่องการจัดการความหลากหลายระหว่างชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยนั้นหลักๆ แล้วเป็นเรื่องของการใช้สิทธิในด้านต่างๆ เช่น สิทธิในการเป็นพลเมืองเทียบเท่ากัน สิทธิในการเมืองการปกครอง สิทธิโอกาสมีการประกอบอาชีพ เป็นต้น ประเด็นเรื่องความยุติธรรมถือเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการที่จะทำให้ชนกลุ่มน้อยให้ความไว้วางใจต่อรัฐและอาจจะเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้ชนกลุ่มน้อยในสถานะคนชายขอบเนื่องจากเมื่อกลุ่มคนที่อาศัยมีความแตกต่างกันในเรื่องชาติพันธุ์วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ อีกทั้งจำนวนสมาชิกที่แตกต่างกันมาก ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการเอาเปรียบและการลดทอนคุณค่าของชนกลุ่มน้อยซึ่งถ้าหากปล่อยไปโดยไม่ได้รับการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวสามารถขยายไปเป็นความขัดแย้งและนำไปสู่ความรุนแรงดังที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบอยู่ในปัจจุบัน

2.3.2 แนวคิดพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)

แนวคิดพหุวัฒนธรรมเป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นจากสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 สาขาวิชา คือ พหุวัฒนธรรมกับสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และวัฒนธรรมศึกษา พหุวัฒนธรรมกับแนวคิดทางการเมือง และการศึกษาแบบพหุ (บรรพต วีระสัย, 2517) ดังนั้นจึงมีแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวกับความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม 3 มิติด้วยกันคือ (Blum, Lawrence A. 1998, 17)

- 1) ยืนยันอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง และเรียนรู้คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มตน
- 2) เคารพและมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้วัฒนธรรมของคนอื่น
- 3) ให้คุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม เอาใจใส่ต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้คนมีความเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่างในพื้นที่ต่างๆ ทั้งที่โรงเรียน ในเมืองและในสังคมซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ดำรงอยู่ร่วมกัน (แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง, 2549)

แนวคิดพหุวัฒนธรรม หลังสมัยใหม่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม (cultural diversity) และไม่มองว่าสังคมสามารถผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ (homogeneity) เพราะในความจริงไม่มีสังคมใดที่สร้างขึ้นมาจากคนกลุ่มเดียวหรือมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2548 ; 19) โดยในมิตินี้ มองว่าสังคมมีองค์ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านภาษา วิถีชีวิตการนับถือศาสนา เรียกสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้ว่า พหุวัฒนธรรม

Lawrence A. Blum (1998: 15) อธิบายคำว่า แนวคิดพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ไว้ว่า แนวคิดพหุวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับความเข้าใจ การรู้จักคุณค่า และการให้คุณค่าต่อวัฒนธรรมของตนเองและให้ความเคารพและให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมของกลุ่มอื่น แนวคิดพหุวัฒนธรรมจึงไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการให้คุณค่ากับวัฒนธรรมตัวเอง หากเกี่ยวข้องกับการให้คุณค่าวัฒนธรรมอื่นๆ ด้วย

Ian Ang (2005 ; 34-35) ศาสตราจารย์ด้านวัฒนธรรมศึกษาแห่ง The Centre for Cultural Research มหาวิทยาลัย Western Sydney ได้ให้ความหมายของคำว่า แนวคิดพหุวัฒนธรรม ว่ามาจาก คำคุณศัพท์ Multicultural ที่หมายถึงสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความเชื่อพื้นฐานในเรื่องความเท่าเทียม ขันติธรรม และการรวมผู้อพยพที่มีความแตกต่างด้านชาติพันธุ์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม คำว่าพหุวัฒนธรรม (multicultural) มักจะใช้ในลักษณะเท่ากับ คำว่า พหุชาติพันธุ์ (multiethnic) หรือคำว่า พหุเชื้อชาติ (multiracial) สอดคล้องกับ ดุสิต หวันเหล็ม (2552) กล่าวถึงลักษณะของสังคมพหุวัฒนธรรมไว้ว่า การที่คนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่ก็มาอยู่รวมกันในบริเวณเดียวกัน ลักษณะอย่างนี้เรียกว่า สังคมพหุวัฒนธรรม

กล่าวได้ว่า สังคมพหุวัฒนธรรมจะมีความหลากหลาย เป็นสังคมที่มีองค์ประกอบต่างๆ คือ (1) มีหลายเชื้อชาติ หลายศาสนาปะปนอยู่ร่วมกันในชาติเดียวกัน (2) มีวัฒนธรรมหรืออนุวัฒนธรรมของเชื้อชาติหรือศาสนาแตกต่างกัน (3) มีการขัดแย้งกันในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา (4) มีบางกลุ่มในเชื้อชาติหลายศาสนา หลายวัฒนธรรมที่ครองอำนาจอยู่จากองค์ประกอบของพหุวัฒนธรรม

2.3.3 หลักการของพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)

สังคมพหุวัฒนธรรม มีปรากฏการณ์ในลักษณะของสองวัฒนธรรมที่ต้องมาสัมพันธ์กันซึ่งมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ (อมรา พงศพิชญ์, 2542) จากคำกล่าวนี้ทำให้มีนักวิชาการไทยที่สนใจศึกษาและมีผลงานทางด้านวัฒนธรรม การศึกษาทางด้านชนชาติพันธุ์ ได้พิจารณาถึงเรื่องความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมหรือการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยคำศัพท์ที่ใช้ต่างกันอยู่หลายคำ รายละเอียดมีดังนี้

1. การปรับตัว การปรับตัว อาจจะศึกษาจากการปรับทางชีวภาพ และการปรับตัวทางวัฒนธรรมระหว่างสิ่งที่ศึกษาอาจเป็นมนุษย์และสัตว์กับสภาพแวดล้อมรอบตัวและแหล่งที่อยู่ การศึกษาในลักษณะเช่นนี้มักเป็นการพิจารณาเชิงประวัติศาสตร์ว่าได้มี

(1) การเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกัน

(2) การปรับเปลี่ยนตัวมนุษย์หรือสัตว์เพื่อให้ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสม

(3) การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของมนุษย์หรือสัตว์ การใช้คำว่า การปรับตัวจึงมักใช้ในความหมายของการปรับเปลี่ยนส่วนหนึ่งส่วนใดหรือหลายส่วนเพื่อให้ความสัมพันธ์คล่องตัว

โคเฮน (อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์, 2542) เสนอข้อคิดการพิจารณาเรื่องการปรับตัวทางวัฒนธรรมนี้ ไว้ว่า

(1) การศึกษาเรื่องการปรับตัวทางวัฒนธรรมควรพิจารณาองค์ประกอบด้านศิลปวัฒนธรรม (วรรณคดี ดนตรี การแสดง และศิลปกรรมอื่นๆ) และสังคมวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต ความเชื่อ ฯลฯ

(2) องค์ประกอบต่างๆ ของวัฒนธรรมเรียงร้อยประสานเข้าเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นองค์รวม มีลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม

(3) การปฏิสัมพันธ์กับสังคมข้างเคียง หรือการค้นพบสิ่งใหม่ภายในสังคมตนเองจะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อการคงอยู่ของสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ

(4) วัฒนธรรม คือ ระบบสัญลักษณ์ ขององค์ประกอบแต่ละส่วนมีความหมายและสื่อความหมายที่ลึกซึ้งและกว้างขวางกว่าข้อเท็จจริง เช่น ธงมีความหมายมากกว่าผ้าผืนหนึ่ง

(5) การดำรงชีวิตของมนุษย์ต้องดำเนินเป็นกลุ่ม การปรับเปลี่ยนสังคมเป็นการปรับเปลี่ยนในกลุ่มมากกว่าในระดับปัจเจกบุคคล การสืบทอดวัฒนธรรมต้องถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งเป็นกลุ่มการปรับตัวทางวัฒนธรรมจึงเป็นการปรับเปลี่ยนของกลุ่ม

(6) พฤติกรรมมนุษย์ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ ไม่มีพฤติกรรมใดที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้

(7) การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนของมัน

สรุปได้ว่า การปรับตัวทางวัฒนธรรม เป็นการปรับตัวระหว่างสิ่งที่ศึกษาหรือรับรู้ อาจเป็นมนุษย์และสัตว์กับสภาพแวดล้อมรอบตัวและแหล่งที่อยู่ให้เกิดความเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

2. การผสมผสานวัฒนธรรม นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้พูดถึง การผสมผสานวัฒนธรรม หรือการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

สุพจน์ แสงเงิน (2542) กล่าวถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมไว้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมคือ การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ เมื่อกลุ่มชนหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันได้ติดต่อสัมพันธ์กัน จะมีการเผยแพร่กระจายและมีการรับวัฒนธรรมกันขึ้น มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย เช่น ชาวไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับชาวจีน จึงรับเอาคำศัพท์ในภาษาจีนหลายคำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนคนจีนจะหันมาใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกัน

นิยพรรณ วรรณศิริ (2550) กล่าวว่า การที่วัฒนธรรมที่ต่างกันสองวัฒนธรรมมาพบกัน สัมผัสกันและเกิดการหยิบยืมเปลี่ยนกันใช้ในระยะเวลาที่สม่ำเสมอและยาวนานพอสมควร วัฒนธรรมทั้งสองจะผสมผสานกันและปะปนกันไปหมด แต่ก็ยังรู้ว่า เป็นวัฒนธรรมของใครไม่ถึงกับปน

กันแยกไม่ออก เมื่อผู้หยิบยืมวัฒนธรรมของผู้อื่นกลุ่มเข้าสู่กลุ่มชนเดิมของตนวัฒนธรรมเดิมนั้นก็จะดำรงรูปแบบเดิมได้ต่อยุ่บุคคลนั้นก็ยังประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมเดิมของตนไปตามเดิม แต่เมื่อออกมาพบปะหรือเผชิญกับคนจากวัฒนธรรมอื่นอีกเขาก็จะผสมผสานวัฒนธรรมของเขาเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ที่มาสัมผัสกันอีก

สรุปได้ว่า การผสมผสานวัฒนธรรม คือ การที่วัฒนธรรมสองวัฒนธรรมมาพบเจอกัน มีการนำวัฒนธรรมอีกวัฒนธรรมหนึ่งมาใช้กับวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อตอบสนองประโยชน์ของวัฒนธรรมตนเอง เมื่อสองวัฒนธรรมไม่มีการติดต่อกัน ก็สามารถกลับมาใช้วัฒนธรรมของตนเองได้

3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ณรงค์ เส็งประชา (2541) กล่าวถึงปัจจัยการผสมผสานทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเปลี่ยนแปลงของประชากร การอยู่โดดเดี่ยว และการติดต่อกัน ระบบ ชนชั้น ทศนคติและค่านิยม การเล็งเห็นความจำเป็น นโยบายของผู้ผู้นำในสังคม ระบบความรู้และเทคโนโลยี ความล้าหลังทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางอุดมการณ์

โรบิน เอ็ม วิลเลียม จูเนียร์ (อ้างถึงใน นิปาติเมาะ หะยิหามะ และ อรุษา ปุณยบุรณะ, 2549) ได้กล่าวถึงปัจจัย 5 ประการ ที่ทำให้ยึดเหนี่ยวและรักษาระเบียบแบบแผนในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดการผสมผสานกัน คือ

- (1) ความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน
- (2) ความรู้สึกว่าถูกบังคับจากภายนอก ซึ่งจะเป็นตัวทำให้สร้างความเป็นเอกภาพและความเป็นหนึ่งในสมาชิก
- (3) การมีเอกลักษณ์ที่ซ้อนกันอยู่ และความเป็นสมาชิกในหลายๆ กลุ่มจะเป็นตัวช่วยผสมผสานในการทำหน้าที่
- (4) ความเชื่อที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย หรือหลักการขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะใช้เป็นวิธีการต่างๆ ไป สำหรับควบคุมสมาชิกในสังคม
- (5) การมีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นพื้นฐานของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของการทำหน้าที่ในสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ปัจจัยที่นำไปสู่กลไกการเกิดวัฒนธรรมที่จำเป็นต้องอาศัยซึ่งกันและกัน มีเอกลักษณ์ที่ซ้อนกันอยู่อย่างเป็นระบบและมีประโยชน์ร่วมกัน

4. การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

ฟอสเตอร์ (อ้างถึงใน นิยพรรณ วรณศิริ, 2550) ได้อธิบายปรากฏการณ์การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเอาไว้ว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม คือ ปรากฏการณ์ที่วัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองวัฒนธรรมมาพบและสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอในระยะเวลาอันยาวนานและต่อเนื่อง และได้มีการหยิบยืมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันใช้กันที่ต่างฝ่ายต่างรับเอาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นของตนอย่างแยกไม่ออกจนเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา ซึ่งไม่มีร่องรอยของวัฒนธรรมเดิมหลงเหลืออยู่ การกลมกลืนทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้ใน 2 ระดับ ระดับแรก เป็นการกลืนกลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ การที่คนจากสองวัฒนธรรมเอาวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามไปเป็นของตนไปจนหมด

แต่เป็นเพียงการประพุดปฏิบัติกันภายนอกเท่านั้น แต่ถ้าหากทั้งสองฝ่ายถึงขั้นแต่งงานกัน ก็จะเป็น การกลืนกลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของปรากฏการณ์ของการกลืนกลายทางวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมจะพบอุปสรรคในการปรับตัวในระหว่างคู่สมรสกันบ้าง แต่ก็ สามารถเอาชนะได้ด้วยการเห็นอกเห็นใจกัน ความเข้าใจกันและกัน การมีเมตตาต่อกัน (วิเลียม ปีย์ธวัชชัย, 2539)

5. ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในความหมายที่แท้จริงไม่ใช่วัฒนธรรมขัดกัน แต่เป็น เรื่องของคนในสังคมขัดแย้งกันและโดยทั่วไปความขัดแย้งดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรม จึงมัก สรุปลักษณะว่าเป็นความขัดแย้งของวัฒนธรรม (สุพัตรา สุภาพ, 2552) แต่ อมรา พงศาพิชญ์ (2542) อธิบายว่า ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเกิดจากการแพร่กระจายและการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ความ ขัดแย้งทางวัฒนธรรมจะไม่เกิดขึ้นหากกลุ่มชาติพันธุ์มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ และภาษาพูดร่วมกัน ถ้าในสังคมชาติพันธุ์สองชาติพันธุ์ไม่สามารถเข้ากันหรือสอดคล้องกัน ปัญหา เรื่องความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะเกิดตามมา ซึ่งเกิดจากการที่แต่ละฝ่ายต่างก็พยายามรักษา เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนและไม่ยอมรับเอกลักษณะและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ข้างเคียง ปัญหาความรุนแรงจะเพิ่มมากขึ้นถ้าความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ไม่เท่าเทียมกัน มีลักษณะเป็นชน กลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่

จึงสรุปได้ว่า พหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข หมายถึง ลักษณะการปรับตัวทางกายภาพและทาง วัฒนธรรม มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม การกลืนกลายวัฒนธรรม และลักษณะปรากฏการณ์ที่มี ลักษณะความขัดแย้ง สังคมพหุวัฒนธรรมประกอบด้วยชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยอยู่ในสังคม เดียวกันที่มีแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว มีการจัดการความหลากหลายที่เน้นความเป็นกลางที่ ไม่สุดขั้วจนเกินไปด้วยวิธีการที่แตกต่างกันไป และแต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเอง อย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวก้าว ล่วงละเมิด หรือ ก่อความซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สงบ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันได้อย่างมีความสุข

2.3.4 พหุวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์

ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ มุกดาหาร สกลนคร และบางส่วนของจังหวัดอุบลราชธานี อุดรธานี จังหวัดเลย เป็นกลุ่มที่รักษาวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างดีในภาคอีสาน มีความโดดเด่นหลากหลายใน วัฒนธรรม โดยเฉพาะจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีการพ่อนผู้ไทเป็นเอกลักษณ์ มีผ้าไหมแพรวา และ ศิลปะการแสดงโปงลางอีสาน คือความเป็นพหุวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในภาคอีสาน (ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ)

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตในพื้นที่กลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ (จังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น และกาฬสินธุ์) มีความหลากหลาย คล้ายคลึงกัน โดยกลุ่ม ชาติพันธุ์ผู้ไท มีความเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ด้านอาหาร การแต่งกาย ผ้าทอพื้นเมือง ภาษา ประเพณี การแสดงพื้นบ้าน พิธีกรรมและความเชื่อ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์, 2556) อาทิ พหุ วัฒนธรรมผู้ไทยบ้านกุดบอด ภูมิลักษณ์ว่าด้วยชาติพันธุ์ผู้ไทบ้านกุดบอด ผู้ไท เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูด ภาษาตระกูลไท-กะได (Tai-Kadai Language Family) อาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ

ประเทศลาว เดิมชาวผู้ไทอพยพมาจากหัวพัน ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสิบสองจุไท ในประเทศจีน (พระครูประจิตธรรมานุรักษ์, 2548 : สัมภาษณ์)

ในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ พบว่า การเกิดสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น จะต้องมียุคประกอบของความเชื่อและศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นการค้นคว้าของ พระครูวิบูลุฒิกร และคณะ, (2563) ที่พบว่า กระบวนการขับเคลื่อน ฝึ พราหมณ์ พุทธ มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณธรรมบนต้นทุนของความศรัทธาเดิมของชุมชน กล่าวคือ การศึกษากระบวนการชุมชน นารการวะตะธรรมที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนชุมชน บ้านยอดแกง ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มี 5 ขั้นตอน คือ การสร้างกลุ่มคน การสถาปนากลุ่ม การออกแบบกิจกรรมกลุ่ม การขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่ม การเสริมสร้างพลังเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่ม และจะเห็นความเชื่อเรื่อง ฝึ พราหมณ์ และพุทธ จะมีการแทรกซึมอยู่ตลอดทุกขั้นตอนทั้ง 5 ที่กล่าวมาข้างต้น ในรูปแบบของภูมิหลัง ความเชื่อ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ความสำคัญ และคุณค่าทางสังคม จิตใจ และวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนเป็นต้น และ พระชัยเจริญ อานนุโท และคณะ, (2563) พบว่า พิธีกรรมการบูชา เป็นการประสานความร่วมมือของคนในสังคมทั้งใกล้และไกล เป็นกลุ่มก้อนเป็นการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรม ทำให้สังคมมีความรู้สึกถึงความเป็นพวกพ้อง เป็นหมู่เหล่าและร่วมกันรักษาพื้นที่ธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้เป็นมรดกของคนในสังคม ให้อยาวนานที่สุดเป็นขบวนการของประชาสังคมเชิงพุทธทางสังคมส่งผ่านและสืบต่อภูมิปัญญาบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น โดยคุณค่าความเชื่อของพิธีกรรมมี 5 ประการ คือ

- 1) ด้านกาย ประพฤติบอบน้อมทางกาย เช่น การกราบไหว้ นอบน้อมถ่อมตน เป็นต้น
- 2) ด้านจิตใจ รู้สึกสุข สงบ มีสติ เบิกบานทางใจ ผู้ที่ตั้งตนอยู่ คุณความงามความดีตามหลักการของพระพุทธศาสนา
- 3) ด้านสังคมเกิดความรักความสามัคคีในชุมชนสงบสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
- 4) ด้านวัฒนธรรม เกิดประเพณีที่ดีงามขึ้นภายในชุมชน เกิดแห่งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ศิลปะ และประเพณี ได้เป็นเวทีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

5) ด้าน พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชีวิตของคนในชุมชน โดยคนส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือและยกย่องเทิดทูนบูชาเป็นสรณะแห่งชีวิตสืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน

นอกจากนี้ยังมีมิติสังคมพหุวัฒนธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ด้วย กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและการพัฒนาเทคโนโลยีที่เข้ามาตลอดจนระบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ชุมชนถูกผลักดันไปสู่ความเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว รวมถึงการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม แต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นการกลมกลืนไปด้วยวัฒนธรรมภูไท ในขณะที่อัตราการเกิดและการย้ายถิ่นฐานไปทำงานในตัวเมือง กลับทำให้วัฒนธรรมภูไทมีแนวโน้มจางลงไปเรื่อย ๆ เช่นกัน

โดยจากข้อค้นพบงานวิจัยข้างต้นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญไปสู่ความหมายหรือมุมมองที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงสามารถวิเคราะห์ความสอดคล้อง กับ Bhikhu Parekh (อ้างใน ชูพินิจ เกษมณี, 2555) ที่กล่าวว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมทันสมัยมีหลายรูปแบบ ที่พบมากที่สุดได้แก่

รูปแบบที่ 1 สมาชิกมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมโดยทั่วไป แต่ยังคงมีความเชื่อและการปฏิบัติในบางส่วนที่แตกต่างออกไป เช่น ชาวเกย์ หลิงรักร่วมเพศ หรือวิถีชีวิตในแบบของตนเอง เช่น ชาวประมง ชาวเหมือง Parekh เรียกรูปแบบนี้ว่า “ความหลากหลายของวัฒนธรรมย่อย (subcultural diversity)”

รูปแบบที่ 2 สมาชิกบางส่วนในสังคมมีความคิดเชิงวิพากษ์ต่อหลักการหรือค่านิยมร่วมของวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ และแสวงหาการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เช่น กลุ่มลัทธิสตรี กลุ่มนักเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อม พวกเขาเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมย่อย Parekh เรียกรูปแบบนี้ว่า “ความหลากหลายทางมุมมอง (perspectival diversity)”

รูปแบบที่ 3 เป็นชุมชนที่มีสำนึกในตนเองและมีการจัดองค์กรที่ดี และมีวิถีชีวิตตามระบบความเชื่อและการปฏิบัติที่แตกต่างเป็นของตนเอง เช่น กลุ่มผู้อพยพใหม่ ชุมชนชาวยิว ยิปซี และกลุ่มวัฒนธรรมที่อยู่กันเป็นพื้นที่ เช่น ชนเผ่าพื้นเมือง Parekh เรียกรูปแบบนี้ว่า “ความหลากหลายทางชุมชน (communal diversity)”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความเป็นพหุวัฒนธรรมอยู่กับชาวจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางสังคมถึงแม้ว่าบางสิ่งบางอย่างจะถูกกลืนและมีการปรับตัวจนก่อให้เกิดการรวมวัฒนธรรม เป็นผลให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมใหม่ร่วมสมัยเกิดขึ้น และมีการปรับตัวเพื่อสร้างสังคมให้มีความสุข โดยยังคงเห็นคุณค่าความเชื่อของพิธีกรรมต่างๆ ร่วมกัน 5 ประการ คือ 1) ด้านกาย ประพฤติตนอ่อนน้อมทางกาย เช่น การกราบไหว้ นอบน้อมถ่อมตน เป็นต้น 2) ด้านจิตใจ รู้สึกสุข สงบ มีสติ เบิกบานทางใจ ผู้ที่ตั้งตนอยู่ คุณความงามความดีตามหลักการของพระพุทธศาสนา 3) ด้านสังคมเกิดความรักความสามัคคีในชุมชนสงบสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข 4) ด้านวัฒนธรรม เกิดประเพณีที่ดีงามขึ้นภายในชุมชน เกิดแห่งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ศิลปะ และประเพณี ได้เป็นเวทีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม 5) ด้าน พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชีวิตของชุมชน โดยส่วนใหญ่ที่ได้ให้ความเคารพนับถือและยกย่องเทิดทูนบูชาเป็นสรณะแห่งชีวิตสืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน

ความเป็นพหุวัฒนธรรมชาวกาฬสินธุ์ยังมีความเชื่อด้านพระพุทธศาสนา มีการให้ทาน การรักษาศีล ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ การเข้าวัดเพื่อทำบุญ การตักบาตรเช้า ถวายภัตตาหาร พระภิกษุสามเณร จึงเป็นเรื่องที่สืบทอดกันมา เมื่อกิจกรรมดังกล่าวรวมกันในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า ทาน ศีล ภาวนา เรียกชื่อต่างไปว่า “บุญสิกขา” หรือ “บุญสิกขา” ความต่างกันความเชื่อ ด้านการทาน การรักษาศีล การภาวนา มีแนวทางปฏิบัติที่ต่างกันบ้าง ผนวกกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ การดำรงชีวิตแนวใหม่ในยุคดิจิทัล มีความทันสมัยมากขึ้น กลุ่มผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวอย่างมาก เพื่อให้เข้าถึงศาสตร์สมัยใหม่และยอมรับในการเปลี่ยนแปลงนี้ให้ทัน อาทิสิ่งที่เป็นแนวพื้นฐานของชีวิตที่ดำรงอยู่เพื่อให้เกิดความสุข ในเรื่องการ ทาน ศีล และภาวนา บนพื้นฐานที่เปลี่ยนไปและหลากหลาย และในวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ การให้ทาน ศีล และภาวนา มีได้ทั้งในรูปแบบปกติ (Onsite) และ แบบออนไลน์ (Online) ซึ่งถือได้ว่าเป็นความปกติจะเกิดขึ้นทั่วทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นในปัจจุบันหรืออนาคตที่ปราศจากโรคระบาดแล้วก็ตาม ด้วยวิถีธรรมใหม่ของชาวพุทธในสังคมไทย การให้ทานผ่านระบบออนไลน์ เช่น ผ่านระบบ E-Banking บริจาคเงินหรือระบบสแกน QR Code ในการให้ทาน

และการใช้บัตรสมาร์ทการ์ด หรือการใช้เงินผ่านระบบดิจิทัลมากยิ่งขึ้น New Normal ด้านการเจริญศีล สมาธิ และภาวนาอยู่ที่บ้านผ่านระบบ Conference ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวกสบายทั้งวัยทำงานและผู้สูงอายุ แต่ชนบธรรมเนียมและประเพณีในรูปแบบเดิมยังมีคุณค่าต่อจิตใจผู้สูงอายุและประเทศไทย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ปัจจุบันผู้สูงอายุนับเป็นประชากรกลุ่มที่มีความสำคัญมากกลุ่มหนึ่งเนื่องจากมีส่วนต่อประชากรกลุ่มอื่นๆ สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการศึกษาข้อมูลของผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีความสำคัญกับประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องและชัดเจนในเรื่องความหมาย ข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะทางเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านสุขภาพ และสถานการณ์ผู้สูงอายุ ดังนี้

2.4.1 ความหมายผู้สูงอายุ

นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Older person) ขององค์การสหประชาชาติ หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งก็ตรงกับนิยามผู้สูงอายุของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546

คำว่าผู้สูงอายุหรือคนแก่มาจากภาษาบาลีว่า “ชรา” หมายถึง ความแก่ด้วยอายุ ชำรุด ทรด โทรม คำว่า ชรา หรือ Senescent มาจากภาษาละตินว่า Senex หมายถึง คนสูงอายุ ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Elderly หรือ Aging หรือ Older Persons นอกจากนี้ยังมี คำที่ใช้เรียกขาน คนสูงอายุ จำนวนมาก เช่น คำว่า ผู้สูงวัย วัยชรา วัยทอง วัยดึก วัยตกกระ ผู้แก่ ผู้เฒ่า ไมไกล่ฝิ่ง ซึ่งมีความหมายถึง คนแก่ แต่คำนี้ไม่เป็นที่นิยมมากนัก เนื่องจากก่อให้เกิดความหดหู่ใจและความรู้สึกถดถอย จึงได้บัญญัติศัพท์คำว่า ผู้สูงอายุ ขึ้นเพื่อใช้เป็นคำที่มีความหมายยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ชราภาพว่าเป็นผู้ที่สูงทั้ง วัยวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์ มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556)

กระทรวงสาธารณสุข (2560) ผู้สูงอายุคือบุคคลที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการแบ่งเกณฑ์ผู้สูงอายุตามสภาพของการมีอายุเพิ่มขึ้นในลักษณะของการแบ่งช่วงอายุของประเทศไทย ดังนี้

ผู้สูงอายุ (Elderly)	คือ อายุระหว่าง 60 ปี- 69 ปี
คนชรา (Old)	คือ อายุระหว่าง 70 - 79 ปี
คนชรามาก (Very old)	คือ อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป

กรมกิจการผู้สูงอายุ (2564) ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หรือ ผู้สูงวัย คือ บุคคลอันเป็นที่เคารพรักของลูกหลาน เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของทุกคนในครอบครัว ดังนั้น ลูกหลานทุกคนควรตระหนักถึงคุณค่าของเวลาและหาโอกาสปรนนิบัติท่านให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ท่านมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามวัย เพื่ออยู่กับลูกหลานให้นานที่สุด

วนิดา อินทราชา (2563) อธิบายถึง ในเชิงความหมายของผู้สูงอายุในรูปแบบของสรีระวิทยา หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ภายในร่างกาย ได้แก่ มวลกล้ามเนื้อ (Muscle /Soft Lean Mass) มวลไขมันในร่างกาย (fat mass) ระดับไขมันที่เกาะอยู่ภายในช่องท้อง (visceral fat) และ มวลแร่ธาตุหรือปริมาณแร่ธาตุในกระดูก (Bone mineral content) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการตรวจวัดด้วยเครื่องมือ สำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบของร่างกายยี่ห้อ AccunIQ รุ่น BC 300 ปัจจุบันทำนาย

องค์ประกอบของร่างกาย หมายถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ภาวะโภชนาการ กิจกรรมทางกาย ภาวะซึมเศร้า และการรับรู้ความสุขของผู้สูงอายุ

สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หรือ ผู้สูงวัย คือ บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสรีระร่างกายที่เปลี่ยนแปลงในทางที่เล็ยถอยลง ชำรุด ทрудโทรม เป็นบุคคลอันเป็นที่เคารพรักของลูกหลาน เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของทุกคนในครอบครัว

2.4.2 ลักษณะและองค์ประกอบของผู้สูงอายุ

นักวิชาการได้อธิบายลักษณะของความสูงอายุ (Aging) หรือความชราภาพที่เกี่ยวข้องกับความเสื่อมถอยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความสามารถทางร่างกายลดลง ความสามารถในการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ลดลงโดยความสูงอายุหรือความชราภาพ จึงเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนและน่าสนใจ มนุษย์ทุกคนต้องประสบภาวะนี้ ที่กล่าวว่าสลับซับซ้อนเนื่องจาก กระบวนการของผู้สูงอายุมีความ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ (Physiological) ทางอารมณ์ (Emotional) การเรียนรู้ สติปัญญา (Cognitive) เศรษฐกิจ (Economic) และทางส่วนตัว (Interpersonal) ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลสามารถสรุปได้ 2 ลักษณะคือ

1) ความสูงอายุแบบปฐมภูมิ (Primary aging) เป็นความสูงอายุที่จะต้องเกิดขึ้นกับทุกคน เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ เมื่ออวัยวะ ต่างๆ เซลล์ต่างๆ ในร่างกายมนุษย์ ถูกใช้งานมานานก็ย่อมเกิดความเสื่อมโทรม เสื่อมสภาพไปตามอายุขัยของการทำงานซึ่งการเสื่อมโทรมลงของเซลล์ต่างๆ ในร่างกายนั้นจะส่งผลให้เห็นเด่นชัดขึ้นทีละน้อย เช่น ผิวหนังเริ่มเหี่ยวย่น ผมเริ่มเปลี่ยนเป็นสีขาว สายตายาว พละกำลังเริ่มถดถอยลง

2) ความสูงอายุแบบทุติยภูมิ (Secondary aging) เป็นความสูงอายุที่มนุษย์เราสามารถหลีกเลี่ยงได้ ความสูงอายุลักษณะนี้มักเกิดจากการปล่อยปละละเลย ไม่ท่วงกังวลหรือไม่รักษาสุขภาพร่างกาย การใช้ร่างกายทำงานหนักเกินไป การรับประทานอาหารมากเกินไปจนเกินความต้องการที่ร่างกายมีโรคภัยมาเบียดเบียน ก่อให้เกิดความชราภาพแบบ ทุติยภูมิได้ (สิทธิพรร์ สุนทร และคณะ, 2561 และ สุรกุล เจนอบรม, 2534)

แววดาว พิมพ์พันธ์ดี และคณะ (2562) อธิบายถึงองค์ประกอบของความแข็งแรงในชีวิตของผู้สูงอายุมี 10 องค์ประกอบ คือ

1) การจัดการอารมณ์	2) การเห็นคุณค่าในตนเอง
3) การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต	4) การรับรู้ความสามารถแห่งตน
5) การดูแลสุขภาพกาย	6) การมีมุมมองในชีวิตเชิงบวก
7) ความสามารถในการจัดการปัญหา	8) การปฏิบัติทางจิตวิญญาณ
9) การมีสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	10) การได้รับการสนับสนุนทางสังคม

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544) อธิบายว่า ผู้สูงอายุมีองค์ประกอบ แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) สภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ (Physical Status Aging) เมื่อก้าวเข้าสู่วัย ผู้สูงอายุ ระบบในร่างกายของผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงอวัยวะต่างๆ ในร่างกายไม่สามารถ ทำงานได้ตามปกติ การเผาผลาญในร่างกายลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อทำให้เหี่ยวย่น การ

เปลี่ยนแปลงทางเดินโลหิต การเสื่อมของกระดูกและกล้ามเนื้อ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในระบบสมอง ระบบย่อยอาหาร การขับถ่าย และระบบอื่นๆ ของร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุเกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย เกิดการเจ็บป่วยในระยะเวลาที่ยาวนาน และภาวะทุพพลภาพ

2) สภาพทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ (Psychological Status of Aging) สภาพ ทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งเกิดจากการเสื่อมถอยของอวัยวะต่างๆ ความผิดปกติของระบบประสาทและสมอง ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองและประสาทลดลง มีผลกระทบต่อระบบความทรงจำ เกิดอาการหลงลืม และความทรงจำย้อนกลับ สามารถจดจำเหตุการณ์ในอดีตได้ดีกว่าเหตุการณ์ ในปัจจุบัน นอกจากนี้ สภาพการเจ็บป่วย และการสูญเสียด้านต่างๆ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงสภาพทางจิตใจ ดังนี้

2.1) การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เนื่องจากบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น คู่สมรส ญาติสนิท เพื่อนเสียชีวิต หรือแยกย้ายไปอยู่ที่อื่น ทำให้เกิดการซึมเศร้าอันเนื่องมาจากการ พัดปรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก

2.2) การสูญเสียสถานภาพทางสังคม เนื่องจากการออกจากงาน หรือหมดภาระที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้รู้สึกไร้ค่า

2.3) การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว เนื่องจาก บุตร ธิดา ส่วนใหญ่แยกตัวออกไปสร้างครอบครัวใหม่ จากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับบุตรหลานลดลง และ

2.4) การไม่ตอบสนองความต้องการทางเพศ ซึ่งนับว่าเป็นการสูญเสียทางจิตใจอย่างรุนแรง เพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีระเคมีของร่างกาย และวัฒนธรรมที่มีต่อเรื่องเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุว่าไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศได้

3) สภาพทางด้านสังคมของผู้สูงอายุ (Social Status of Aging) ในอดีตผู้สูงอายุและครอบครัว ประกอบด้วย บุตร หลาน และบุคคลอื่นไม่น้อยกว่า 3 รุ่นอายุ อาศัยด้วยกันในลักษณะครอบครัวใหญ่ อันเป็นลักษณะครอบครัวขยาย (Extended Family) ซึ่งสมาชิกทุกรุ่นมีความรักใคร่และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ปัจจุบันโครงสร้างครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตรเท่านั้น

4) สภาพทางด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ (Financial Status of Aging) จากการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ เกิดความทันสมัยต่างๆ การเติบโตของชุมชนเมือง (Urbanization) ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ส่งผลกระทบโดยตรงกับสภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถหารายได้ได้ จึงรู้สึกว่ตนเองไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เกิดความว่แห้ว ทั้งที่ผู้สูงอายุอาจมีความต้องการรายได้มากกว่าช่วงกลางคนเช่น เกิดปัญหาสุขภาพต้องใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการคนดูแลเนื่องจากตนเองไม่แข็งแรง

สรุปว่า ผู้สูงอายุมี 2 ลักษณะ คือ ความสูงอายุที่จะต้องเกิดขึ้นกับทุกคนเป็นไปตามธรรมชาติ ความสูงอายุแบบปฐมภูมิ (Primary aging) และ ความสูงอายุที่เกิดจากการปล่อยปละละเลย ก่อให้เกิดความชราภาพแบบทุติยภูมิ (Secondary aging) ทั้ง 2 ลักษณะนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

- 1) มีสภาพทางด้านร่างกายตลอดจนอวัยวะต่างๆ เปลี่ยนแปลงและเสื่อมโทรมลง
- 2) สภาพทางด้าน

จิตใจมีความเปลี่ยนแปลงอันมีความสัมพันธ์กับสภาพร่างกายที่มากกระทบจิตใจ รวมถึงสภาพของการสูญเสียบุคคลและสิ่งรอบข้างตนเอง 3) สภาพทางด้านสังคม และ 4) สภาพทางด้านเศรษฐกิจ

2.4.3 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ (2561) ได้นำเสนอยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่

- (1) มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ
- (2) มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- (3) มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการ ได้แก่

- (1) มาตรการส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น
- (2) มาตรการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ
- (3) มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ
- (4) มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
- (5) มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ
- (6) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

เหมาะสม

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มาตรการ ได้แก่

- (1) มาตรการคุ้มครองด้านรายได้
- (2) มาตรการหลักประกันด้านสุขภาพ
- (3) มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
- (4) มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 มาตรการ ได้แก่

(1) มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และ

- (2) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

5) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่

(1) มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ สำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

(2) มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

(3) มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้องและทันสมัย โดยมีระบบฐานข้อมูลที่สำคัญด้านผู้สูงอายุที่ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น

กรมกิจการผู้สูงอายุ (2563) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากฎหมาย นโยบาย มาตรการ กลไก เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกระดับเพื่อพัฒนาศักยภาพและขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงอายุ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบการดูแล ค้ำครองพิทักษ์สิทธิและส่งเสริมระบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์สำหรับรองรับผู้สูงอายุ เป็นแนวการปฏิบัติโดยมีนโยบายครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข โดยการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ การส่งเสริมและพัฒนา การคุ้มครองทางสังคม การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา และการเผยแพร่องค์ความรู้

2.4.4 ความต้องการของผู้สูงอายุ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2556) จำแนกความต้องการของผู้สูงอายุ ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ความต้องการพื้นฐานคือความต้องการสากลที่ผู้สูงอายุในโลกต้องแสวงหาให้ได้มาเท่ากับเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของผู้สูงอายุไม่ว่าจะอยู่ในสังคมวัฒนธรรมใดๆ ก็ตามจากการสำรวจความต้องการพื้นฐานในวัฒนธรรมต่างๆ กันอาจจะสรุปได้ว่าผู้สูงอายุในโลกต่างมีความต้องการตรงกันที่จิตใจกล่าวคือ

(1) ผู้สูงอายุพยายามมีชีวิตอยู่นานเท่าที่จะเป็นไปได้หรืออย่างน้อยก็อยู่ไปจนกว่าความพึงพอใจในสิ่งรอบตัวนั้นไม่มีความหมายหรือเมื่อถึงแก่ความตาย

(2) ผู้สูงอายุพยายามรักษาพลังและศักยภาพทางร่างกายและทางสมองให้คงอยู่ให้มากที่สุดและใช้ประโยชน์จากพลังและศักยภาพดังกล่าวอย่างสูงสุดเท่าที่จะทำได้

(3) ผู้สูงอายุพยายามป้องกันและชำระไว้ซึ่งสิทธิพิเศษที่เคยเป็นในชีวิตวัยต้น เช่น ความรู้ความชำนาญทรัพย์สินสมบัติเกียรติคุณและอำนาจ

2) ความต้องการขั้นสูงคือความต้องการซึ่งมีลักษณะเปลี่ยนแปลงง่ายอาจเป็นความต้องการเฉพาะหน้าหรือระยะยาวหรือเป็นจุดหมายปลายทางของผู้สูงอายุเป็นความต้องการที่สอดคล้องกับลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุและจะถูกปรั้งแต่งโดยวัฒนธรรมนั้นๆ ด้วยเป็นลักษณะที่เข้ากับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งเป็นผลจากการขัดเกลาของแบบแผนและบรรทัดฐานของสังคม

ณัฐจิตรดา เทวเลิศสกุล และคณะ (2559) อธิบายว่าผู้สูงอายุมีทั้งสิ้น 4 ด้าน ประกอบด้วย

(1) ด้านร่างกาย คือ ต้องการศูนย์สุขภาพ และการดูแลตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

(2) ด้านการพัฒนาความรู้ คือ ต้องการการอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆ

(3) ด้านรายได้และสวัสดิการสังคม คือ ต้องการรายได้จากเบี้ยยังชีพที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และ

(4) ด้านครอบครัวและสังคม คือ ต้องการให้ลูกหลานดูแลเอาใจใส่ตนอย่างใกล้ชิดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

สุภาพร ทศพระรินทร์ (2556) กล่าวว่า ความต้องการของผู้สูงอายุนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลหลายฝ่าย รวมทั้งภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งในภาครัฐบาล หน่วยงานเอกชน องค์กรท้องถิ่น ชุมชน ได้เสนอความต้องการของผู้สูงอายุที่สามารถสรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

1) ความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพและปัจจัยสี่ของผู้สูงอายุ เพราะมักมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอ ครอบครัวและบุตรหลานควรเอาใจใส่ มีที่อยู่อาศัยโดยให้ผู้สูงอายุมีที่พักพิง เช่น บ้านของตนเอง บ้านของบุตรหลานหรือญาติพี่น้อง หรือในสถานสงเคราะห์ของรัฐและเอกชน

2) ความต้องการทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความต้องการประกอบอาชีพต้องมีรายได้ และทำงานมีความหมายต่อผู้สูงอายุ เพราะเป็นที่มาของรายได้และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนความต้องการได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน จากบุตรหลาน เครือญาติและหน่วยงานรัฐ

3) ความต้องการความรู้ ได้แก่ ความต้องการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยสูงอายุ เพื่อมาใช้ปรับตัวในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความรู้เท่าทันเหตุการณ์

4) ความต้องการทางด้านสังคม ได้แก่ ต้องการความรักและเคารพนับถือจากคนในครอบครัว ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือจากสังคม ตลอดจนการทำตนเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น

5) ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการทางด้านความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ ความกตัญญู และต้องการมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ตลอดจนความต้องการความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ เพราะผู้สูงอายุต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

จากการศึกษานิยามความต้องการของผู้สูงอายุ สามารถสรุปรวบรวมจัดหมวดหมู่เพื่อความเข้าใจง่ายต่อการทำความเข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุได้ 3 ด้าน คือความต้องการทางด้านกายภาพ ความต้องการด้านจิตใจ และความต้องการด้านสังคม ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการทางกายภาพ ผู้สูงอายุต้องการมีสุขภาพแข็งแรง มีปัจจัยสี่ ประกอบด้วย ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และอาหารที่เหมาะสมกับวัย ต้องการศูนย์สุขภาพ และการดูแลตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจน

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) ความต้องการทางด้านความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ ความกตัญญู และต้องการมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เริ่มมุ่งสร้างชีวิต iva วัตถุประสงค์ หรือทำสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบ

3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ด้านสังคมมีความสำคัญมากกับผู้สูงอายุ คือ การต้องการความรักและเคารพนับถือจากคนในครอบครัว ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือจากสังคม ตลอดจนการทำตนเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น โดยช่วงวัยนี้ต้องการความสนใจจากผู้อื่น ต้องการการเป็นส่วนหนึ่งมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว สังคม และหมู่คณะ ในบทบาท

ทางสังคมตามความถนัดของตน ตลอดจนการประกันรายได้ทั้งจากบุตรหลาน และภาครัฐ เพราะเป็นที่มาของรายได้และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

นอกจากนี้ การจะส่งเสริมผู้สูงอายุให้เกิดความรู้สึที่ดีและอึดอิมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม จะต้องมิกิจกรรมที่จะสนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุที่แต่ละท้องถิ่นหรือท้องที่ที่มีการบูรณาการศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมในแต่ละแห่ง หรือที่เรียกว่า พหุวัฒนธรรม ให้เป็นรูปธรรมและสามารถช่วยให้กลุ่มผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าเป็นวัยที่มีคุณค่า และเป็นสังคมที่มีความสุข เนื่องจากไม่เฉพาะผู้สูงวัยมีความสุขเท่านั้น สมาชิกในครอบครัว และสังคมนอกข้างก็จะเกิดพลังแห่งความสุขเช่นกัน

2.4.5 ความสุขของผู้สูงอายุ

เพื่อที่จะพัฒนาความสุขเชิงจิตวิทยาในผู้สูงอายุ จำเป็นต้องนิยามความสุขที่พร้อมจะนำมาปฏิบัติและสามารถวัดในเชิงสัมพัทธ์ได้ จึงจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ดังนิยามข้างต้นในเนื้อหาที่จะกล่าวต่อไปนี้จะจำแนกความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ดังนี้

1) สุขสบาย (Health) หมายถึง ความสามารถของผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง มีกำลังสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางกายภาพได้ตามสภาพที่เป็นอยู่ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่จำเป็นพอเพียง ไม่มีอุบัติเหตุหรืออันตรายมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ ไม่ติดสิ่งเสพติด โดยกิจกรรมเน้นไปที่การเคลื่อนไหวปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Functional mobility) ได้อย่างอิสระและปลอดภัย โดยปราศจากความอ่อนล้า โดยมีตัวชี้วัดความแข็งแรงได้แก่

- (1) ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Muscular Strength)
- (2) ความอดทนด้านแอโรบิก (Aerobic endurance)
- (3) ความอ่อนตัว (Flexibility)
- (4) ความว่องไวและการทรงตัว (Agility/dynamic balance)
- (5) ดัชนีมวลกาย (BMI)

2) ด้านสุขสนุก (Recreation) หมายถึง ความสามารถของผู้สูงอายุในการเลือกวิถีชีวิตที่รื่นรมย์สนุกสนานด้วยการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์เป็นสุข จิตใจสดชื่นแจ่มใส กระปรี้กระเปร่า มีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดความซึมเศร้า ความเครียดและความวิตกกังวลได้ เน้นกิจกรรมนันทนาการที่สร้างความสดชื่นสร้างพลังความมีชีวิตชีวาอย่างสร้างสรรค์และดีงามในรูปแบบของการทำกิจกรรมการแสดงออกในด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ งานอดิเรกที่ชอบ เป็นต้น

3) ด้านสุขสง่า (Integrity) หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง ให้กำลังใจตนเองได้ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีลักษณะเอื้อเฟื้อแบ่งปันและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม เน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเองการมีพฤติกรรมช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นในสังคม และเกิดมุมมองต่อการใช้ชีวิตในเชิงบวก ดังนี้

(1) พยายามช่วยเหลือตนเองในเรื่องง่ายๆ เพื่อไม่ให้ เป็นภาระกับคนอื่น เช่น กิจวัตรประจำวัน งานบ้านเล็กๆ น้อยๆ

(2) การช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผลิตผลิตไม่หมกมุ่นอยู่กับ ความคิดเดิมๆ อาจเป็นกิจกรรมที่ชื่นชอบ หรือกิจกรรมแปลกใหม่ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งใหม่

(3) การมีจิตอาสา และให้การช่วยเหลือผู้อื่น ฝึกเป็นผู้ฟังที่ดีและตั้งคำถามที่ดีเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ในฐานะที่เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องที่ตนเองถนัดหรือมีประสบการณ์

(4) การช่วยเหลือคนในครอบครัว ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆทั้งในครอบครัว และชุมชน ตามศักยภาพที่ตนเองมี อาทิการดูแลเด็ก

4) ด้านสุขสว่าง (Cognition) หมายถึง ความสามารถของผู้สูงอายุด้านความจำ ความคิดอย่างมีเหตุมีผลการสื่อสาร การวางแผน และการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการคิดแบบนามธรรม รวมทั้งความสามารถในการจัดการสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นกิจกรรมที่ช่วยในการชะลอความเสื่อมทางสมองเพิ่มไหวพริบความจำ การมีสติการคิดอย่างมีเหตุผลและจัดการกับสิ่งต่างๆ ดังนี้

(1) ความจำ ตลอดจนฝึกคิดแบบมีเหตุผล พยายามใช้เหตุผลตรวจสอบหาข้อเท็จจริง ไตร่ตรองให้รอบคอบจะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อให้ใครหลอกได้

(2) ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยหลักเกณฑ์ที่มีเหตุผล นำข้อเท็จจริงมาใช้สนับสนุนหรือคัดค้าน หรือฝึกคาดคะเนความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ หรือข้อมูลโดยมีการนำข้อมูลที่เชื่อถือได้มาอ้างอิง

(3) ความสามารถในการเชิงภาษาการติดต่อสื่อสารด้วยคำพูดและวาจา

(4) มีความสามารถทางสังคมสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ฝึกการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่เคยรู้มา ก่อนเช่น ทำกิจกรรมด้วยมือข้างที่ไม่ถนัด ทำกิจวัตรประจำวันที่ไม่เคยทำ และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมในอดีตมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อชุมชน

5) ด้านสุขสงบ (Peacefulness) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้เข้าใจความรู้สึกของตนเองรู้จักควบคุมอารมณ์ สามารถผ่อนคลายให้เกิดความสงบสุขกับตนเองได้รวมทั้งความสามารถในการปรับตัวยอมรับสภาพสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เน้นที่ความสามารถของบุคคลในด้าน

(1) การรู้อารมณ์ตนเอง หมายถึง ตระหนักรู้ตนเองสามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกความคิดและอารมณ์ของตนเองตามความเป็นจริง

(2) การควบคุมอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียดสามารถคลายเครียดสลดความวิตกกังวลรุนแรงได้อย่างรวดเร็ว ไม่ฉุนเฉียวง่ายทำให้อารมณ์ขุ่นมัวหายไปโดยเร็ว โดยการทำสมาธิเจริญสติ ภาวนา

(3) การยอมรับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง หมายถึง ความสามารถในการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น มีความเข้าใจในธรรมชาติของชีวิตว่าต้องมีสุข - ทุกข์ สมหวัง - ผิดหวัง สำเร็จ - ล้มเหลว ได้มา - เสียไป ไม่ยึดมั่นกับสิ่งใดมากเกินไป สามารถมองสิ่งต่างๆ ทั้งในด้านที่เป็น

ความสุขและความทุกข์ในชีวิตยอมรับและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ด้วยจิตใจที่มั่นคง (สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต, 2560 และดวงรัตน์ เสือขำ, 2564 และ กระทรวงสาธารณสุข, 2558 และศูนย์สุขภาพจิตที่ 1 2564)

อัมพร เบญจพลพิทักษ์ และคณะ (2556) กล่าวว่า สุข 5 มิติ หมายถึง ความสุขในผู้สูงอายุที่ครอบคลุมองค์รวมหรือทุกมิติ มีความเฉพาะเจาะจงกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) สุขสบาย (health) เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้สูงอายุในการดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนเองให้มีสมรรถนะที่แข็งแรงและคล่องแคล่วตามสภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการทางกายภาพได้ตามสภาพที่เป็นอยู่ มีภาวะเศรษฐกิจและปัจจัยที่จำเป็นอย่างพอเพียง ไม่ใช้สารเสพติด ไม่มีอุบัติเหตุหรืออันตรายไม่ติดสิ่งเสพติด และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพในมิติของสุขสบายนี้ การประเมินจะเน้นถึงความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ เพื่อคงไว้ ส่งเสริมและฟื้นฟูให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้สูงอายุแต่ละคนมีความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันไม่เท่ากัน ดังนั้น ในมิตินี้จึงจำเป็นต้องจำแนกผู้สูงอายุออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันในผู้สูงอายุซึ่งคะแนนที่ได้จากการประเมินจะสามารถนำมาจำแนกกลุ่มของผู้สูงอายุตามลักษณะและความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มติดสังคม (well elder) ได้ 12 คะแนนขึ้นไป หมายถึง ผู้สูงอายุที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างอิสระทำกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐานและกิจวัตรประจำวันแบบต่อเนื่องได้ มีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคเรื้อรังหรือเสี่ยงต่อการเกิดโรคเป็นโรคเรื้อรังที่สามารถควบคุมอาการได้สามารถช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน และสังคมได้

(2) กลุ่มติดบ้าน (home bound elder) ได้ 5-11 คะแนน หมายถึง ผู้สูงอายุที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้าง หรือต้องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในบางส่วน มีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตในสังคม อาจเป็นโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถควบคุมอาการได้ มีภาวะแทรกซ้อนทางร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งมีผลกระทบต่อความรู้สึก การตัดสินใจและความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

(3) กลุ่มติดเตียง (bed bound elder) ได้ 0 - 4 คะแนน หมายถึง ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในเรื่องการเคลื่อนย้าย การช่วยดูแลกิจวัตรประจำวัน อาจมีโรคประจำตัวหลายโรคทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ อาจมีการเจ็บป่วยที่เรื้อรังและยาวนาน และมีภาวะแทรกซ้อนจากโรคที่เป็นอยู่

2) สุขสนุก (recreation) เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้สูงอายุในการเลือกวิถีชีวิตที่รื่นรมย์สนุกสนาน ด้วยการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่เป็นสุขและสร้างความสดชื่นแจ่มใส สามารถประเมินได้จากการสังเกตและสอบถามผู้สูงอายุหรือบุคคลในครอบครัวเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก ความสดชื่น และความกระปรี้กระเปร่าของผู้สูงอายุ

3) สุขสง่า (integrity) เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่นในตนเองการเห็นคุณค่าและยอมรับนับถือในตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย

4) สุขสว่าง (cognition) เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้สูงอายุด้าน ความจำ ความเข้าใจการคิดแบบนามธรรม การสื่อสาร การคิดอย่างมีเหตุผลและการวางแผนแก้ไข ปัญหา ซึ่งสามารถประเมินได้จากการประเมินสภาพจิตของผู้สูงอายุ ตามแบบประเมินสมรรถภาพสมองเบื้องต้น ฉบับภาษาไทย หรือแบบทดสอบสมรรถภาพสมองของไทย

5) สุขสงบ (peacefulness) เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้สูงอายุในการ รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมจัดการกับสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นในทางลบได้อย่าง เหมาะสม สามารถผ่อนคลาย และปรับตัวยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตามความเป็นจริง ซึ่งสามารถประเมิน ได้จากแบบประเมินความซึมเศร้าในผู้สูงอายุไทย และแบบประเมินความเครียด หรือใช้ดัชนีชี้วัด ความสุขคนไทย

จิตติยา สมบัติบุรณ และคณะ (2562) กล่าวว่า สุข 5 มิติ หมายถึง การจัดกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ สำหรับผู้สูงอายุที่พยาบาลสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ซึ่งคณะผู้เขียนขอเสนอ กิจกรรมสร้างสุขในแต่ละมิติ และแสดงกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม ตามลำดับดังนี้

1) สุขสบาย ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไว ไม่เกิดอุบัติเหตุง่ายในการทำกิจวัตรประจำวัน ส่งเสริมความสามารถในการทรงตัว และป้องกันการ พลัดตกหกล้ม ได้แก่ การออกกำลังกายที่เน้นกล้ามเนื้อใหญ่ การฝึกควบคุมการหายใจให้เป็น จังหวะขณะออกกำลังกาย หรือให้ใช้แรงในชีวิตประจำวัน และทำงานอดิเรกที่ชอบ เช่น ทำสวน ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้

2) สุขสนุก ควรเน้นกิจกรรมที่สร้างความสดชื่นแจ่มใส ส่งเสริมความกระปรี้กระเปร่า ช่วยคลายความเครียดและลดความซึมเศร้า ได้แก่ การท่องเที่ยว หรือการทำกิจกรรมนันทนาการ เช่น การเล่นดนตรี เล่นกีฬา ทำงานศิลปะ หรือทำงานอดิเรกที่ชอบ

3) สุขสง่า ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ การส่งเสริมให้ช่วยเหลือตนเองในเรื่องง่ายๆ เพื่อไม่ให้เป็นการพึ่งพาผู้อื่นเช่น การทำกิจวัตร ประจำวัน การทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ การฝึกเป็นผู้ฟังที่ดีเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การฝึกตั้ง คำถามและติดตามข้อมูลข่าวสาร การเป็นจิตอาสาการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ทั้งในครอบครัวและ ชุมชน

4) สุขสว่าง ควรเน้นกิจกรรมที่ชะลอความเสื่อมของสมองในด้านต่างๆ ได้แก่ การฝึก การเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ไม่น่าเบื่อ เช่น การทำกิจกรรมด้วยมือข้างที่ไม่ถนัดในกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิด อันตราย การรวมกลุ่มกับเพื่อนๆ หรือกลุ่มวัยอื่นๆ เพื่อพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นการใช้ เหตุผลในการตรวจสอบข้อเท็จจริง การคิดไตร่ตรองการฝึกการประสานระหว่างมือ ตา เท้า การเล่นเกมที่สามารถฝึกความจำหรือฝึกสมอง

5) สุขสงบ ควรเน้นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรับความคิด และบริหารจัดการให้เกิดสติ ได้แก่การฝึกการหายใจ การฝึกการคิดยืดหยุ่น การฝึกคิดถึงเรื่องดีๆ เช่น ประสบการณ์ชีวิตที่ ดี ความสำเร็จในช่วงชีวิตที่ผ่านมา การฝึกสมาธิ เจริญสติ ภาวนา

สุดารัตน์ นามกระจ่าง และคณะ (2560) กล่าวว่า ความสุข 5 มิติในผู้สูงอายุ โดยมี รายละเอียดดังนี้

1) สุขสบาย เป็นกิจกรรมเน้นการเคลื่อนไหวปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน-กิจกรรม

ทดสอบสมรรถภาพร่างกายของผู้สูงอายุได้แก่ ทดสอบลุกขึ้นยืนจากเก้าอี้ 30 วินาที การงอแขนพับศอก การย่ำเท้า ยกเข่าสูง 2 นาที การเดิน 6 นาที การนั่งเก้าอี้แต่ละปลายเท้า การเอื้อมแขนแตะมือทางด้านหลัง และการลุกเดิน นั่ง ไปกลับระยะทาง 16 ฟุต (ระยะเวลา 2 ชั่วโมง)

- (1) กิจกรรมออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ (ระยะเวลา 30 - 45 นาที)
- (2) กิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้อยากออกกำลังกาย (ระยะเวลา 30 นาที)
- (3) สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตั้งเป้าหมายในการดูแลตนเองเพื่อนำไปปฏิบัติ (ระยะเวลา 30 นาที)

2) สุขสนุก เป็นกิจกรรมนันทนาการ ที่สร้างความสดชื่น สร้างพลังความมีชีวิตชีวาอย่างสร้างสรรค์และดีงามในรูปแบบกิจกรรม การแสดงออกในด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ (แต่ละกิจกรรม ระยะเวลา 30 นาที)

- (1) ให้ผู้สูงอายุผลัดกันเล่าถึงกิจกรรมที่ตนเองทำแล้วเกิดความสุข
- (2) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แนะนำตัวทำความรู้จัก
- (3) กิจกรรมเต้นเข้าจังหวะเพลง

3) สุขสว่าง เป็นกิจกรรมเน้นการกระตุ้นและคงไว้ซึ่งการชะลอความเสื่อมของสมองในด้านต่างๆ (แต่ละกิจกรรม ระยะเวลา 30 นาที)

- (1) กิจกรรมปฏิทินมีชีวิต
- (2) กิจกรรมบริหารสมองด้วยการเคลื่อนไหวสลับ
- (3) กิจกรรมต่อจิ๊กซอร์ภาพ
- (4) กิจกรรมจำภาพ
- (5) กิจกรรมปั้นกระดาษด้วยเท้า

4) สุขสง่า เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจซึ่งมีทั้งการให้และรับจากคนอื่น

- (1) กิจกรรมสูงวัยอาสาเยี่ยมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ระยะเวลา 2 ชั่วโมง) เล่านิทานพื้นบ้านให้เด็กเล็กฟัง, สอนเด็กเล็กसानปลาตะเพียน
- (2) กิจกรรมฝึกอาชีพ (ระยะเวลา 2 ชั่วโมง) ผู้สูงอายุฝึกทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่ม ฝึกทำการบูรดับกลิ่น

5) สุขสงบ วิธีการผ่อนคลายความตึงเครียด การปรับความคิด และการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดสติ สมาธิ ปัญญา (แต่ละกิจกรรม ระยะเวลา 30 นาที)

- (1) กิจกรรมฝึกการหายใจอย่างถูกวิธีเพื่อลดความเครียด
- (2) กิจกรรมการฟังเพลง/ดนตรี เพื่อผ่อนคลายความเครียด
- (3) กิจกรรมปรับวิธีคิดพิชิตความเครียด
- (4) กิจกรรมฝึกสมาธิด้วยการเอาจิตจดจ่ออยู่กับการเคลื่อนไหว

ชัชฎาภา สมศรี และคณะ (2559) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพจิตด้วยสุข 5 มิติ ประกอบด้วย

1) สุขสง่า ให้ความรู้เรื่องการป้องกันการหลัด หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม ให้ความรู้เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ/การนอนไม่หลับ การคลายความวิตกกังวล หรืออื่นๆ

ตามความเหมาะสม ให้ความรู้เรื่องการรับประทานอาหารที่เหมาะสมในผู้สูงอายุ ให้ความรู้เรื่องการให้ยาในผู้สูงอายุ

- 2) สุขสงบ สมาธิบำบัด
- 3) สุขสบาย การบริหารร่างกายในท่านั่ง
- 4) สุขสนุก หัวเราะบำบัด
- 5) สุขสว่าง การบริหารสมองด้วย 2 มือ

กุลธิดา กุลประทีปปัญญา (2564) กล่าวว่า การนำไปใช้ในในกลุ่มผู้สูงอายุ ผลของการพัฒนาโปรแกรมสร้างสุข 5 มิติ และการนำไปใช้ มีดังนี้

1) สุขสนุก กิจกรรมรำเช็งสุขใจ ซึ่งช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยเป็นการรำเช็งโดยเพลงเช็ง กระติบ มีท่ารำทั้งหมด 4 ท่า

2) สุขสบาย กิจกรรมแกว่งแขนเรียกพลัง ซึ่งกิจกรรมนี้ช่วยในด้านสร้างเสริมความแข็งแรงและความคงทนของ กล้ามเนื้อ ความอ่อนตัวของลำตัว การออกกำลังกาย การเข้ากลุ่มในชุมชนมีผลต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

3) สุขสว่าง กิจกรรมมือสลับขยับสมอง กิจกรรมนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรมในการชะลอความเสื่อมของสมอง โดยกิจกรรมกระตุ้นให้ใช้มือพร้อมกับความคิดความจำไปพร้อมๆ กัน การทำกิจกรรมนี้ผู้สูงอายุบางรายยังสับสนกับกิจกรรม และทำได้ช้าผู้นำกิจกรรมก็จะเข้าไปช่วยและค่อยๆ ทำไปพร้อมๆ กัน มีการแนะนำคู่มือในการใช้โปรแกรมหากหลงลืมท่ามือ สลับ อาจให้บุตรหลานอ่านแล้วค่อยๆ ทำไปที่ละข้อ สามารถให้บุตรหลานช่วยได้ ซึ่งกิจกรรมนี้สามารถเรียกเสียงหัวเราะได้เป็นอย่างดี

4) สุขสงบ กิจกรรมสมาธิบำบัด กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุปฏิบัติได้ง่ายและสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทแวดล้อมของชุมชน โดยได้ร่วมกิจกรรมนั่งสมาธิ สวดมนต์ ถวายภัตตาหารที่วัดเป็นประจำ ซึ่งกิจกรรมนี้เมื่อเริ่มกิจกรรมผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติ ได้ทันที เข้าสมาธิได้อย่างรวดเร็วพร้อมทั้งกำหนดลมหายใจเข้าออกได้ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายจิตใจ อารมณ์ได้ดี

5) สุขสง่า กิจกรรมเปิดใจสู่การกอด ซึ่งผู้สูงอายุบอกว่า “เป็นความรู้สึกดีมาก กลับไปกอดหลานที่บ้านรู้สึกดีมีกำลังใจขึ้นมา” ร้องไห้ตาคลอ ผู้สูงอายุท่านหนึ่งบอกว่า “รู้สึกดีขึ้นมา จากการกอดลูกหลานหรือเพื่อนบ้าน” ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้ผู้สูงอายุ มีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้น มีความต้องการที่จะอยากมีชีวิตอยู่ต่อไป และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ มากขึ้น ช่วยทำให้มีภาวะสุขภาพจิตดีขึ้น

สรุปได้ว่า ความสุข 5 มิติ เป็นความสามารถที่จำเป็นพื้นฐานของผู้สูงอายุที่จะทำให้มีความสุข ประกอบด้วย

1. สุขสบาย (Happy Health) ดูแลสุขภาพให้แข็งแรง คล่องแคล่ว ชะลอความเสื่อมและคงสมรรถภาพทางกายให้นานที่สุด โดยออกกำลังกายที่ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น การเดิน ทำให้ต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 30 นาทีต่อครั้งอย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์หรือวันเว้นวัน

2. สุขสนุก (Recreation) มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อน พุดคุยกับคนในครอบครัว ทำกิจกรรมที่ทำให้จิตใจแจ่มใส เช่น เล่นกีฬา ดนตรี กิจกรรมนันทนาการต่างๆ จะทำให้อายุยืนกว่าคนที่ไม่มีสังคมถึง 7 ปี

3. สุขสง่า (Integrity) เป็นความรู้สึกรับผิดชอบใจ ภาคภูมิใจ มีคุณค่า เช่นเป็นที่ปรึกษาของครอบครัว ลูกหลาน เป็นจิตอาสา เป็นการให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน

4. สุขสว่าง (Cognition) เป็นความสามารถของสมองทั้งด้านความจำ ความคิดอย่างมีเหตุผล โดยอย่าหยุดยั้งที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เช่นเรียนภาษาต่างถิ่น ฝึกคิดเลขในใจบ่อยๆ หรือสวดมนต์โดยไม่ต้องอ่านจากหนังสือ จำเบอร์โทรศัพท์คนใกล้ชิด ช่วยชะลอความเสื่อมของสมอง และ

5. สุขสงบ (Peacefulness) ผู้สูงอายุสามารถเข้าใจและจัดการอารมณ์เพื่อให้เกิดความสงบทางใจ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น ฝึกสติ ฝึกสมาธิ บริหารจิตอย่างสม่ำเสมอ การศึกษาพบว่าจะมีผลต่อสุขภาพมาก ทำให้ความดันโลหิตลดลง และนอนหลับได้ดี

2.4.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุ

กิตติวงศ์ สาสวด (2560) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยพื้นฐานของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับสุขภาพกายด้วยการส่งเสริมให้สุขภาพแข็งแรงอยู่เสมอด้วยการมองว่าสุขภาพดีนั้นหมายถึงการไม่เจ็บไข้ การไม่ป่วย การไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียนหรือหากมีโรคก็อยู่ในภาวะสงบ ไม่แสดงอาการ ฯลฯ ต้องการให้ร่างกายแข็งแรงแม้จะไม่เหมือนเดิมแต่ขอให้ทำกิจวัตรประจำวันได้เพื่อลดการพึ่งพาผู้อื่น

2) ปัจจัยด้านจิตลักษณะของผู้สูงอายุ เจตคติต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการย่างก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รู้สึกถึงการสูญเสียในทุกๆ ด้านทั้งหน้าที่การงาน ทั้งบทบาทหน้าที่ในสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งด้วยสาเหตุหลายๆ สาเหตุ เช่น ไม่สะดวกเดินทางไปร่วมกิจกรรมมีโรค ประจำตัวเรื้อรัง ไม่มีเงิน ไม่มีเวลา เพราะต้องทำงานเลี้ยงตนเองและครอบครัว ผู้สูงอายุมีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนหรือ ชุมชนจัดขึ้น กล่าวในทำนองเดียวกันว่ากิจกรรมที่จัดให้มีประโยชน์อย่างสูงต่อสุขภาพกาย สุขภาพใจ และเป็นการส่งเสริมให้ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างดี ภาวะทางสุขภาพจิตผู้สูงอายุให้ข้อมูลตรงกันว่าภาวะสุขภาพจิตนั้นหมายถึงจิตใจที่เป็นสุขเข้ากับคนอื่นได้ดี (ไม่เก็บตัว) ปราศจากโรคจิต โรคประสาท และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษา ครั้งนี้ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีภาวะทางสุขภาพจิตค่อนข้างดี เพราะใช้ชีวิตได้อย่างเป็นสุข

3) ปัจจัยด้านความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุให้ข้อมูลตรงกันว่า การปรับตัวด้านร่างกายเป็นความต้องการพื้นฐานเพื่อให้ร่างกายได้กินอาหารที่เป็นประโยชน์ถูกหลักอนามัย พักผ่อนเพียงพอ ออกกำลังกายโดยการเคลื่อนไหวที่เหมาะสม การป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น การทำกิจวัตรประจำวัน งดสิ่งเสพติดทุกชนิดการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์สำหรับการพัฒนาภูมิปัญญาและประสบการณ์เกิดจากการสะสมความรู้และประสบการณ์อันยาวนานของผู้สูงอายุ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ แล้วเลือกสรรนำมาประพฤติปฏิบัติ ปรับปรุงพัฒนา ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของตนเอง และคนในสังคม แล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

4) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้สูงอายุได้มีความเห็นสอดคล้องกันว่า มาจากครอบครัวที่อบอุ่น ลักษณะพฤติกรรม ที่พึงพอใจ เช่น สมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความสามัคคีต่อกันไม่ทะเลาะให้การช่วยเหลือเกื้อกูล อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ทำมาหากินโดยสุจริต ดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด ตอบสนองต่อความต้องการให้มากที่สุด การดูแลด้านร่างกายคือจัดหา

อาหารตามหลักโภชนาการ การดูแลด้านจิตใจอารมณ์ความรู้สึก สถานการณ์นี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ลูกหรือผู้ดูแลหลักต้องใช้จิตวิทยาค่อนข้างสูงเข้าถึงความรู้สึกของผู้สูงอายุ ให้ได้ไม่ทำให้ผู้สูงอายุ เครียดด้วยเหตุใดๆ ให้ความสำคัญเห็นคุณค่ายกย่องนับถือ

5) รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ การดูแลโดยผู้ดูแลหลักโดยสมาชิกในครอบครัวและโดยความร่วมมือกับเครือข่ายภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน ดูแลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดี สำหรับรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอาศัยร่วมบ้านกับบุตรหลานและผู้ดูแลหลักคือบุตรหลานนั่นเอง สามารถประกอบอาชีพได้ เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุตอนต้นร่างกายยังแข็งแรงดีทำกิจวัตรส่วนตัวได้ ฟังพาลูกหลานบ้างเล็กน้อย เช่น พาไปโรงพยาบาล ไปซื้อยา ไปทำบุญที่วัด เป็นต้น

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า สังคมไทยในยุคปัจจุบัน เป็นยุคบริโภคนิยมที่มีความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ คนในสังคมส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ทำให้มีการใช้ชีวิตไปตามกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกระทบต่อผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ค่านิยมในการใช้ปัจจัย 4 อย่างฟุ่มเฟือย มีอารมณ์หงุดหงิด มีความวิตกกังวล ซึมเศร้า สับสน และหลงลืมง่าย เป็นต้น พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ดังกล่าว เป็นพฤติกรรมที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมี กระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ รวมถึงเพิ่มศักยภาพตามความต้องการอันดีที่จะอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว สังคมให้มีความสุขในระยะสั้นปลายชีวิตเสริมสร้างสุขภาวะว่าเป็นความสมดุลของชีวิตแบบองค์รวมแนวพุทธ และการพัฒนาตนเองความคิด ค่านิยม ไปสู่ภาวะที่ดีกว่าเดิม ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมต่อไปการมีความเชื่อในหลักคำสอนของพุทธศาสนา ศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ ทั้งจากการฟังวิทยุ การอ่านหนังสือเข้าวัดสนทนาธรรม ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ทำให้เกิดความเข้าใจแล้วนำหลักคำสอนมาใช้ปฏิบัติ ในชีวิตทำให้บังเกิดความสุขจากการปฏิบัติธรรมนั้น และนอกเหนือจากการเตรียมผู้สูงอายุแล้วควรเตรียมพร้อมชุมชนให้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุอย่างมีคุณภาพ โดยใช้การบูรณาการและการมีส่วนร่วมของชุมชน

รุจา รอดเข็ม และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า ในสังคมผู้สูงวัยที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และเป็นประชากรกลุ่มวัยที่มีความสำคัญที่จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ การส่งเสริมผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ยาวนานที่สุดด้วยการส่งเสริมผู้สูงอายุยุคใหม่ให้ดูแลสุขภาพกายใจให้แข็งแรงสามารถใช้ชีวิตลำพังแต่สุขใจ เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังได้อย่างมีความสุขกับตนเองและชุมชนรอบตัว โดยสามารถสื่อสารกับครอบครัวได้อย่างใกล้ชิดผ่านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร อาทิ โทรศัพท์มือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต อินเทอร์เน็ต สังคมออนไลน์ อาทิ Facebook Line หรือ Twitter เพื่อให้ผู้สูงอายุก้าวทันโลกสมัยใหม่ เข้าสังคม และใกล้ชิดลูกหลานและเพื่อนฝูงได้มากขึ้น

ณัฐกานต์ สำเนียงเสนาะ (2556) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุ ได้แก่ การรับรู้ภาวะสุขภาพ การมีโรคประจำตัว ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และความเพียงพอของรายได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การรับรู้ภาวะสุขภาพ หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อภาวะสุขภาพโดยรวมของผู้สูงอายุ โดยการแปลความหมายตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเข้าใจของแต่ละบุคคล ที่นำมาจากประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาเป็นพื้นฐานของการรับรู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการดูแลตนเองและพฤติกรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ส่งผลให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี

2) การมีโรคประจำตัว หมายถึง โรคที่เป็นในระยะเวลาที่ยาวนาน และมีการดำเนินของโรคที่เป็นไปอย่างช้าๆ เช่น โรคหัวใจ, โรคหลอดเลือดสมอง, โรคมะเร็ง, โรคในระบบทางเดินหายใจ ชนิดเรื้อรัง และโรคเบาหวาน เป็นต้น

3) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นรากฐานของภาวะสุขภาพจิต สังคม และการแสดงออกของบุคคล ที่มีส่วนสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ ความรู้สึกเคารพนับถือในตนเอง และคิดว่าตนเองมีค่า

4) การสนับสนุนทางสังคม ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในสังคม ทั้งทางด้านพฤติกรรมทางการแพทย์ และจิตวิทยา สุขภาวะ สุขภาพ และบทบาทหน้าที่ต่อสังคม เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเกื้อหนุนความสามารถในการต่อต้านความเครียดได้

5) ความเพียงพอของรายได้ รายได้หรือสถานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้านที่อยู่อาศัยที่ดีและน่าอยู่ รับประทานอาหารที่มีคุณค่า ได้รับการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพโดยเฉพาะเมื่อเจ็บป่วย เนื่องจากผู้ที่มีรายได้เพียงพอย่อมได้รับการตอบสนองตามความจำเป็นพื้นฐานได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยารักษาโรค ตลอดจนจนสามารถจัดหาของใช้ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวก และส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพอนามัยที่ดี การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความสุขของตนทั้งสิ้น

ศุภนารี วรรณพงษ์ และจรงค์ หงส์งาม (2561) ปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง มีผลต่อความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความสุขด้านสุขภาพ ความสุขด้านเศรษฐกิจ ความสุขด้านครอบครัว และความสุขด้านสังคม โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถในด้านต่างๆ สามารถจัดการปัญหา ได้ในกรณีที่มีเหตุไม่คาดคิด ผู้สูงอายุสามารถทำประโยชน์ให้กับครอบครัวหรือชุมชนได้ ผู้สูงอายุมีความภูมิใจที่ได้เป็นผู้ให้คำปรึกษากับครอบครัวและชุมชน อีกทั้งยังรู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบำรุงวัด และ ศาสนา ผู้สูงอายุมีความสุขและรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นเมื่อได้พึ่งพาตนเอง

มนตรี ประเสริฐรุ่งเรือง (2559) ได้ทำการศึกษาการสร้างทางเลือกในการพึ่งพาตนเองอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ โดยการใช้ความสามารถที่ตนมีส่วนร่วมกับการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างทางสังคม ด้วยการนำแนวคิดทางเลือกทางสังคม การใช้ความสามารถ และการก่อตัวของโครงสร้างความสัมพันธ์มาใช้ในการเป็นกรอบ การวิเคราะห์ พบว่า การพึ่งพาตนเองอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ความสามารถของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ร่วมกับการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างทางสังคม ภายใต้การใกล้ชิดเชิงคุณค่า ระหว่างค่านิยมทางสังคมและคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ และการสร้างทางเลือกในการพึ่งพาตนเองอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่ เป็นกระบวนการจัดสรรทรัพยากรภายใต้เงื่อนไขทางสังคมให้เกิดประสิทธิภาพด้วยการสร้าง หน่วยปฏิสัมพันธ์ย่อย

ประเวศ วะสี (2548) ให้ความหมายของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขผู้สูงอายุสุขภาพที่สมบูรณ์ทางกาย หมายถึง ร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง คล่องแคล่ว มีกำลัง ไม่พิการ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่จำเป็นพอเพียงไม่มีอุบัติเหตุหรืออันตราย มีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ คำว่า กาย ในที่นี้หมายถึง ทางกายภาพด้วย

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขผู้สูงอายุสุขภาพที่สมบูรณ์ทางจิต หมายถึง จิตใจที่มีความสุข รื่นเริง คล่องแคล่ว มีความเมตตาสัมพันธ์กับความงามของสรรพสิ่งมีสติมีสมาธิ มีปัญญา รวมถึงการลดความเห็นแก่ตัวลงไปด้วย เพราะตราบใดที่ยังมีความเห็นแก่ตัว ก็จะมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทางจิตไม่ได้

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขผู้สูงอายุสุขภาพที่สมบูรณ์ทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกัน ด้วยดี มีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีความยุติธรรมเสมอภาค มีภราดรภาพ มีสันติภาพ มีระบบการบริการที่ดี มีความเป็นประชาสังคม

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขผู้สูงอายุสุขภาพที่สมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ หมายถึง สุขภาวะที่เกิดขึ้น เมื่อทำความดีหรือจิตสัมพันธ์กับสิ่งที่มีคุณค่าอันสูงส่งหรือสิ่งสูงสุด เช่น การเสียสละ การมีความเมตตาการเข้าถึงพระรัตนตรัยหรือการเข้าถึงพระเจ้า เป็นต้น สุขภาพทางจิตวิญญาณเป็น สุขภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์หลุดพ้นจากความมีตัวตนจึงมีอิสรภาพ มีความผ่อนคลาย เบาสบาย มีความสุขอันประณีตและล้าลึกหรือความสุขอันเป็นทิพย์ มีผลดีต่อสุขภาพทางกาย ทางจิต และทางสังคม

กุลธีรา ทองใหญ่ (2562) ให้ความหมายของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตด้านสภาพร่างกายในระดับมาก ซึ่งเป็นด้านที่มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทุกด้าน รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพอารมณ์ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ด้านสภาพความเป็นอยู่ และด้านการรวมกลุ่มทางสังคม

ด้านความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีความสุขในชีวิตในระดับมาก รู้สึกอุ่นใจเมื่อมีลูกหลานอยู่รอบข้าง มีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม หรือการพบปะพูดคุยกับบุคคลอื่น รู้สึกว่าใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า ยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของร่างกาย และรู้สึกว่าชีวิตมีคุณค่าอย่างยิ่งและรู้สึกว่าความเป็นผู้สูงอายุไม่เป็นอุปสรรค

สรุปได้ว่า การพัฒนาความสุขผู้สูงอายุนั้นต้องมีทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจและสังคมที่ดี โดยความสุขพื้นฐานแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs) ซึ่งมีความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุ กิจกรรมที่จะสนับสนุนให้กลุ่มผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกดีและอึดอึ้งทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม นั้นในแต่ละท้องถิ่นหรือท้องที่ ต้องมีการบูรณาการศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมในแต่ละแห่ง หรือที่เรียกว่า พหุวัฒนธรรม ให้เป็นรูปธรรมและสามารถช่วยให้กลุ่มผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าเป็นวัยที่มีคุณค่า และเป็นสังคมที่มีความสุข เนื่องจากไม่เฉพาะผู้สูงวัยมีความสุขเท่านั้น สมาชิกในครอบครัว และสังคมรอบข้าง ก็จะทำให้พลังแห่งความสุขเช่นกัน โดยความสุขที่เกิดขึ้นนั้นสังเคราะห์ได้ว่าเป็นความสุข 5 มิติของผู้สูงอายุ คือ

สุขสบาย มุ่งเน้นทางด้านกายภาพของผู้สูงอายุ สร้างสรรค์กิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหว ร่างกายด้วยความคล่องแคล่ว แข็งแรง ไม่เกิดอุบัติเหตุง่ายในการทำกิจวัตรประจำวัน ส่งเสริมความสามารถในการทรงตัว และป้องกันการพลัดตกหกล้ม เช่น กิจกรรมการออกกำลังกายที่เน้นกล้ามเนื้อใหญ่ การฝึกควบคุมการหายใจให้เป็นจังหวะขณะออกกำลังกาย หรือให้ใช้แรงในชีวิตประจำวัน และทำงานอดิเรกที่ชอบ เช่น ทำไร่ ทำสวน การเลี้ยงสัตว์ ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้

สุขสนุก ด้านนี้ให้เกิดการพัฒนาจิตใจ อารมณ์ พลังชีวิตบวก มีความสุข สำหรับผู้สูงอายุสมควรเน้นกิจกรรมที่สร้างความสดชื่นแจ่มใส ส่งเสริมความกระปรี้กระเปร่า ช่วยคลายความเครียดและลดความซึมเศร้า

สุขสง่า เป็นเรื่องการพัฒนาทางด้านจิตใจ เห็นคุณค่าของตัวเอง กิจกรรมควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน การทำงานบ้าน เล็กๆ น้อยๆ กิจกรรมที่อยู่ร่วมกันกับเพื่อนเช่น การเข้าวัดปฏิบัติธรรม การฟังธรรม การสนทนากับเพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกันด้านพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ที่ทำให้จิตใจเกิดความสุข

สุขสว่าง ควรเน้นกิจกรรมที่ชะลอความเสื่อมของสมองในด้านต่างๆ ได้แก่ การฝึกการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ไม่คุ้นชิน การทำกิจกรรมด้วยมือข้างที่ไม่ถนัดในกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตราย การรวมกลุ่มกับเพื่อนๆ หรือกลุ่มวัยอื่นๆ เพื่อพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นการใช้เหตุผล และฝึกให้มีการสื่อสารภายในครอบครัวและสังคมรอบข้าง

สุขสงบ ควรเน้นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรับความคิด และบริหารจัดการให้เกิดสติ ได้แก่ การฝึกการหายใจ การฝึกการคิดยืดหยุ่น การฝึกคิดถึงเรื่องดีๆ เช่น ประสบการณ์ชีวิตที่ดี ความสำเร็จในช่วงชีวิตที่ผ่านมา การฝึกสมาธิ เจริญสติ ภาวนา

อุทัยวรรณ สุกีมานิล (2563) การเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต โดยการน้อมนำหลักการในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดูแลชีวิตบั้นปลายของผู้สูงอายุ จึงเป็นวิธีหนึ่งที่นักวิจัยได้ค้นพบว่า ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่พบกับความสุขความสงบมีสันติสุข ซึ่งเกิดจากการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุให้มีความสมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ กายภาวนา ศิลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ทำให้เกิดผลดีให้มีคุณภาพชีวิตที่ดั่งงามตามคุณลักษณะ 4 ดี คือ ร่างกายดี พฤติกรรมดี จิตใจดี และปัญญาดี

ทาน ศิล ภาวนา หรือ บุญญสิกขา เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาความต้องการของผู้สูงอายุทั้งสามด้าน คือ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs)

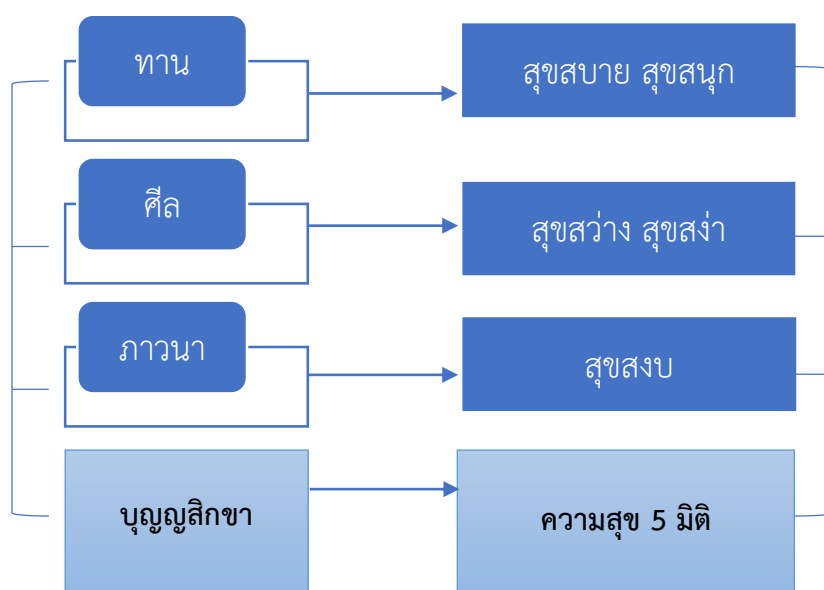
การให้ทาน คือ การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน เพื่อช่วยเหลือกัน การเคลื่อนไหวร่างกายในการเตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อการให้ทาน เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทางร่างกาย ตรงกับ **สุขสบาย** ในความสุข 5 มิติ ทานเป็นเครื่องส่งเสริมการอยู่ร่วมในสังคมให้เป็นที่ไปด้วยดีมีระเบียบมั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นก็เป็นที่เครื่องฝึกหัดขัดเกลาทั้งพฤติกรรมภายนอกทางกาย วาจา และฝึกฝนอบรมจิตใจให้เจริญยิ่งขึ้นไปในคุณธรรม และความเอื้ออิมเบิกบานผ่องใส ด้วยกิจกรรมต่างๆ เล็กๆ น้อยๆ ให้ผู้สูงอายุได้เคลื่อนไหวและปฏิบัติที่สามารถทำให้ผู้สูงวัยเกิด **สุขสนุก**

การรักษาศีล คือการครองตนให้อยู่ในภาวะปกติ มีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมสังคม หรือพูดให้ง่ายอีกอย่างหนึ่งว่า ได้แก่ ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการ

อยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมชีวิตและสังคมจะได้เรียบร้อยราบรื่นไม่สับสนวุ่นวาย โดย ศิลที่เป็นพื้นฐานของฆราวาสได้แก่ ศิล 5 หรือเบญจศิลป์ การรักษาความงามด้านศิลป์เป็นการพัฒนาด้าน ร่างกายทำให้ร่างกายงามเป็นแบบอย่างให้กับสังคม เป็นความสุขสว่างที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งทำให้ผู้รักษา ศิลหรือมีศึลนั้นมีจิตใจที่ดี รู้รัก รู้ปล่อยวางและมีเครื่องยึดเหนี่ยวในจิตใจทำให้เกิดความสุขอีกหนึ่ง ประเภทคือ **ความสุขสว่าง สุขสง่า** เห็นคุณค่าและของตนเองและภูมิใจในตัวเอง

การภาวนา แยกเป็นภาวนาในด้านสมาธิ และภาวนาในด้านปัญญา เป็นการฝึกอบรมหรือ การทำพัฒนาให้เจริญงอกงามบริบูรณ์ การภาวนาในระดับที่เราต้องการ แยกเป็น 2 อย่าง คือ จิตต ภาวนา และปัญญาภาวนา การฝึกฝนทางจิตใจไม่ให้เกิดความฟุ้งซ่าน ฝึกฝนสมาธิ รู้จักปล่อยวาง มี หลักธรรมในการครองตน มีเหตุมีผล บริหารจิต เมื่อจิตใจเจริญ ร่างกายเจริญตาม เป็นผลให้เกิด ความสุขอีกมิติหนึ่งคือ **สุขสงบ** นั่นเอง

ความเชื่อมโยงระหว่างบุญญสิกขา (ทาน ศิล ภาวนา) ที่สร้างสุข 5 มิติ (สุขสบาย สุขสนุก สุข สว่าง สุขสง่า และสุขสงบ สามารถอธิบายได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุญญสิกขา (ทาน ศิล ภาวนา) และความสุข 5 มิติ

2.5 ข้อมูลสภาพพื้นที่การวิจัย

2.5.1 ประวัติจังหวัดกาฬสินธุ์

สมัย กรุงธนบุรีประมาณ พ.ศ.2310 พระเจ้าองค์เวียงดาแห่งนครเวียงจันทน์ ได้สิ้นพระชนม์ โอรสท้าวเพี้ยเมืองแสนได้ยกกองทัพเข้ายึดเมืองเวียงจันทน์และได้สถาปนา ขึ้นเป็น พระเจ้าแผ่นดิน สืบแทน ทรงพระนามว่า "พระเจ้าศิริบุญสาร" พ.ศ. 2320 ท้าวโสมพะมิตร และ อุปราชเมืองแสนฮ่อง โปง เมืองแสนหน้าจ้ำเกิดขัดใจกับพระเจ้าศิริบุญสาร จึงรวบรวมผู้คนอพยพจากดินแดนทางฝั่งซ้าย แม่น้ำโขง ข้ามมาตั้งบ้านเรือนบริเวณลุ่มน้ำก่ำแถบบ้านพรรณา (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดสกลนคร)

ต่อมาท้าวศิริบุญสารได้ยกกองทัพติดตามมา ท้าวโสมพะมิตรจึงอพยพต่อไปโดยแยกเป็น 2 สาย คือ สายที่ 1 มี เมืองแสนหน้าง้ำเป็นหัวหน้า อพยพไปทางทิศตะวันออกสมทบกับพระวอหลบหนีไปจนถึงนครจำปาศักดิ์ขอพึ่งบารมี ของพระเจ้าหลวงแห่งนครจำปาศักดิ์ และตั้งบ้านเรือน ณ ดอนค้อนกอง ต่อมาเรียกว่า "ค่ายบ้านคูบ้านแก" ในปี พ.ศ. 2321 พระเจ้าศิริบุญสารให้เพี้ยสรรคสุโขยกกองทัพมาปราบ พระวอตายในสนามรบ ผู้คนที่เหลือจึงอพยพไปอยู่ในเกาะกลางลำแม่น้ำมูล ชื่อว่า "ดอนมดแดง" (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี)

สายที่ 2 มีท้าวโสมพะมิตรเป็นหัวหน้า ได้อพยพข้ามสันเขาภูพานลงมาทางใต้ และตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านกลางหมื่น ต่อมาท้าวโสมพะมิตร ได้ส่งท้าวตริยและคณะ ออกเสาะหาชัยภูมิที่จะสร้างเมืองใหม่ใช้เวลาประมาณปีเศษจึงพบทำเลที่เหมาะสม คือบริเวณลำน้ำป่าวและเห็นว่าแก่งสำโรง ชายสองเปลือยมีดิน น้ำอุดมสมบูรณ์ จึงอพยพผู้คนมาตั้งบ้านเรือนและได้จัดตั้งศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

พ.ศ. 2336 ท้าวโสมพะมิตรได้ นำเครื่องบรรณาการ คือ กาน้ำสัมฤทธิ์ เข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรี และขอตั้งบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง ได้รับพระราชทานนามว่า "กาฬสินธุ์" และได้แต่งตั้งให้ ท้าวโสมพะมิตรเป็น "พระยาชัยสุนทร"

พ.ศ. 2437 สมัยพระยาชัยสุนทร (ท้าวเก) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองเป็นแบบเทศาภิบาล มี มณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบล และให้เมืองกาฬสินธุ์ เป็น "อำเภออุทัยกาฬสินธุ์" ขึ้นกับจังหวัดร้อยเอ็ด

วันที่ 1 สิงหาคม 2456 ได้ยกฐานะอำเภออุทัยกาฬสินธุ์เป็น "จังหวัดกาฬสินธุ์" ให้มีอำนาจปกครอง อำเภออุทัยกาฬสินธุ์ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอ กมลาไสย และอำเภอยางตลาด โดยให้ขึ้นต่อมณฑลร้อยเอ็ด

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2474 จังหวัดกาฬสินธุ์ถูกยุบเป็นอำเภอ ขึ้นกับจังหวัดมหาสารคาม และ 1 ตุลาคม 2490 ได้ยกฐานะเป็น "จังหวัดกาฬสินธุ์" จนถึงปัจจุบัน

กาฬสินธุ์เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน จากหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของเผ่าละว้า ซึ่งมีความเจริญทางด้านอารยธรรมประมาณ 1,600 ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เริ่มตั้งเป็นเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2336 โดยท้าวโสมพะมิตร ได้อพยพหลบภัยมาจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพร้อมไพร่พล และมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำป่าว เรียกว่า “บ้านแก่งสำโรง” แล้วได้นำเครื่องบรรณาการเข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลกมหาราช ต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ยกฐานะบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง และพระราชทานนามว่า “เมืองกาฬสินธุ์” หรือ “เมืองน้ำดำ” ซึ่งเป็นเมืองที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยโบราณกาล “กาฬ” แปลว่า “ดำ” “สินธุ์” แปลว่า “น้ำ” กาฬสินธุ์จึงแปลว่า “น้ำดำ” ทั้งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็น “พระยาชัยสุนทร” ครองเมืองกาฬสินธุ์เป็นคนแรก

2.5.2 สภาพทางกายภาพของจังหวัดกาฬสินธุ์

จังหวัดกาฬสินธุ์ ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 519 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,946.746 ตร.กม. หรือ ประมาณ 4,341,716 ไร่ หรือ ร้อยละ 4.5 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดสกลนคร และ จังหวัดอุดรธานี โดยมีลำน้ำป่าว และห้วยลำพันชาติเป็นแนวกันแบ่งเขต
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดสกลนครและจังหวัดมุกดาหาร โดยมี สันปันน้ำของเทือกเขาภูพานเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดมหาสารคาม โดยมีลำน้ำชีเป็นเส้นแบ่งเขตและบางส่วนติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น

2.5.3 การเมืองการปกครองของจังหวัดกาฬสินธุ์

การปกครองแบ่งออกเป็น 18 อำเภอ 135 ตำบล 1,584 หมู่บ้าน

1. อำเภอเมืองกาฬสินธุ์	17	ตำบล
2. อำเภอนามน	5	ตำบล
3. อำเภอกมลาไสย	8	ตำบล
4. อำเภอร่องคำ	3	ตำบล
5. อำเภอกุฉินารายณ์	12	ตำบล
6. อำเภอเขาวง	6	ตำบล
7. อำเภอยางตลาด	15	ตำบล
8. อำเภอห้วยเม็ก	9	ตำบล
9. อำเภอสหัสขันธ์	8	ตำบล
10. อำเภอคำม่วง	6	ตำบล
11. อำเภอท่าคันโท	6	ตำบล
12. อำเภอหนองกุงศรี	9	ตำบล
13. อำเภอสมเด็จ	8	ตำบล
14. อำเภอห้วยผึ้ง	4	ตำบล
15. อำเภอสามชัย	4	ตำบล
16. อำเภอนาคู	5	ตำบล
17. อำเภอดอนจาน	3	ตำบล
18. อำเภอฆ้องชัย	5	ตำบล (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2565)

2.5.4 สถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดกาฬสินธุ์

แนวโน้มผู้สูงอายุพบว่าในช่วงระยะเวลา 25 ปีหลังของศตวรรษที่ 20 ประชากรสูงอายุในประเทศไทยขยายตัวร้อยละ 3.7 ต่อปีซึ่งเป็นอัตราสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยมีประชากรสูงอายुर้อยละ 9.6 ซึ่งนับว่ามากที่สุดใเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยในขั้นต้นแล้ว ทั้งนี้มีการประมาณการว่าแนวโน้มผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.1 ในปี พ.ศ. 2568 เป็นร้อยละ 26.4 ในปี พ.ศ. 2593 อัตราเพิ่มของประชากรสูงอายุนับว่าเร็วกว่าที่เคยเกิดขึ้นในประเทศตะวันตกหลายเท่า (United Nations Population Division , 2009)

กรมสุขภาพจิต (2563) ได้ระบุว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2548 มีผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 และปี 2564 ที่ผ่านมามีประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ ตามหลักเกณฑ์ที่ว่า คือมี คนแก่ อายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งข้อมูลกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อ้างอิงข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนมกราคม 2565 ระบุว่า ประเทศไทย มีประชากร เป็นผู้สูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี สูงถึงร้อยละ 56.5 รองลงมาคืออายุระหว่าง 70-79 ปี ร้อยละ 29.1 และอายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.4 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) มีผู้สูงอายุ 3,532,115 คน เป็นเพศชาย 1,600,641 คน เพศหญิง 1,931,474 คน โดยเฉพาะจังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายงานสถิติผู้สูงอายุเมื่อปี 2562 พบว่า มีผู้สูงอายุสูงอายุระหว่าง 60 -101 ปี ถึง 151,345 คน เพศชาย 67,912 คน และเพศหญิง 83,433 คน รายงานข้อมูลอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 11,756 คน แยกเป็น เพศชาย จำนวน 5,308 คน เพศหญิง จำนวน 6,448 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

T. Windey (2012) ได้ทำวิจัยเรื่อง นโยบายการดูแลสุขภาพและสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในเบลเยียม ได้แก่ การดูแลโดยหน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ การดูแลโดยชุมชน และการดูแลภายในครอบครัว พบว่า ข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ ขนาดของครอบครัวที่เล็กลง การจ้างงานสตรีที่เพิ่มขึ้น ระยะห่างระหว่างสมาชิกในครอบครัว และความต้องการของผู้สูงอายุที่ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง ถือเป็นความท้าทายในการวางนโยบาย และระบบดูแลผู้สูงอายุของเบลเยียม ซึ่งนำไปสู่การริเริ่มโครงการดูแลผู้สูงอายุภายในบ้านของตนเอง ในชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมที่ผู้สูงอายุคุ้นเคยโดยการพัฒนาการประสานในการดูแลผู้สูงอายุ โปรแกรมสนับสนุนการดูแลคนชรา ตลอดจนการวิจัยเกี่ยวกับ สิ่งอำนวยความสะดวก และการแก้ปัญหาสุขภาพในผู้สูงอายุ

เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล (2555) ศึกษานโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จของการนํานโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไป ปฏิบัติ เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) ทรัพยากร 3) การบริหารจัดการ 4) ความต้องการของผู้สูงอายุ และ 5) ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาด้านความจำกัดของงบประมาณ การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องผู้สูงอายุของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีบุคลากรจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ทั่วถึง และควรปรับปรุงการนํานโยบายไป ปฏิบัติในหลายด้าน ได้แก่ งานด้านงบประมาณ การบริหารบุคลากร การจัดทำฐานข้อมูลอย่างบูรณาการ และการจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ

นภเรณู สัจจรักษ์ อีระฐิติ และคณะ (2560) ศึกษาทิศทางและการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย เป็นการศึกษาโดยวิธีการเก็บ ข้อมูลทางสถิติ และการสัมภาษณ์ ภาพรวมของประเทศที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระบบจิตอาสา ผู้นำชุมชน ความชัดเจนของนโยบายรัฐ และการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรที่ทำให้รูปแบบหรือกระบวนการใน

การจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลต่อเป้าหมายของการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่มีลักษณะความต้องการแตกต่างกัน

ชนิดา สุ่มมาตย์ (2551) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยองค์ชุมชนในภาคอีสาน พบว่า การจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดย องค์กรชุมชนในภาคอีสาน อดีตสังคมไทยภาคอีสานเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมการดูแลแบบเครือญาติ เป็นครอบครัวใหญ่ มีปู่ย่า ตายาย รู้จักกันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน และได้รับการยอมรับจากสังคม ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลืออย่างดีจากลูกหลาน และสภาพปัจจุบันปัญหาการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ชุมชนรับเอาวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามามาก ความเป็นอยู่ในชุมชนจึงเปลี่ยนไป มีการย้ายถิ่นฐานไปทำงานและอาศัยอยู่ที่อื่น ทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่บ้านเพียงลำพัง บางครอบครัวทิ้งลูกเล็กๆ ให้ผู้สูงอายุดูแล ทำให้ผู้สูงอายุในปัจจุบันรู้สึกว้าเหว่ เหงา เพราะความคาดหวังของผู้สูงอายุต้องการที่จะได้รับการดูแลจากลูกหลาน เมื่อแก่เฒ่า ภาครัฐและองค์กรชุมชนดูแลให้การช่วยเหลือด้านนโยบายโดยจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพจัดสถานสงเคราะห์คนชรา จัดศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชน แต่การจัดการ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยองค์กรชุมชนในภาคอีสานยังไม่สามารถดูแลได้ครอบคลุมทั่วถึง และรูปแบบการดูแลยังไม่ชัดเจน

สิทธิพร สุนทร และคณะ (2561) ศึกษาารูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) ภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาเป็นรายมิติพบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 2 มิติ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 มิติ โดยเรียงลำดับมิติที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ภาพความสุขในมิติสุขสง่า ภาพความสุขในมิติสุขสงบ ภาพความสุขในมิติสุขสว่าง ภาพความสุขในมิติสุขสนุก และมิติสุดท้าย ได้แก่ ภาพความสุขในมิติสุขสบาย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 11 ตัวแปร สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้เรียงลำดับ จากตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยสมรรถภาพทางจิตใจ (x_2 Beta = 0.39), ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว (x_3 Beta = 0.35), ปัจจัยสังคมและเพื่อนฝูง (x_7 Beta = 0.35), ปัจจัยสถานการณ์ด้านการเงิน (x_5 Beta = 0.32), ปัจจัยการพัฒนาจิตใจ (x_4 Beta = 0.25), ปัจจัยค่านิยมส่วนบุคคล (x_9 Beta = 0.23), ปัจจัยการรับรู้สภาวะสุขภาพของตนเอง (x_1 Beta = 0.23), ปัจจัยเสรีภาพส่วนบุคคล (x_8 Beta = 0.20), ปัจจัยการใช้สังคมออนไลน์ (x_{10} Beta = 0.20), ปัจจัยสัมพันธ์ภาพทางเพศ (x_{11} Beta = 0.19) และ ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม (x_6 Beta = 0.19) 3) รูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 9 กิจกรรม และกิจกรรมองค์ประกอบของรูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 9 กิจกรรมมีความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุทั้ง 17 ท่านเห็นด้วยกับแนวทางกิจกรรมทั้ง 9 กิจกรรมในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่ามัธยฐาน > 4.20 ขึ้นไปทุกกิจกรรม (Min. Mdn. = 4.70 , Max. Mdn. = 4.95) แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของรูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม

วันเพ็ญ ปันราช (2552) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ประชาชนรับรู้ว่าการเป็นผู้สูงอายุคือ เป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และเป็นผู้เปลี่ยนสถานภาพ เป็น ปู่ย่า ตายาย โดยจัดผู้สูงอายุเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ 2) กลุ่มผู้สูงอายุ

ที่ช่วยเหลือตัวเองได้บางเรื่องและต้องการพึ่งพาผู้อื่นบางเรื่อง 3) กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้ไม่ได้ และ 4) กลุ่มผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งไม่มีผู้ดูแล สำหรับด้านปัญหาและความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุคือ ปัญหาภาวะสุขภาพกายและการเจ็บป่วย ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาความยากจนไม่มีรายได้ และปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวและการได้รับการยอมรับจากสังคม กิจกรรมการดูแลที่ผ่านมาผู้สูงอายุได้รับการดูแลทั้งระบบ โดยเฉพาะด้านรัฐสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในส่วนของกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ โดยมีข้อเสนอรูปแบบการดูแลคือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่สอดคล้องกับบริการของสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะการทำงานในแนวราบและการทำบทบาทการเป็นหุ้นส่วน และอยู่บนฐานของทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน ซึ่งรูปแบบการดูแลประกอบด้วย การรวมกลุ่ม กองทุนชุมชน การจัดให้มีสวัสดิการชุมชน

ดวงกมล โพธิ์แก้ว (2560) ศึกษาการพัฒนาวิธีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธบริหารการศึกษา พบว่า

1. นโยบาย หลักการ และวิธีการส่งเสริมวิถีการดำรงชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ภาครัฐ และองค์กรต่างๆ มีความความตระหนักรู้ มีการจัดทำกำหนดนโยบายแผนงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภายใต้ความมั่นคงของประเทศที่ต้องรองรับผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากในอนาคตจากข้อมูลสถิติผู้สูงอายุประชากรไทย และเตรียมความพร้อมในด้านสวัสดิการต่างๆ ให้การสนับสนุนส่งเสริมงบประมาณ อัตราบุคลากรที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการพัฒนาและสนับสนุนส่งเสริมวิถีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไป มีสุขภาพจิตที่เบิกบาน และมีอายุขัยที่ยืนยาว เหมาะสมการเป็นผู้มีประสบการณ์การในการดำเนินชีวิตกระทั่งเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยได้รับการดูแลจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม นำไปพัฒนาสู่สังคม ชุมชน เพื่อความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดี

2. วิธีการจัดการศึกษาวิถีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธบริหารการศึกษา พบว่า ความชราภาพของผู้สูงอายุที่เสื่อมลงเป็นธรรมชาติของมนุษย์ โดยไม่สามารถปฏิเสธได้ส่งผลโดยตรงต่อสรรถนะและประสิทธิภาพด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ เช่น สภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ สภาพทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ สภาพทางด้านสังคมของผู้สูงอายุ สภาพทางด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ หากแต่ต้องมีการเตรียมความพร้อมรองรับด้านต่างเพิ่มให้เกิดสมดุลชีวิต เพิ่มเติมสิ่งที่เสื่อมถอยไป ที่สำคัญการปรับมุมมองชีวิต แนวคิด ทศนคติด้วยการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาด้านจิตใจซึ่งสอดคล้องกัน มีสภาพจิตปกติ สามารถปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศของสังคมได้ทุกระดับชั้น สามารถควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ย่อมมีผลมาจากสุขภาพกายที่ดีด้วย หรือกล่าวกันว่า “จิตใจที่แจ่มใส ย่อมอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์”

3. แนวทางการพัฒนาวิถีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธบริหารการศึกษา มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การได้รับการบริการจากภาครัฐ องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินชีวิตประจำวัน องค์ประกอบที่ 3 การดูแลสุขภาพ องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ องค์ประกอบที่ 5 การรับรู้ข่าวสาร องค์ประกอบที่ 6 นโยบายการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมในอนาคต และองค์ประกอบที่ 7 การจัดการศึกษาวิถีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธบริหารการศึกษา โดยเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นแนวทางในการช่วยลด

ภาระของภาครัฐเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ เพราะหากผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ผู้สูงอายุก็น่าจะสามารถเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ เป็นครุต้นแบบ เป็นแหล่งปลูกฝังความรู้และศีลธรรมให้กับลูกหลานได้ และไม่ว่าสภาพสังคมหรืออนาคตประเทศชาติภายภาคหน้าจะเป็นอย่างไร การพัฒนาวิถีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธบริหารการศึกษาก็สิ่งที่จำเป็นและต้องพัฒนาควบคู่ไปกับนโยบายอื่นของประเทศสืบต่อไป

สมบูรณ วัฒนะ (2559) ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการดูแลผู้สูงอายุ ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า ผู้สูงอายุ คือคนชราภาพ ผู้สูงอายุมีความสำคัญ เป็นอย่างสูงต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา บิดาและมารดาได้รับการยกย่องไว้ สูงส่งเทียบเท่าพระพรหม พระอรหันต์ ของบุตรและธิดา ควรอย่างยิ่งที่บุตรธิดาจะดูแลท่าน ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้สุขสบาย แต่หากบุตรและธิดาปรารถนา จะตอบแทนบุญคุณท่านให้ยิ่งขึ้น ควรดูแลท่านให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น โดยช่วยให้ท่านประกอบด้วยสัมปรายิกัตถสังวัตตนิกรธรรม 4 ได้แก่ 1) ศรัทธาสัมปทา 2) ศีลสัมปทา 3) จาคสัมปทา และ 4) ปัญญาสัมปทา การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและการดูแลบิดาและ มารดา และแนวคิดการพัฒนามนุษย์ เพื่อเสนอเป็นแนวคิดในการดูแลผู้สูงอายุ ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า แนวคิดในการพัฒนามนุษย์คือหลักธรรม ไตรสิกขา ผู้สูงอายุคือมนุษย์ที่มีอุปการคุณต่อสังคมและอนุชน ท่านควรได้รับการดูแลอย่างดีที่สุด ดังนั้น จึงสังเคราะห์การดูแลบิดาและมารดาให้เป็นการดูแลผู้สูงอายุ โดยการดูแลท่านตามหลักการพัฒนามนุษย์ตามหลักธรรมเรื่องไตรสิกขา โดยอาศัยหลักภาวนา 4 เป็นเครื่องชี้วัดและวิธีปฏิบัติ ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนา อย่างเหมาะสม สามารถให้ท่านถึงพร้อมด้วยสัมปรายิกัตถสังวัตตนิกรธรรม 4 ชื่อว่า ดูแลท่านและได้ตอบแทนคุณท่าน เพราะช่วยให้ท่านได้บรรลุจุดมุ่งหมาย (อรรถ) ของชีวิตที่เป็นสัมปรายิกัตถประโยชน์หรือยิ่งขึ้นไป คือ ปรมัตถประโยชน์

พระเวงชัย ธมมกาโม และคณะ (2562) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตตุ พบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงการคิด การประพฤติ และการรับรู้ใหม่สภาพชีวิตที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านอติวิสัยและวัตตุวิสัย 2) บูรณาการ การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตตุ คือ (1) การพัฒนาด้วยการแบ่งปัน ประกอบด้วย การบริจาคทาน การแบ่งปันความดี และการยินดีและเห็นชอบในความดีที่ผู้อื่นกระทำ (2) การพัฒนา ด้วยการมีศีล ประกอบด้วย การรักษาศีล การมีความอ่อนน้อม และการรู้จักช่วยเหลือขนขวาย และ (3) การพัฒนาด้วยการฝึกอบรมจิตใจ ประกอบด้วย การเจริญภาวนา การหมั่นหาความรู้ด้วย การฟังธรรม การแนะนำหรือสอนในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และการทำความเข้าใจให้ถูกต้อง 3) รูปแบบการบูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตตุ สามารถสังเคราะห์รูปแบบ ภายใต้นามว่า “UPW” ซึ่งประกอบไปด้วย (1) บำเพ็ญประโยชน์เกื้อกูลต่อสังคม เป็นสังคมที่เกิดจากการพัฒนาด้วยการให้ท่าน (2) สร้างสันติสุขในสังคมเป็นสังคมที่เกิดจากการรักษาศีล (3) ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญาเกิดจากการที่บุคคลพัฒนาจากการเจริญภาวนา

พระราเชนทร์ วิสารโท (2560) ศึกษาบูรณาการพุทธธรรมกับระบบการดูแลสุขภาพพระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุของอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า ในคำสอนทางพระพุทธศาสนา การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขที่แท้จริงเป็นสิ่งสำคัญ จึงสอนให้ปฏิบัติทางกายและจิตใจควบคู่กันไปอย่างพอดีตามหลัก มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งสรุปได้ในหลักภาวนา 4 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทาง

กาย พัฒนาศีล พัฒนาจิตใจ พัฒนาความรู้ความเข้าใจให้สมบูรณ์พร้อม สำหรับ การวัดผลการพัฒนาตามหลักภาวานานั้น อาจใช้วิธีตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลโดยหลักภาวิต 4 ประการ คือ ภาวิตกาย มีกายที่พัฒนาแล้ว ภาวิตศีล มีศีลที่พัฒนาแล้ว ภาวิตจิต มีจิตที่พัฒนาแล้ว และภาวิตปัญญา มีปัญญาที่พัฒนาแล้ว ซึ่งผู้สูงอายุสามารถนำมาบูรณาการเพื่อสร้างความสุขในชีวิตได้ โดยมีรูปแบบกิจกรรมคือ สุขสบาย สุขสนุก สุขสง่า สุขสว่าง และสุขสงบ

ชัชฎาภา สมศรี และคณะ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ ต่อความสุขของผู้สูงอายุในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ ในภาพรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.47) และเมื่อเปรียบเทียบระดับความสุขของผู้สูงอายุเฉลี่ยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ เท่ากับ (\bar{X} = 3.32) และหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เท่ากับ (\bar{X} = 3.77) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมในผู้สูงอายุสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักในคุณค่าของตัวเอง การปล่อยให้กลุ่มร่วมแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงจะทำให้ผู้สูงอายุเชื่อถือและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การให้รางวัล หรือการชื่นชม เป็นผลทางบวกต่อผู้สูงอายุ ส่งผลให้กระบวนการกลุ่มดำเนินไปด้วยความราบรื่น และควรมีการศึกษาวิจัยกลุ่มผู้สูงอายุอื่นๆ เช่น ผู้สูงอายุที่เสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า การหกล้ม และเสี่ยงต่อภาวะสมองเสื่อม เป็นต้น

สุภารัตน์ นามกระจ่าง และคณะ (2560) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความสุข 5 มิติในผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาในผู้สูงอายุ ตำบลกระหวัน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยการออกแบบโปรแกรม 16 สัปดาห์ และทำการศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลกระหวัน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 50 คน ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมโดยการเปรียบเทียบผลการประเมินสมรรถภาพทางร่างกาย สมรรถภาพสมอง คุณภาพชีวิต และความสุขก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมมีการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกองค์ประกอบที่ทำการศึกษา แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่ ผู้สูงอายุได้รับการจากการเข้าร่วมโปรแกรมนั้นมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสุขทั้ง 5 มิติได้ สำหรับสุขสบายนั้นในโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีกิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุอยากออกกำลังกาย รวมทั้งการสร้างกิจกรรมให้สมาชิกในกลุ่มสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อตั้งเป้าหมายในการดูแลตนเองเพื่อนำไปปฏิบัติ ทำให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้สึกรักอยากออกกำลังกายมากขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุอีกด้วย สมรรถภาพทางกายที่เพิ่มขึ้นนั้นทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง และเป็นภาระลดภาระของผู้ดูแล ดังนั้นจึงทำให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนา ความสุขมีดีสุขสบายได้ดีมากขึ้น การรับรู้ถึงสมรรถภาพทางกายและทางใจที่เพิ่มขึ้นในผู้สูงอายุนั้นจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีความมั่นคงและไม่เป็นภาระกับผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดให้มากยิ่งขึ้น โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นในการศึกษาครั้งนี้มีกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยสร้างความสดชื่น สร้างพลังความมีชีวิตชีวาอย่างสร้างสรรค์และดีงาม เช่น การแสดงออกในด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาความสุขสนุกได้เนื่องจากผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย แสดงออกอย่างเหมาะสม และเข้าสังคมได้

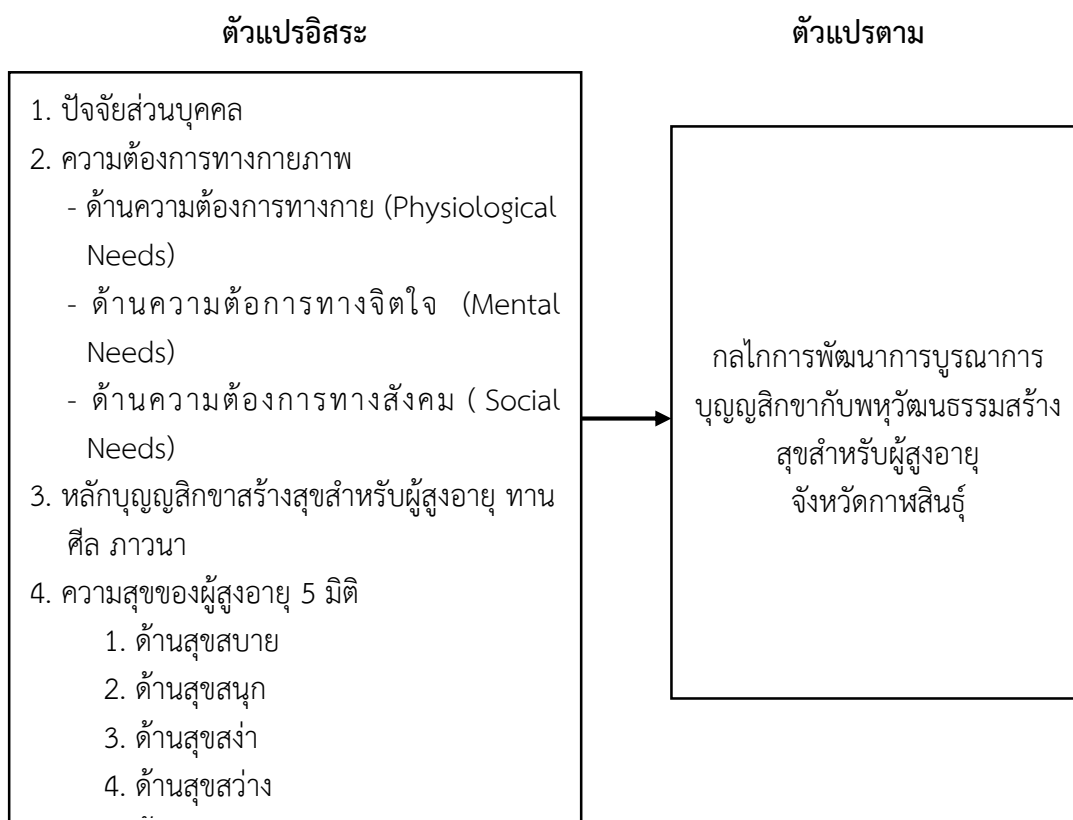
อย่างมีความสุขดังจะเห็นได้จากคะแนนความสุขที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ความสุขสว่างในการพัฒนาโปรแกรมครั้งนี้ประกอบด้วย กิจกรรมเน้นการกระตุ้นและคงไว้ซึ่งการชะลอ ความเสื่อมของสมองในด้านต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมปฏิทินมีชีวิต กิจกรรมบริหารสมอง กิจกรรมบริหารเวลา กิจกรรม ต่อจิ๊กซอร์ภาพ กิจกรรมจำภาพ และกิจกรรมปั้นกระดาษด้วยเท้า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนา สมรรถภาพทางสมองได้เมื่อผู้สูงอายุมีความจำที่ดี มีสมรรถภาพสมองที่เพิ่มมากขึ้นจะสามารถช่วยให้เกิดความมั่นใจ ความภูมิใจในตนเอง และความสุขในมิติสุขสว่าง เมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้นจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานหรือกิจวัตรต่างๆ ลดลง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกลดความเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตได้ ดังนั้นการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความสุขใน ผู้สูงอายุ การศึกษาครั้งนี้ได้ออกแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจซึ่งมีทั้งการให้และรับจากคนอื่น ได้แก่ กิจกรรมสูงวัยอาสา และกิจกรรมฝึกอาชีพ ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความสุขของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทวงศ์ศักดิ์ มุลจันดา และคณะ (2561) ศึกษาวิจัย ผลการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุด้วยสุข 5 มิติ โรงเรียนผู้สูงอายุนาผาง ตำบลห้วย อำเภอบุพผราวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสุขในภาพรวมคะแนนอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 48.42 รองลงมาอยู่ในระดับดี ร้อยละ 35.79 พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพลดลงจากระดับความเสี่ยงปานกลางเป็นระดับความเสี่ยงต่ำมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 41.05 ผู้สูงอายุทั้งหมด มีความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันเป็นกลุ่มติดสังคมพึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชนและสังคมได้ ร้อยละ 100 และประเมินสุขภาพช่องปากและฟันภายหลัง ได้เข้าร่วมกิจกรรมและรับบริการทางทันตกรรม พบว่า ดีขึ้น ร้อยละ 71.58 ผู้สูงอายุทั้งหมดไม่มีภาวะซึมเศร้า (ร้อยละ 100) และผู้ที่มีปัญหาสมองเสื่อม มีจำนวนลดลง (ร้อยละ 1.05) และพบว่าการคัดกรองภาวะหกล้มในผู้สูงอายุ กลุ่มไม่มีความเสี่ยงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 78.97) และกลุ่มที่มีความเสี่ยงให้ คำแนะนำการรักษามีจำนวนลดลง (ร้อยละ 21.05) ผลการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะให้มีการปฏิบัติกิจกรรมในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นและให้มีการประเมินผล ติดตามการจัดกิจกรรมเป็นระยะในทุก 1 เดือน เพื่อประเมินในสิ่งหรือ ผลลัพธ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน

2.7 สรุปกรอบแนวความคิด

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญสุภิกขาภักดิ์กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของ Ien Ang (2005 ; 34-35) พระชัยเจริญ อานนุโท และคณะ (2563) และสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2562) มีดังนี้

แผนภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้วิธีการศึกษาการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษางานวิจัยเรื่อง กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาวิจัยวิธีวิทยาแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 11,756 คน จากรายงานข้อมูลอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ กรมกิจการผู้สูงอายุ (2565)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ กำหนดขนาดของตัวอย่างประชากรโดยวิธีการของยามาเน่ (Taro Yamane) จากประชากรทั้งสิ้น 11,756 คน จะได้ตัวอย่าง 387 คน โดยมีรายละเอียดการคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้วิธีการของยามาเน่ (Taro Yamane) อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549, หน้า 47) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5% มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

สูตร	n	=	$\frac{N}{1+Ne^2}$
เมื่อ	n	=	จำนวนตัวอย่างที่ต้องทำการสุ่ม
	N	=	จำนวนประชากรทั้งหมด
	E	=	ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

ดังนั้น จะต้องทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 387 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายตามแบบบังเอิญตามเกณฑ์อายุและพื้นที่อยู่อาศัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ

(Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (Social Needs) และรวบรวมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และขอบเขตของการศึกษาวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ลักษณะครอบครัว การเป็นสมาชิกผู้สูงอายุ การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (Social Needs) รวมทั้งสิ้น 36 ข้อ โดยใช้วิธีแบบมาตรวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ไม่เลย หมายถึง ท่านไม่ได้ทำหรือไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นเลย รู้สึกไม่พอใจมาก หรือรู้สึกแหย่มาก
เล็กน้อย หมายถึง ท่านได้ทำหรือมีความรู้สึกเช่นนั้นนาน ๆ ครั้ง รู้สึกเช่นนั้นเล็กน้อย รู้สึกไม่พอใจ รู้สึกแหย่

ปานกลาง หมายถึง ท่านได้ทำหรือมีความรู้สึกเช่นนั้นปานกลาง รู้สึกพอใจระดับกลางๆ หรือรู้สึกแหย่ระดับกลางๆ

มาก หมายถึง ท่านได้ทำหรือมีความรู้สึกเช่นนั้นบ่อย ๆ รู้สึกพอใจหรือรู้สึกดี

มากที่สุด หมายถึง ท่านได้ทำหรือมีความรู้สึกเช่นนั้นเสมอ รู้สึกเช่นนั้นมากที่สุด หรือรู้สึกว่สมบูรณ์ พอใจมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 3 ด้าน คือ ด้านการทาน ด้านการรักษาศีล ด้านการภาวนา

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ประกอบด้วย ด้านสุขสบาย ด้านสุขสนุก ด้านสุขสง่า ด้านสุขสว่าง ด้านสุขสงบ

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถาม และวิธีการ สัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนล่วงหน้า มีการดำเนินงานแบบเป็นทางการภายใต้กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

3. แบบประเมิน กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้ได้กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ที่สมบูรณ์

3.4 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดและปลายปิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถาม

วิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการศึกษาศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1.1.1 หลังจากผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

1.1.2 นำผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย และสมมติฐานของการวิจัย

1.1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนด นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาของการศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญแนะนำเพิ่มเติม

1.1.4 ผู้ศึกษาวิจัยนำแบบสอบถามตามที่ได้ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องที่จะวัดจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

1.1.5 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง

1.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

1.2.1 นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

จากนั้นพิจารณาคัดเลือกคำถามที่ค่า IOC ตั้งแต่ .50-1.00 จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนน จำนวน 36 ข้อ แล้วจึงนำเสนอท่านอีกครั้ง

1.2.2 นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน

1.2.3 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.967

1.3 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์ขึ้นด้วยวิธีการสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถาม และวิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนล่วงหน้า มีการดำเนินงานแบบเป็นทางการภายใต้กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อความเที่ยงตรงของคำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพ

3. แบบประเมิน

ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินผลกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อความเที่ยงตรงถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องที่จะประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

3.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาที่มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 387 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน เพื่อให้ทราบถึงระดับสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ และนำข้อมูลที่ได้รวบรวมเพื่อสร้างกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการวิเคราะห์เอกสาร ตามแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน จำนวน 13 คน คัดเลือกจากข้อมูลผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมจังหวัดกาฬสินธุ์ และผู้นำชุมชนที่มีความโดดเด่นทางด้านการศึกษาของผู้สูงอายุของจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 สร้างกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 เป็นฐานข้อมูล การสร้างกลไก และการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และตรวจสอบกลไกและแก้ไขให้มีคุณภาพ โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยเกณฑ์คัดเลือกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน ผู้

ที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลงานผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา การวิจัย จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬารราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อขอข้อมูลกลุ่มผู้สูงอายุ อำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

2. ผู้ศึกษานำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลส่งถึงนายอำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์

3. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบในการตอบแบบสอบถามและเข้าใจตรงประเด็น โดยวิธีลงพื้นที่ด้วยตนเองและทีมวิจัย และขอความอนุเคราะห์อาสาสมัครช่วยการลงพื้นที่

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อเตรียมพร้อมในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (Social Needs) รวมทั้งสิ้น 36 ข้อ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางควบคุมการบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด ท่านได้ทำหรือมีความรู้สึกเช่นนั้นเสมอ รู้สึกเช่นนั้นมากที่สุด หรือรู้สึกว่าสมบูรณ์ พอใจมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มาก ท่านได้ทำหรือมีความรู้สึกเช่นนั้นบ่อยๆ รู้สึกพอใจมากหรือรู้สึกดี

คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง ท่านได้ทำหรือมีความรู้สึกเช่นนั้นปานกลาง รู้สึกพอใจระดับกลางๆ หรือรู้สึกแยระดับกลางๆ

คะแนน 2 หมายถึง เล็กน้อย ท่านได้ทำหรือมีความรู้สึกเช่นนั้นนาน ๆ ครั้ง รู้สึกเช่นนั้น
เล็กน้อย รู้สึกไม่พอใจ รู้สึกแย่

คะแนน 1 หมายถึง ไม่เลย ท่านไม่ได้ทำหรือไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นเลย รู้สึกไม่พอใจมาก
หรือรู้สึกแย่มาก

เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

โดยการนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์ในการแปลความจากสูตร
(สมโภชน์ อเนกสุข, 2552, หน้า 5) ดังนี้

$$\text{สูตรการหาอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}}$$

ผู้วิจัยได้กำหนดชั้นที่ต้องการเป็น 5 ชั้น จะได้ค่าเฉลี่ยดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความผลค่าคะแนน

เกณฑ์การแปลความผลวิเคราะห์สภาพปัญหาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม
สังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แปลผลดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 คือ มีความรู้สึกพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ มีความรู้สึกพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.01 – 3.40 คือ มีความรู้สึกพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.00 คือ มีความรู้สึกพอใจน้อย รู้สึกแย่

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 คือ มีความรู้สึกไม่พอใจ รู้สึกแย่มาก

การวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข
สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการพัฒนาสังคมอุดมสุข
สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson
Product Moment Correlation(r)) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และการวิเคราะห์การถดถอยของ
พหุคูณ Multiple Regression Analysis : MR ในการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งได้กำหนด
เกณฑ์ระดับความสัมพันธ์ไว้ดังนี้

ค่า r เป็น (-) หมายถึง มีความสัมพันธ์ทางลบหรือทางตรงกันข้าม

ค่า r เป็น (+) หมายถึง มีสัมพันธ์ทางบวกหรือทางเดียวกัน

ค่า r เป็น +/- 0.00 ถึง 0.31 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย

ค่า r เป็น +/- 0.32 ถึง 0.66 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่า r เป็น +/- 0.67 ถึง 1.00 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การสร้างกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข
สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 เป็นฐานข้อมูล

การสร้างกลไก และการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และตรวจสอบกลไกและแก้ไขให้มีคุณภาพ โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

ตอนที่ 4 ประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพัฒนาธรรมสังคมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด เสนอกลไกการพัฒนาการบูรณาการ บุญญศึกษา กับพัฒนาธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการทางสถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation (r))
3. Multiple Regression Analysis: MR

3.9 การนำเสนอผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ดำเนินการวิจัยอยู่ 4 ขั้นตอน เพื่อให้เห็นภาพการดำเนินงานวิจัยแต่ละขั้นตอน ได้ชัดเจน จึงควรนำเสนอรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนให้ครอบคลุม หัวข้อดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษา กับพัฒนาธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

คำถามการวิจัย

สภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษา กับพัฒนาธรรมสังคมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษา กับพัฒนาธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 387 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษา กับพัฒนาธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (Social Needs)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เลขที่ จว.๑๖๓/๒๕๖๕

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

คำถามการวิจัย

กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน จำนวน 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถาม และวิธีการ สัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนล่วงหน้า

ขั้นตอนที่ 3 สร้างกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

คำถามการวิจัย

กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อตรวจสอบคุณภาพกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้ผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 เป็นฐานข้อมูลการสร้างกลไก และการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และตรวจสอบกลไกและแก้ไขให้มีคุณภาพ โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

คำถามการวิจัย

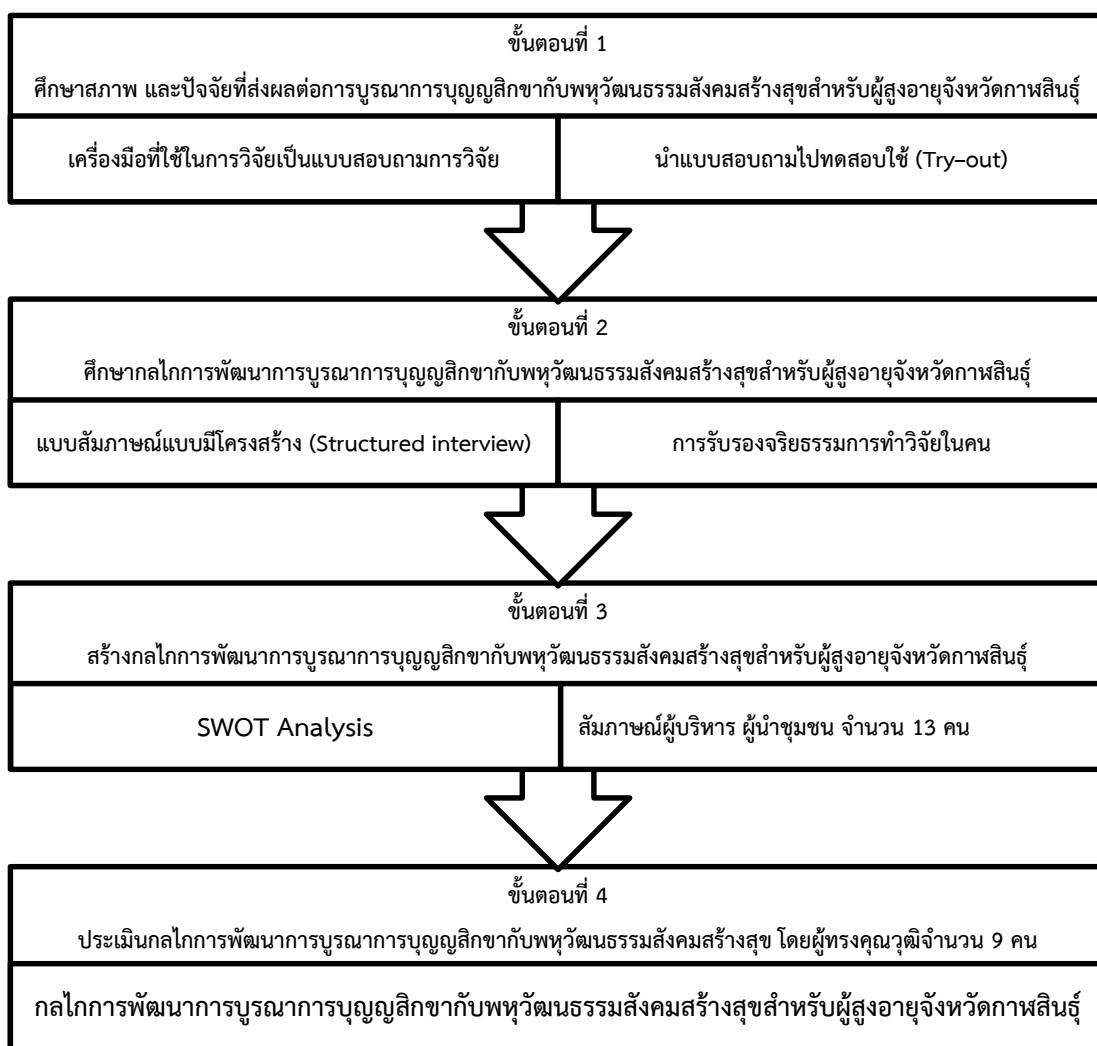
ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 ใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ
 ประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด
 สรุปขั้นตอนวิธีการวิจัย ได้ดังภาพที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1 ขั้นตอนวิธีการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลงานกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม
สร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนด
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	วิเคราะห์ความแปรปรวน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)
R ²	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (Coefficient of Multiple Determination)
sig	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) สำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ
สมรส ระดับการศึกษา ท่านมีรายได้เพียงพอหรือไม่ ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบันที่ท่านอาศัยอยู่
การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญฤทธิศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข
สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการ
บุญฤทธิศึกษากับพหุวัฒนธรรม ปัจจัยส่วนบุคคล และการบูรณาการบุญฤทธิศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม
สร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน
(Pearson Product Moment Correlation(r)) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เสนอผลในรูปแบบ
ของตาราง โดยรวม

ตอนที่ 4 วิเคราะห์การสัมภาษณ์แนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการพัฒนากิจกรรมพัฒนาการบุคลิกภาพกับพัฒนาวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 5 วิเคราะห์นำเสนอรูปแบบกลไกการพัฒนากิจกรรมพัฒนาการบุคลิกภาพกับพัฒนาวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ผลการประเมินกลไกการพัฒนากิจกรรมพัฒนาการบุคลิกภาพกับพัฒนาวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 387 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N 387)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	219	56.6
หญิง	168	43.4
รวม	387	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 60-69 ปี	247	63.8
อายุระหว่าง 70-79 ปี	99	25.6
อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป	41	10.6
รวม	387	100
สถานภาพสมรส		
โสด	71	18.3
มีคู่	207	53.5
หย่า/หม้าย	64	16.5
แยกทางกัน	45	11.6
รวม	387	100.0
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	29	7.5
ประถมศึกษาปีที่ 4	304	78.6
มัธยมศึกษา	54	14.0
รวม	387	100.0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ท่านมีรายได้เพียงพอหรือไม่		
พอใช้จ่าย	159	41.1
ไม่พอใช้จ่ายแต่ไม่มีหนี้สิน	172	44.4
ไม่พอใช้จ่ายและมีหนี้สิน	46	11.9
เหลือใช้มีไว้เก็บ	10	2.6
รวม	387	100.0
ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบันที่ท่านอาศัยอยู่		
ครอบครัวเดี่ยว	135	34.9
ครอบครัวขยาย	252	65.1
รวม	387	100.0
การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ		
1) เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ (8-12 ครั้งต่อปี)	272	70.3
2) ไม่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ หรือเป็นสมาชิกชมรมแต่เข้าร่วมกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ(น้อยกว่า 8 ครั้งต่อปี)	115	29.7
รวม	387	100.0
การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ		
มีผู้ดูแล	300	77.5
ไม่มีผู้ดูแล	87	22.5
รวม	387	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 เป็นหญิง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 อายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 และอายุระหว่าง 70-79 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 สถานภาพสมรส มีคู่ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 และโสด จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 มัธยมศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรายได้ไม่พอใช้จ่ายแต่ไม่มีหนี้สินจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 และพอใช้จ่าย จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 ลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 65.1 และครอบครัวเดี่ยว จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9

ส่วนมากเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ (8-12 ครั้งต่อปี) จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 และไม่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ หรือเป็นสมาชิกชมรมแต่เข้าร่วม

กิจกรรมไม่สม่ำเสมอ (น้อยกว่า 8 ครั้งต่อปี) จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 ผู้สูงอายุ มีผู้ดูแล จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 และไม่มีผู้ดูแล จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับพฤติกรรมธรรมสังคัมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับ พฤติกรรมธรรมสังคัมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับ พฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs)	3.52	0.33	มาก	2
2. ด้านจิตใจ (Mental Needs)	3.54	0.33	มาก	3
3. ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs)	3.77	0.18	มาก	1
รวม	3.61	0.15	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับพฤติกรรมธรรมสังคัมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.61) และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs) (\bar{X} = 3.77) รองลงมาคือ ด้านจิตใจ (Mental Needs) (\bar{X} = 3.54) และด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) (\bar{X} = 3.52) และผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังนี้

1. ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับ พฤติกรรมธรรมสังคัมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs)

ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs)	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากนัก เพียงใด	4.26	0.73	มากที่สุด	2
2. ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวัน (ทั้งเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน)	3.21	0.88	ปานกลาง	5
3. ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากน้อยเพียงใด	3.69	0.93	มาก	3
4. ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน	4.32	0.69	มากที่สุด	1
5. ท่านจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลมากน้อย	2.95	0.94	ปานกลาง	7

ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs)	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
เพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ได้ในแต่ละวัน				
6. ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านในตอนนี้อย่างไร	3.01	0.98	ปานกลาง	6
7. ท่านคิดว่าท่านมีคุณภาพชีวิต (ชีวิตความเป็นอยู่) อยู่ในระดับใด	3.23	0.96	ปานกลาง	4
รวม	3.52	0.33	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.52) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกายหรือกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 เรื่อง ดังนี้ 1) ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไรๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน (\bar{X} = 4.32) และ 2) การเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากน้อยเพียงใด (\bar{X} = 4.26) และ อยู่ในระดับมาก 1 เรื่อง คือ ท่านจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ได้ในแต่ละวัน (\bar{X} = 3.69) ส่วนเรื่องอื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านจิตใจ (Mental Needs)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตใจ (Mental Needs)

ด้านจิตใจ (Mental Needs)	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต(เช่นมีความสุข ความสงบ มีความหวัง) มากน้อยเพียงใด	2.93	0.85	ปานกลาง	5
2. ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ดีเพียงใด	3.57	0.77	มาก	3
3. ท่านรู้สึกพอใจในตนเองมากน้อยแค่ไหน	3.34	0.80	ปานกลาง	4
4. ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเองได้ไหม	4.34	0.81	มากที่สุด	1
5. ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่นรู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวลบ่อยแค่ไหน	2.87	0.90	ปานกลาง	6
6. ท่านรู้สึกว่าชีวิตท่านมีความหมายมากน้อยแค่ไหน	4.18	0.68	มาก	2
รวม	3.54	0.33	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านจิตใจ (Mental Needs) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.54) เมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเองได้ไหม (\bar{X} = 4.34) และอยู่ในระดับมาก 2 เรื่อง คือ 1) ท่านรู้สึกว่าชีวิตท่านมีความหมายมากน้อยแค่ไหน (\bar{X} = 4.18) และ 2) ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ดีเพียงใด (\bar{X} = 3.57) ส่วนเรื่องอื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขา กับ พหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs)

ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs)	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่าง ที่ผ่านมา	4.19	0.69	มาก	4
2. ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ	4.21	0.74	มาก	3
3. ท่านรู้สึกว่าคุณชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีไหมใน แต่ละวัน	4.04	0.77	มาก	11
4. ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อย เพียงใด	4.31	0.72	มากที่สุด	2
5. ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นมากน้อยเพียงใด	3.34	0.93	ปานกลาง	19
6. ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ ตามความจำเป็นเพียงใด	3.98	0.83	มาก	14
7. ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน มากน้อยเพียงใด	3.40	0.84	ปานกลาง	18
8. ท่านเป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินกิจกรรมทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและ ประเพณี ของท้องถิ่น	2.55	1.00	ปานกลาง	23
9. ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น	4.00	0.93	มาก	13
10. ท่านแนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	3.87	1.00	มาก	15
11. ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การส่งเสริมด้านวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	4.05	0.83	มาก	9
12. ท่านช่วยกันดูแล รักษา ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น	4.11	0.68	มาก	6
13. ท่านเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน ด้านวัฒนธรรม	2.61	0.95	ปานกลาง	22
14. ท่านบริจาคเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรม ด้านวัฒนธรรมและประเพณี	3.43	1.00	ปานกลาง	17
15. ท่านเข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนา ที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น	4.15	0.67	มาก	5

ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs)	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
16. ท่านเป็นกรรมการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน	2.72	0.89	ปานกลาง	21
17. ท่านแนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	3.84	0.90	มาก	16
18. ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	4.01	0.97	มาก	12
19. ท่านช่วยกันดูแลรักษาศาสนสถานในท้องถิ่น	4.05	0.96	มาก	10
20. ท่านชอบเข้าวัด ฟังธรรม รักษาศีล เป็นประจำ	4.09	0.96	มาก	7
21. ท่านบริจาคเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในโอกาสต่างๆ	4.08	0.97	มาก	8
22. ท่านชอบทำบุญ (ทาน) ในทุกรูปแบบ เช่น การทำบุญตักบาตรเมื่อพระภิกษุออกมารับบิณฑบาต หรือร่วมทำบุญที่วัดในตอนเช้า	4.49	0.56	มากที่สุด	1
23. ท่านชอบนั่งสมาธิ ไหว้พระสวดมนต์ ที่บ้าน หรือที่วัดเป็นประจำ	3.08	0.91	ปานกลาง	20
รวม	3.77	0.15	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.77) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด 2 เรื่อง คือ 1) ท่านชอบทำบุญ (ทาน) ในทุกรูปแบบ เช่น การทำบุญตักบาตรเมื่อพระภิกษุออกมารับบิณฑบาต หรือร่วมทำบุญที่วัดในตอนเช้า (\bar{X} = 4.49) และ 2) ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อย เพียงใด (\bar{X} = 4.31) ส่วนเรื่องอื่นๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ 1) ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ (\bar{X} = 4.21) 2) ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมา (\bar{X} = 4.19) และ 3) ท่านเข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น (\bar{X} = 4.15)

3. การบูรณาการบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) สร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบูรณาการบุญญศึกษา ในการสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

การบูรณาการบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) กับพหุวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการทาน	3.54	0.37	มาก	3
2. ด้านการรักษาศีล	4.07	0.30	มาก	1

การบูรณาการบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) กับพหุวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
3. ด้านการภาวนา	3.90	0.32	มาก	2
รวม	3.84	0.18	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า การบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับ ผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.84) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบุญญศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป น้อย ดังนี้ 1) ด้านการรักษาศีล (\bar{X} = 4.07) 2) ด้านการภาวนา (\bar{X} = 3.90) และ 3) ด้านการทาน (\bar{X} = 3.54) ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังนี้

1. ด้านการทาน

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบูรณาการบุญญศึกษาในการสร้างสุขของ ผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการทาน

ด้านการทาน	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านบริจาคเงิน สิ่งของ กำลังกาย ช่วยเหลือผู้อื่นอย่าง เต็มใจ	4.25	0.76	มากที่สุด	3
2. ท่านร่วมทอดกฐิน ทอดผ้าป่า	3.95	0.94	มาก	4
3. ท่านทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน เป็นประจำ	3.83	1.07	มาก	5
4. ท่านคอยแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบุญแก่ผู้อื่น	2.96	0.95	ปานกลาง	6
5. ท่านสามารถให้อภัยคนที่ทำให้ท่านเดือดร้อนเสียใจได้	4.41	0.63	มากที่สุด	1
6. ท่านให้ความร่วมมือในการทำงานกับชุมชน สังคมที่ ท่านอยู่	4.28	0.69	มากที่สุด	2
7. ท่านมีวิธีการทำบุญแนวใหม่ด้วยการสั่งของผ่านระบบ เทคโนโลยีเพื่อการทำทาน เช่น การสั่งสิ่งของหรือ อาหารเพื่อถวายพระภิกษุ ด้วยแอปพลิเคชัน หรือ โทรศัพท์สั่งที่ร้านเพื่อนำส่ง	2.36	0.85	ปานกลาง	8
8. ท่านรับข่าวสารหรือมีวิธีการประชาสัมพันธ์การทำบุญ (ทาน) เช่น งานบุญกฐิน ผ้าป่า งานบุญต่างๆ ผ่านทาง โทรศัพท์ หรือข่าวสารทางสื่อต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น	2.44	0.95	ปานกลาง	7
รวม	3.54	0.37	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า การบูรณาการบุญญศึกษาในการสร้างสุขของผู้สูงอายุ ด้านการทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.54) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า การบูรณาการบุญญศึกษา ของผู้สูงอายุ ด้านการทาน อยู่ในระดับมากที่สุด 3 เรื่อง ตามลำดับ ดังนี้ 1) ท่านสามารถให้อภัยคนที่

ทำให้ท่านเดือดร้อนเสียใจได้ (\bar{X} = 4.42) 2) ท่านให้ความร่วมมือในการทำงานกับชุมชน สังคมที่ท่านอยู่ (\bar{X} = 4.28) และ 3) ท่านบริจาคเงิน สิ่งของ กำลังกาย ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ (\bar{X} = 4.25)

2. ด้านการรักษาศีล

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบูรณาการบุญญสิกขาในการสร้างสุขของผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการรักษาศีล

ด้านการรักษาศีล	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้สึกอายต่อบาป ที่นำสิ่งของ ของผู้อื่นมาเป็นของตน	4.13	0.70	มาก	6
2. ท่านไม่พอใจคู่ครองหรืออยากแย่งชิงคู่ครองของคนอื่นมาเป็นของท่าน	4.36	0.75	มากที่สุด	4
3. ท่านไม่พูดโกหก หรือตดนินทาให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย	4.36	0.66	มากที่สุด	3
4. ท่านไม่บริโภคสิ่งที่มีเมฆา หรือยาเสพติด	4.39	0.75	มากที่สุด	2
5. ท่านพยายามฝึกอบรมให้ตนเองมีสติในการกระทำสิ่งต่างๆ	4.47	0.63	มากที่สุด	1
6. ท่านมีความเมตตากรุณา ไม่ทำร้ายหรือทำลายผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่น เดือดร้อน	4.36	0.74	มากที่สุด	5
7. ท่านรับข่าวสารหรือมีวิธีการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติธรรม รักษาศีล จากวัด หรือสถานปฏิบัติธรรมต่างๆ ผ่านทางเทคโนโลยีต่างๆ เช่น โทรศัพท์ หรือข่าวสารทางสื่อต่างๆ ทาง โทรศัพท์ ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น	2.44	0.94	มาก	7
รวม	4.07	0.30	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า การบูรณาการบุญญสิกขาในการสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการรักษาศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.07) และเมื่อพิจารณาเรียงเรื่องพบว่ายู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกเรื่องและเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 เรื่องแรก คือ 1) ท่านพยายามฝึกอบรมให้ตนเองมีสติในการกระทำสิ่งต่างๆ (\bar{X} = 4.47) 2) ท่านไม่บริโภคสิ่งที่มีเมฆา หรือยาเสพติด (\bar{X} = 4.39) และ 3) ท่านไม่พูดโกหกหรือตดนินทาให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย (\bar{X} = 4.36) ตามลำดับ

3. ด้านการภาวนา

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบูรณาการบุญญสิกขาในการสร้างสุขของผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการภาวนา

ด้านการภาวนา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านไหว้พระสวดมนต์ก่อนเข้านอน	4.10	0.69	มาก	4
2. ท่านปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา	4.32	0.75	มากที่สุด	1
3. ท่านได้ฝึกสมาธิ ฝึกจิตให้สงบตามหลักของพุทธศาสนา	4.30	0.65	มากที่สุด	2
4. ท่านนำการทำสมาธิและการฝึกสติทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	4.22	0.80	มากที่สุด	3
5. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อทางวัดจัดปฏิบัติธรรมรักษา ศิลุโอบสถ	4.09	0.65	มาก	5
6. ท่านมีการอบรมตนและศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเอง	3.62	0.75	มาก	6
7. ท่านมีวิธีการภาวนา และเรียนรู้การฝึกสมาธิ จิตใจด้วย สื่อเทคโนโลยีต่างๆ เช่น ฟังจากธรรมะจากโทรทัศน์ ซีดี ดีวีดี หรือผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ยูทูป เป็นต้น	2.68	0.92	ปานกลาง	7
รวม	3.90	0.32	มาก	

จากตารางที่ 9 พบว่า การบูรณาการบุญญสิกขาในการสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการภาวนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.90) เมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 เรื่อง คือ 1) ท่านปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา (\bar{X} = 4.32) 2) ท่านได้ฝึกสมาธิ ฝึกจิตให้สงบตามหลักของพุทธศาสนา (\bar{X} = 4.30) และ 3) ท่านนำการทำสมาธิและการฝึกสติทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน (\bar{X} = 4.22)

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดกาฬสินธุ์

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ

ความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านสุขสบาย	3.30	0.39	ปานกลาง	4
2. ด้านสุขสนุก	3.18	0.44	ปานกลาง	5
3. ด้านสุขสง่า	4.15	0.44	มาก	1
4. ด้านสุขสว่าง	3.75	0.38	มาก	3

ความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ สำหรับ ผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
5. ด้านสุขสงบ	3.80	0.36	มาก	2
รวม	3.64	0.18	มาก	

จากตารางที่ 10 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.64) และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ 1) ด้านสุขสง่า (\bar{X} = 4.15) 2) ด้านสุขสงบ (\bar{X} = 3.80) และ 3) ด้านสร้างสุข (\bar{X} = 3.75) ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ 1) ด้านสุขสบาย (\bar{X} = 3.30) และ 2) ด้านสุขสนุก (\bar{X} = 3.18) และผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังนี้

1. ด้านสุขสบาย

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสบาย

ด้านสุขสบาย	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านสามารถดูแลสุขภาพร่างกาย ให้มีสมรรถภาพร่างกายที่แข็งแรงได้ตามความเหมาะสมกับวัย	3.51	0.83	มาก	2
2. ท่านมีความรู้ในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ	3.28	0.99	ปานกลาง	3
3. ท่านรู้จักข้อดี ข้อเสียเป็นอย่างดี ในการทานยา รักษาโรค ชนิดต่างๆ เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยของตนเอง	2.69	0.94	ปานกลาง	4
4. ท่านเป็นคนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ	4.33	0.71	มาก	1
5. ท่านมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ฐานะไม่ลำบาก มีความสุขในการดำเนินชีวิต	2.69	1.00	ปานกลาง	5
รวม	3.30	0.39	ปานกลาง	

จากตารางที่ 11 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสบาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.30) เมื่อพิจารณาในรายเรื่องพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุข ด้าน สุขสบาย อยู่ในระดับมาก 2 เรื่อง คือ 1) ท่านเป็นคนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ (\bar{X} = 4.33) และ 2) ท่านสามารถดูแลสุขภาพร่างกาย ให้มีสมรรถภาพร่างกายที่แข็งแรงได้ตามความเหมาะสมกับวัย (\bar{X} = 3.51) ส่วนเรื่องอื่นๆ มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านสุขสนุก

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุข ของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสนุก

ด้านสุขสนุก	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านชอบความสนุกสนาน ในการดูแลสุขภาพ เช่น ไปเดินแอโรบิคสวนสาธารณะชุมชนเป็นประจำ	2.89	0.97	ปานกลาง	3
2. ท่านชอบเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน ในการพัฒนาชุมชน	4.07	0.87	มาก	1
3. ท่านมีวิถีชีวิตที่รื่นรมย์ สนุกสนาน ผ่อนคลาย เช่น ชอบการใช้คำพูดที่สนุกสนาน ชอบดูรายการตลก เป็นต้น	2.70	0.97	ปานกลาง	4
4. ท่านสนใจ และมักเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ที่สร้างความสดชื่น สร้างพลังความมีชีวิตชีวา อย่างสร้างสรรค์ในชุมชน	3.97	0.92	มาก	2
5. ท่านใส่ใจเพื่อนบ้าน ในการดูแลสุขภาพ โดยการ แนะนำ ส่งเสริมการออกกำลังกาย และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	2.27	0.98	ปานกลาง	5
รวม	3.18	0.44	ปานกลาง	

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ สำหรับ ด้านสุขสนุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.18) เมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุข ด้านสุขสนุก อยู่ในระดับมาก 2 เรื่อง 1) ท่านชอบเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน ในการพัฒนาชุมชน (\bar{X} = 4.07) และ 2) ท่านสนใจ และมักเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ที่สร้างความสดชื่น สร้างพลังความมีชีวิตชีวาอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน (\bar{X} = 3.97) ส่วนเรื่องอื่นๆ มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านสุขสง่า

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสง่า

ด้านสุขสง่า	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านชอบเข้าวัด ปฏิบัติธรรมเป็นประจำ ซึ่งทำให้เกิดความสุขภายในใจ	4.02	0.98	มาก	5
2. ท่านเป็นคนที่รักความสะอาด มีระเบียบวินัยในการส่งเสริม การดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม	4.13	0.75	มาก	3

ด้านสุขสง่า	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
3. ท่านส่งเสริมครอบครัวในการทำความดีอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง	4.27	0.74	มากที่สุด	1
4. ท่านปฏิบัติตนเป็นคนดีอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนบ้านอย่างเหมาะสม	4.12	0.80	มาก	4
5. การสนทนากับเพื่อน และบุคคลอื่น ท่านมักจะแนะนำ ในเรื่องที่ดี อย่างเหมาะสม	4.21	0.75	มากที่สุด	2
รวม	4.15	0.44	มาก	

จากตารางที่ 13 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุข ของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสง่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.15) และเมื่อพิจารณาเรียงเรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขด้านสุขสง่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) ท่านส่งเสริมครอบครัวในการทำความดีอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง (\bar{X} = 4.27) 2) การสนทนากับเพื่อน และบุคคลอื่น ท่านมักจะแนะนำในเรื่องที่ดี อย่างเหมาะสม (\bar{X} = 4.21) ส่วนเรื่องอื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

4. ด้านสุขสว่าง

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสว่าง

ด้านสุขสว่าง	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านใส่ใจในเรื่องของการออกกำลังกาย เพื่อส่งเสริมด้านสมอง ความจำ ความคิด เป็นต้น	3.37	0.95	ปานกลาง	5
2. ท่านมีความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving) ในด้านต่างๆ ในครอบครัว ด้วยหลักเกณฑ์ที่มีเหตุผล	4.31	0.72	มากที่สุด	1
3. ท่านมีความความสามารถในเชิงภาษา การติดต่อสื่อสารด้วยคำพูด และวาจาได้เป็นอย่างดี	3.76	0.82	มาก	3
4. ท่านมีความสามารถทางสังคม มีความสนใจผู้อื่น และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ	3.90	0.91	มาก	2
5. ท่านสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมในอดีต มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อชุมชน	3.40	0.84	ปานกลาง	4
รวม	3.75	0.38	มาก	

จากตารางที่ 14 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุข ของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสว่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.75) เมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุข ด้านสุขสว่าง อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านมีความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving) ในด้านต่างๆ ในครอบครัว ด้วยหลักเกณฑ์ที่มีเหตุผล (\bar{X} = 4.31) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2 เรื่อง คือ 1) ท่านมีความสามารถทางสังคม มีความสนใจผู้อื่น และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ (\bar{X} = 3.90) และ 2) ท่านมีความความสามารถในเชิงภาษา การติดต่อ สื่อสารด้วยคำพูด และวาจาได้เป็นอย่างดี (\bar{X} = 3.76) ส่วนอื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านสุขสงบ

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสงบ

ด้านสุขสงบ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านชอบปฏิบัติธรรม โดยการนั่งสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบ และมีความสุข	4.11	0.68	มาก	2
2. ท่านมีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ตนเอง ได้อย่างเหมาะสม ตามสถานการณ์ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด	2.94	0.80	ปานกลาง	5
3. ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ในขณะที่ยกเจอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง	3.82	1.00	มาก	4
4. ท่านตระหนักรู้ตนเอง สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกความคิด และอารมณ์ของตนตามความเป็นจริง	4.31	0.56	มากที่สุด	1
5. ท่านยอมรับและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ด้วยจิตใจที่มั่นคง	3.85	0.77	มาก	3
รวม	3.80	0.36	มาก	

จากตารางที่ 15 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ด้านสุขสงบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.80) เมื่อพิจารณารายเรื่องพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขด้านสุขสงบ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านตระหนักรู้ตนเอง สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกความคิด และอารมณ์ของตนตามความเป็นจริง (\bar{X} = 4.31) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 เรื่อง คือ 1) ท่านชอบปฏิบัติธรรม โดยการนั่งสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบ และมีความสุข (\bar{X} = 4.11) 2) ท่านยอมรับและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาหรือ อุปสรรคต่างๆ ด้วยจิตใจที่มั่นคง (\bar{X} = 3.85) และ 3) ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ในขณะที่ยกเจอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง (\bar{X} = 3.82)

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมสร้างสุขกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา และบุญญาสิกขาและการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างสังคมสร้างสุข 5 มิติ คือ ความสุขสบาย ความสุขสนุก ความสุขสง่า ความสุขสว่าง และความสุขสงบ กับปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา คือ กาย จิต และสังคม และบุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ คือ ศีล ภาวนา และปัญญา ในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมสร้างสุขกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขาและบุญญาสิกขาของผู้สูงอายุในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์

ตัวแปร	ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา				บุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ			
	กาย	จิต	สังคม	รวม	ทาน	ศีล	ภาวนา	รวม
บุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ								
1. ทาน	.000	.093	.140**	.113*				
2. ศีล	.051	.118*	.082	.142**				
3. ภาวนา	.011	.149**	.222**	.188**				
รวม	.032	.200**	.251**	.246**				
สังคมสร้างสุข								
1. ด้านสุขสบาย	.427**	.080	.063	.357**	.069	.073	.069	.118*
2. ด้านสุขสนุก	.183**	.409**	.020	.388**	.043	.062	.021	.047
3. ด้านสุขสง่า	.066	.258**	.020	.210**	.031	.125*	.102*	.138**
4. ด้านสุขสว่าง	.011	.055	.219**	.108*	.063	.065	.122*	.139**
5. ด้านสุขสงบ	.126*	.142**	.297**	.071	.001	.008	.068	.034
รวม	.261**	.325**	.222**	.470**	.094	.147**	.149**	.215**

จากตารางที่ 16 พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา (กาย, จิต, สังคม) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ (ทาน, ศีล, ภาวนา) อยู่ในระดับน้อย (รวม $r=.246^{**}$ ด้านสังคม $r=.251^{**}$ และด้านจิต $r=.200^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา ด้านจิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ ด้านภาวนาอยู่ในระดับน้อย ($r=.149^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา ด้านสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุญญาสิกขาของผู้สูงอายุด้านทาน ($r=.140^{**}$) และด้านภาวนา ($r=.222^{**}$) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา (กาย, จิต, สังคม) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ($r=.470^{**}$) อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านจิต ($r=.325^{**}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง

และด้านกาย (r=.261**) ด้านสังคม (r=.222**) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา 1) ด้านกาย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ด้านสุขสบาย (r=.427**) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านความสุขสนุก (r=.183**) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ด้านจิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ด้านสุขสนุก (r=.409**) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสุขสง่า (r=.258**) และด้านสุขสงบ (r=.142**) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ด้านสุขสว่าง (r=.219**) และด้านสุขสงบ (r=.297**) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ด้านสุขสบาย (r=.357**) และด้านสุขสนุก (r=.388**) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านสุขสง่า (r=.210**) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุญญาสิกขา (ทาน, ศีล, ภาวนา) อยู่ในระดับน้อย (r=.215**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า โดยภาพรวม ด้านศีล (r=.147**) และด้านภาวนา (r=.149**) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ด้านสุขสง่า (r=.138**) และด้านสุขสว่าง (r=.139**) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ 1) ด้านศีล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุข ด้านสุขสง่า (r=.125*) อยู่ในระดับน้อย 2) ด้านภาวนา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุข ด้านสุขสง่า (r=.102*) และด้านสุขสว่าง (r=.122*) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยมุ่งหมายที่จะศึกษาตัวแปรต้น 2 ตัวแปร คือ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุญญาสิกขา (กาย, จิต, สังคม) และ 2) บุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ (ทาน, ศีล, ปัญญา) โดยตัวแปรตาม คือ สังคมสร้างสุข 5 มิติ (ด้านสุขสบาย, ด้านสุขสนุก, ด้านสุขสง่า, ด้านสุขสว่าง, ด้านสุขสงบ) โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิเคราะห์ พบว่า

Model Summary

Model	R	R ²	Adj.R ²	SEE
1	.325	.106	.104	.17309
2	.414	.172	.167	.16681
3	.177	.228	.222	.16129

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนจะพบว่า รูปแบบสมการที่ 3 จะมีค่า R² (Coefficient of determination) เท่ากับ .228 และเมื่อมีการปรับค่า R² (Adjusted R²) แล้วก็ได้ค่า

.222 แสดงถึงตัวแปรต้นทั้ง 3 ตัว (TA₂ (จิต), TA (กาย), TA₃ (สังคม)) ช่วยกันพยากรณ์ สังคมสร้างสุข (TH) ได้ร้อยละ 22.80 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SEE) = .161

ความแปรปรวนที่จะได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Source of Variation	SS	df	MS.	F	Sig
Regression	2.937	3	.979	37.63	.000
Residual	9.964	383	.026		
Total	12.901	386			

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig .000) แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (TA₂ (จิต), TA (กาย), TA₃ (สังคม)) กับตัวแปร เกณฑ์ (TH, สังคมสร้างสุข) มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง สามารถที่จะสร้างสมการทำนายต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients
	B	Std. Error	Beta
Constant	1.700	.201	
TA ₂ (จิต)	.167	.023	.325
TA ₁ (กาย)	.140	.024	.266
TA ₃ (สังคม)	.227	.043	.237

Dependent Variable: TH (สังคมสร้างสุข)

ในการสร้างสมการทำนาย ผู้วิจัยเลือกรูปแบบที่ 3 มาใช้ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดต่อสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร คือ จิต (TA₂) กาย (TA₁) และสังคม (TA₃) โดยสร้างเป็นสมการทำนายได้ดังนี้

สมการทำงานในรูปคะแนนดิบ

$$TH = 1.700 + .167(TA_2 \text{ จิต}) + .140(TA_1 \text{ กาย}) + .227 (TA_3 \text{ สังคม})$$

(สังคมสร้างสุข)

สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$TH = .325(TA_2 \text{ จิต}) + .266(TA_1 \text{ กาย}) + .237 (TA_3 \text{ สังคม})$$

(สังคมสร้างสุข)

$$R^2 = .228 = 22.80\%$$

$$\text{Adj } R^2 = .222 = 22.20\%$$

แนวทางในการส่งเสริม และพัฒนากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัย ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อการสัมภาษณ์ถึง ผู้บริหารและผู้ที่ชุมชนจำนวน 13 คน ประกอบด้วย 1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) อาจารย์พรสวรรค์ พรตอณก่อ 3) ประธานชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ 4) นายกเทศมนตรีตำบลเหนือ 5) อาจารย์สุคนธา จันโทมุข รองครูใหญ่ โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 6) นายกเทศมนตรีตำบลโพหนอง 7) นายถนัด สุรเสียง ผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 8) นายประคำ ศรีสมชัย ผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 9) นางจรีนันท์ ธารไชย ผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 10) นักวิชาการพัฒนาชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์ 11) นักสังคมสงเคราะห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 12) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เทศบาลตำบลเหนือ 12) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เทศบาลตำบลโพหนอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) 2) สังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ คือ สุขสบาย, สุขสนุก, สุขสง่า, สุขสร้างและสุขสงบ และ 3) กลไกการเกี่ยวข้องพัฒนาบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 4 ด้าน คือ ด้านการจัดบุคลากร (Man) การจัดทรัพยากร (Material) การจัดงบประมาณ (Money) และการบริหารจัดการ (Management) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้านการศึกษาเอกสารรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบกับปรากฏการณ์จริงในพื้นที่ในโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการสัมภาษณ์พบว่า

1. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับ หลักบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) เพื่อให้สังคมสร้างสุขจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

1) ศีล ผู้สูงอายุทุกคนควรยึดมั่นในการรักษาศีลให้ได้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติตนให้เพื่อความสุกกายสุขใจ

2) ภาวนา ผู้สูงอายุที่ต้องการความสงบสุขทางใจ ควรฟังเทศน์ฟังธรรมสวดมนต์ ภาวนาทำสมาธิให้จิตใจแจ่มใสเบิกบานมีการผ่อนคลายทางอารมณ์

3) การทาน การทำบุญตักบาตรการทำบุญตามประเพณีต่างๆอย่างสม่ำเสมอ

“การมีศีลธรรมประจำใจโดยยึดหลักธรรมศีลห้าฝึกปฏิบัติสวดมนต์ตามหลักไตรสรณคมน์ ฝึกสมาธิก่อนนอนทำให้มีการผ่อนคลายอารมณ์” (ประคำ ศรีสมชัย)

“พาครอบครัวเข้าวัดทำบุญใส่บาตรฟังธรรมรักษาศีลสวดมนต์ภาวนาทุกวัน” (พรสวรรค์ พรตอณก่อ)

“รักษาศีลห้าในการดำเนินชีวิตภาวนาทำจิตใจให้มีสติไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น” (ถนัด สุรเสียง)

2. สภาพและปัญหาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรม สังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ

สภาพปัญหาที่สำคัญคือสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุมีความเสื่อมถอยไม่แข็งแรงเจ็บป่วยและโรคต่างๆ การถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังไม่มีใครดูแล

แนวทางการส่งเสริมผู้สูงอายุคือ 1) การส่งเสริมการดูแลสุขภาพการจัดกลุ่มเพื่อคอยดูแลช่วยเหลือ เช่น อสม. ชมรมผู้สูงอายุชุมชน 2) การจัดกลุ่ม กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพะของผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มนันทนาการการออกกำลังกาย การเรียนรู้ในการใช้ชีวิต 3) การจัดให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา การทำบุญตักบาตรสวดมนต์ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำสมาธิภาวนา

“ผู้สูงอายุออกไปทำบุญตามสถานที่ต่างๆ แต่ก็มีปัญหาด้านสุขภาพต้องอาศัยกลุ่มต่างๆ ในการร่วมกิจกรรม” (จිරนนท์ ธารไชย)

“พยายามให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันจัดนันทนาการสนุกสนานลดความเครียดมีการดูแลสุขภาพ” (ถนัด สุรเสียง)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

1) การพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุสถานภาพครอบครัวภาวะสุขภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ การนันทนาการ

2) สภาพสังคมการจัดกระบวนการกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมผู้สูงอายุการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3) สภาพวัฒนธรรมตามประเพณีและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ

“การร่วมกลุ่มของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่ใหม่นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนการดำรงชีวิตจากครอบครัวชุมชนและ ภาครัฐส่งผลให้มีความเป็นอยู่อย่างผาสุก” (พัฒนาสังคม จังหวัดกาฬสินธุ์)

4. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย

1) การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุการจัดองค์กร/ชมรมผู้สูงอายุการจัดบุคลากรทางด้านสาธารณสุขเพื่อดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

2) การส่งเสริมและจัดให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุข

3) การเสริมสร้างทางสุขภาพจิตใจของผู้สูงอายุ

4) บุคลากรของรัฐจากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะบุคลากรท้องถิ่น เทศบาล อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

“ผู้สูงอายุควรอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกศาสนา วัฒนธรรม”(ถนัด สุระเสียง)

“การวางแผนการส่งเสริม, การบูรณาการ, การประสานงาน ของหน่วยงานภาครัฐ ต่างๆที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ”(พรสวรรค์ พรตองก่อ)

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ใน ประเด็นบุญญศึกษาทานศีลภาวนาสามารถสร้างความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติดังนี้

1. ด้านสุขสบาย ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขสบายต้อง ดำเนินชีวิตดังนี้

1) การรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงปราศจากโรคร้ายต่างๆ ด้วยการออกกำลังกายตามสมรรถนะของร่างกายอย่างสม่ำเสมอ

2) การรับประทานอาหารที่สุกสะอาด ถูกหลักอนามัยครบ 5 หมู่ไม่เสปสิ่งเสปติด และเครื่องดองมีนเมา

3) การรักษาจิตใจให้สงบ ปล่อยวางทุกสิ่งพอใจในสิ่งที่ตนเองมี

"ทำให้ร่างกายแข็งแรงออกกำลังกายโดยเดินจงกรม และกินอาหารหลากหลาย หลีกเลียงอาหารรสจัด ของหมักดอง ไม่ดื่มสุราไม่สูบบุหรี่" (ประคำ ศรีสมชัย)

"ร่างกายแข็งแรงมาจาก 3 อ. อาหารอารมณ์ ออกกำลังกาย" (จිරนนท์ ธารไชย)

ความสามารถของผู้สูงอายุที่จะดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ตอบสนองความต้องการทาง กายภาพ มีสมรรถนะที่แข็งแรงและคล่องแคล่ว ส่งเสริมและฟื้นฟูให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจวัตร ประจำวันได้ด้วยตนเอง

2. ด้านสุขสนุก ผู้ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขสนุกได้ดีต้อง ทำให้ตนเองมีกิจกรรมดังนี้

1) การปฏิบัติธรรม รักษาศีล ภาวนาปฏิบัติ สมาธิ ทำบุญตักบาตร

2) การมีสมาคมกับเพื่อน กิจกรรมนันทนาการ ร้องเพลงสร้างความบันเทิง

3) สร้างอารมณ์ให้ร่าเริง แจ่มใส

"หมั่นเข้าวัดปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์ รักษาศีลภาวนา ทำให้จิตใจผ่องใสไม่มีความ กังวลใด ๆ" (พัฒนาสังคม จังหวัดกาฬสินธุ์)

"สร้างกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้รับความสนุกสนาน ควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับ สภาพร่างกายไม่หักโหมเกินไป" (สุนธรา จันโหมข)

"ผู้สูงอายุจะต้องทำให้ตัวเองมีความสุขสร้างความบันเทิง ดูทีวี ฟังเพลง เดินรำ และที่สำคัญคือต้องมีเพื่อนคุยจะได้ไม่เหงา" (จिरนนท์ ธารไชย)

ผู้สูงอายุมีความสามารถเลือกวิถีชีวิตที่รื่นรมย์ สนุกสนาน กิจกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์เป็นสุข จิตใจสดชื่นแจ่มใส มีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดความเครียดวิตกกังวลเน้นกิจกรรมนันทนาการ สร้างสังคมมีชีวิตอย่างสร้างสรรค์ทั้งทางด้านกีฬา ดนตรีศิลปะ งานอดิเรกที่ชื่นชอบ

3. ด้านสุขสง่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าผู้สูงอายุจะมีความสุขสง่าได้ก็ต้องทำให้ตนเองมีกิจกรรม ดังนี้

1) การทำความดีให้แก่สังคม ช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับสังคมเท่าที่จะทำได้

2) การสร้างคุณค่าให้กับตนเอง เห็นคุณค่าในตัวเอง การแต่งกายภูมิฐานเหมาะสมกับกาลเทศะ

"ผู้สูงอายุควรรู้จักการเข้าสังคม การแต่งตัวให้สวยงาม เหมาะสมตามวัย เหมาะสมกับบรรยากาศและงานต่างๆที่ไปร่วม" (จිරนนท์ ธารไชย)

"ความสุขสง่ามาจากการให้กำลังใจตนเองเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อแบ่งปัน การให้เกียรติและชื่นชม การทำความดีต่อสาธารณชน" (สุคนธา จันโทมุข)

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง ให้กำลังใจตนเองได้ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีลักษณะเอื้อเฟื้อแบ่งปันและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม

4. ด้านสุขสว่าง ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขสว่างได้ก็ต้องทำให้ตนเองมีกิจกรรมดังนี้

1) ผู้สูงอายุจำเป็นต้องฝึกสมาธิเป็นประจำ มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจมีความจำดีมีเหตุผล

2) ผู้สูงอายุต้องมีสติอยู่กับตัว รู้อารมณ์ตนเอง รู้สึกตัวที่กำลังทำอะไร

3) คิดและวางแผนในการแก้ปัญหาและจัดการสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล มีคุณภาพแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

"ที่ผู้สูงอายุได้ฝึกสมาธิเป็นประจำ ทำให้มีสติรู้ตัวเองที่กำลังทำอะไรที่หนอย่างไร" (พัฒนาสังคมจังหวัดกาฬสินธุ์)

ผู้สูงอายุมีความสามารถด้านความจำความคิดอย่างมีเหตุผล มีผลการสื่อสารการวางแผน และการแก้ปัญหา มีความสามารถในการจัดการสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่ชะลอความเสื่อมทางสมองเพิ่มไหวพริบ มีสมาธิการคิดอย่างมีเหตุผล

5. ด้านสุขสงบ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขสงบได้ก็ต้องทำให้ตนเองมีกิจกรรมดังนี้

1) ผู้สูงอายุควรจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ขจัดความเครียด ผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้จิตใจผ่อนคลาย อาจต้องใช้เวลาฝึกสมาธิ

2) ผู้สูงอายุต้องดำเนินชีวิตอย่างมีสติปล่อยวางทุกอย่าง เพิ่มความพอเพียง ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมไม่ให้เกิดความสับสนวุ่นวาย

"ผู้สูงอายุควรขจัดความเครียดในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำจิตใจให้สุขสงบร่มเย็น จะใช้เวลาฝึกสมาธิหรือภาวนา" (พรสวรรค์ พรดอนก้อ)

"ผู้สูงอายุต้องหมั่นฝึกปฏิบัติธรรม ทำจิตใจให้สงบ ผ่อนคลายความเครียด พักผ่อนร่างกายและสมองอย่างพอเพียง" (ประคำ ศรีสมชัย)

"ไม่ยึดติดกับเรื่องที่ทำให้เกิดความทุกข์ ทำจิตใจให้ผ่อนคลาย กิจกรรมผ่อนคลายอารมณ์" (จිරนนท์ ธารไชย)

ผู้สูงอายุมีการรับรู้เข้าใจความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ สามารถผ่อนคลายให้เกิดความสุขสงบกับตนเองได้ความสามารถในการปรับตัวยอมรับสภาพทั้งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง การบริหารจัดการให้เกิดสติ การฝึกหายใจ การฝึกจิตในเรื่องดี ๆ

6. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุคลิกภาพกับพฤติกรรมธรรมสังคัมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 4 ด้านคือด้านการจัดการบุคลากร (Man) ด้านการจัดการทรัพยากร (Material) ด้านการจัดงบประมาณ (Money) ด้านการบริหารจัดการ (Management)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการจัดการบุคลากร (Man) ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า หน่วยงานหรือองค์กรที่จะดำเนินโครงการ ควรเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรง เพราะจะมีบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถโดยเฉพาะ หรือหน่วยงานสามารถจัดสรรบุคลากร หรือทีมงานที่มีความถนัด มีความเหมาะสมกับงาน นอกจากนี้บุคลากรควรมีจิตศรัทธาต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีความจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและความพร้อมในการปฏิบัติงาน

"บุคลากรควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีจิตศรัทธาองค์กรที่ปฏิบัติงาน" (ประคำ ศรีสมชัย)

"คนเป็นปัจจัยบริหารที่สำคัญที่สุด ควรจัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความถนัด"(ถนัด สุรเสียง)

2. ด้านการจัดการทรัพยากร (Material) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญร่วมกับบุคลากรการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ที่นำมาใช้อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการให้ การดำเนินมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดความเหมาะสม และความเพียงพอในการจัดการวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินโครงการเป็นสิ่งสำคัญที่จะมาชี้ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่

"การจัดสรรทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์จะต้องเป็นไปตามแผนการบริหารงาน และให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล" (จිරนนท์ ธารไชย)

"การจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ประกอบการจัดกิจกรรม การจัดหมวดหมู่ การใช้งาน การเก็บรักษาอย่างเป็นระบบซึ่งองค์กรจำเป็นต้องมี" (ประคำ ศรีสมชัย)

3. การจัดงบประมาณ(Money) องค์กรหรือหน่วยงานจำเป็นต้องมีแผนการปฏิบัติงาน และโครงการจำเป็นต้องได้รับงบประมาณสนับสนุน การบริหารงบประมาณต้องเป็นไปอย่างเป็นระบบ การใช้จ่ายต้องประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ งบประมาณจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้กิจกรรมต่างๆ สามารถดำเนินไปได้ตามเป้าหมายจนบรรลุผลสัมฤทธิ์

"การจัดงบประมาณให้เหมาะสมกับกิจกรรม และความสำคัญที่จะสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม" (สุคนธา จันโทมุข)

"การสนับสนุนงบประมาณควรเป็นไปอย่างเพียงพอ การใช้จ่ายงบประมาณควรโปร่งใส และตรวจสอบได้"(ประคำ ศรีสมชัย)

"งบประมาณจะต้องใช้จ่ายตามแบบแผนปฏิบัติงาน และเป็นไปตามกระบวนการบริหารที่วางไว้ เพื่อให้การบริหารทานต่อเหตุการณ์อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล" (จिरนนท์ ธารไชย)

4. ด้านการบริหารจัดการ (Management) ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่าองค์กรหรือหน่วยงานจำเป็นต้องจัดระบบบริหารจัดการ กำหนดโครงสร้างการบริหาร กำหนดตำแหน่งที่สำคัญและจำเป็น ตลอดจนกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งอย่างเหมาะสม มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม รวมทั้งสามารถกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

"ต้องจัดให้มีกระบวนการบริหาร การติดตามประเมินผลตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานระหว่างปฏิบัติงานและเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน" (จिरนนท์ ธารไชย)

"การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และร่วมชื่นชมผลงาน" (ถนัด สุรเสียง)

ผลการสัมภาษณ์

1. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) ให้เกิดสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุได้แก่

1) การทาน ผู้สูงอายุควรทำบุญตักบาตรหรือการทำบุญตามประเพณีต่างๆ รวมทั้งการแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

2) ศีล ผู้สูงอายุควรรักษาศีล 5 ฝึกปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมอย่างเอื้ออารี

3) ภาวนา ผู้สูงอายุพยายามสร้างความสุขสงบทางจิตใจ ฟังเทศน์ฟังธรรมสวดมนต์ ภาวนา ทำสมาธิ เกิดการผ่อนคลายทางอารมณ์

2. สภาพปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุ คือ สภาพสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ การถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังไร้คนดูแล

แนวทางการส่งเสริมผู้สูงอายุคือ 1) การส่งเสริมด้านสุขภาพ 2) การจัดกลุ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ 3) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติตนตามหลักทางพระพุทธศาสนา ทำบุญตักบาตร สวดมนต์

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข ผู้สูงอายุ คือ 1) การพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ สถานภาพครอบครัว การเข้าร่วมกลุ่มการเรียนรู้ การนันทนาการ 2) สภาพสังคม การจัดกระบวนการกลุ่ม การอยู่ร่วมกันในชุมชนและสภาพแวดล้อม และ 3) สภาพวัฒนธรรมประเพณีและเศรษฐกิจ

4. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ คือ 1) การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ 2) การส่งเสริมและจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุ 3) การเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจ 4) การมีส่วนร่วมของบุคลากรภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุ

5. สังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ คือ 1) ด้านสุขสบาย การรักษาสุขภาพ การรับประทานอาหารที่ถูกหลักอนามัย การรักษาจิตใจให้สุขสงบ 2) ด้านสุขสนุกการปฏิบัติธรรม รักษาศีล ภาวนา ทำบุญตักบาตร การมีกลุ่มสมาคมทำกิจกรรมนันทนาการและการพัฒนาอารมณ์ให้แจ่มใสเป็นมาณะ 3) ด้านสุขสง่า การสร้างความคิดให้แก่สังคม และสร้างคุณค่าให้กับตนเอง เน้นคุณค่าในตนเอง 4) ด้านสุขสว่าง การฝึกสมาธิ มีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ มีเหตุมีผล มีสติอยู่กับตัว รู้อารมณ์ตนเองคิดและวางแผนแก้ปัญหาและจัดการต่างๆ อย่างมีเหตุผล 5) ด้านสุขสงบ จัดการกับอารมณ์ตนเอง ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ปล่อยวางทุกอย่าง

6. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข ประกอบด้วย 1) การบริหารบุคลากร (Man) 2) การจัดการทรัพยากร (Material) 3) การจัดงบประมาณ (Money) 4) การบริหารจัดการ (Management)

รูปแบบกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

กลไก สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดการทรัพยากรมีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน

กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา : ปัจจัยทางการบริหาร 4 M's

1. การบริหารบุคคล (Man) จัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบให้ครอบคลุมทุกฝ่ายแต่งตั้งผู้บริหารหรือหัวหน้าโครงการที่รับผิดชอบ ที่ทีมงานและบุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พร้อมทั้งความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจกรรมเชิงพัฒนา และมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข มีความมุ่งมั่นพัฒนาทักษะความสามารถร่วมกัน

2. การบริหารทรัพยากรหรือวัสดุ (Material): การเตรียมความพร้อมด้านสถานที่การจัดสถานที่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การจัดสรรทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม พิจารณาว่าควรใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมกับโครงการ

3. การจัดสรรงบประมาณ (Money): การสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อการบริหารจัดการโครงการ และกิจกรรมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การบริหารจัดการโครงการ (Management) การเตรียมความพร้อมในการจัดโครงการ การมอบหมายงานตามพันธกิจ การจัดการพื้นที่และสภาพแวดล้อม การจัดเตรียมกลุ่มเป้าหมาย การสำรวจคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมโครงการ การดำเนินโครงการ การสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินโครงการ การติดตามประเมินโครงการก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินโครงการ

การบูรณาการบุญญาสิกขาของผู้สูงอายุ

บุญญาสิกขา เป็นการฝึกฝนปฏิบัติตนในเรื่องความดี ทำให้คนเจริญงอกงามขึ้นในความดีต่างๆ มีความสุขทั้งภายนอกและภายใน ประกอบด้วย ทาน ศีล ภาวนา

1. ทาน คือ การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน เพื่อช่วยเหลือกัน หรือยึดเหนี่ยวสังคมและเพื่อสร้างเสริมความดีงาม และการทำสิ่งที่ดี ทานเป็นเครื่องส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เป็นอย่างดี มีระเบียบมั่นคงยิ่งขึ้น และเป็นเครื่องฝึกหัดขัดเกลาทั้งพฤติกรรมภายนอกทางกาย วาจา และฝึกฝนอบรมจิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ในคุณธรรมและความเอื้ออ้อมเบิกบานผ่องใส

2. ศีล คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือความมีวินัย และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม เอื้อโอกาสต่อการที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้สะดวกเกิดผลดี และมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ศีลที่เป็นพื้นฐานของฆราวาส ได้แก่ ศีล 5 หรือเบญจศีล

3. ภาวนา คือ ทำให้เกิดมีขึ้น ทำให้เกิดเป็นขึ้น สิ่งที่ยังไม่เป็นก็ทำให้มันเป็น สิ่งที่ยังไม่มีก็ทำให้มันมี จึงเป็นการปฏิบัติ ฝึกหัด หรือลงมือทำ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามเพิ่มพูนพร้อมขึ้นไปจนเต็มที่ ภาวนาแยกออกได้เป็น 2 อย่าง คือ จิตภาวนา (การพิจารณาจิตใจ) และปัญญาภาวนา (การพัฒนาปัญญา)

ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรมบางอย่างมีการถูกกลืนหายกลาย (Assimilation) และการปรับตัว (Adaptation) เป็นผลให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมความใหม่ร่วมสมัยเกิดขึ้น และมีการปรับตัวเพื่อสร้างสังคมให้มีความสุขโดยยังคงเห็นคุณค่าความเชื่อของพิธีกรรมต่างๆ รวมกัน 5 ประการ คือ

1. ด้านกาย การประพัตินอบน้อมทางกาย เช่น การกราบไหว้ นอบน้อมถ่อมตน

2. ด้านจิตใจ รู้สึกสุขสงบมีสติ เบิกบานทางใจ ผู้ที่ตั้งตนอยู่คุณงามความดีตามหลักการของพุทธศาสนา

3. ด้านสังคม เกิดความรักความสามัคคีในชุมชนสงบสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

4. ด้านวัฒนธรรม เกิดประเพณีที่ดีงามขึ้นภายในชุมชน เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ศิลปะและประเพณี

5. ด้านพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชีวิตของชุมชน ให้เกิดความเคารพนับถือ ยกย่องเทิดทูลบูชาเป็นสรณะแห่งชีวิตสืบทอดต่อเนื่องกันมา

พหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข การปรับตัวทางกายภาพ (adaptation) และทางวัฒนธรรมมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม (assimilation) การกลืนวัฒนธรรมและลักษณะปรากฏการณ์ที่มีลักษณะความขัดแย้ง มีการจัดความหลากหลายที่เน้นความเป็นกลางที่ไม่สุดขั้วจนเกินไป ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันไป และแต่ละกลุ่มจนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเองอย่างมีเสรีภาพโดยไม่มีการกีดกัน ก้าวก้าว ล่วงละเมิด หรือก่อกวนซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคม และวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สงบ และพึงพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างมีความสุข

ความสุขของผู้สูงอายุ

การส่งเสริมผู้สูงอายุให้เกิดความรู้สึที่ดีและเอมอ้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม มีความภาคภูมิใจรู้สึกเป็นคนที่มีความค่า และเป็นสังคมที่มีความสุข จำแนกความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ดังนี้

1. ด้านสุขสบาย (Health) ความสามารถของผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพทางร่างกายให้แข็งแรง มีกำลังสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางกายภาพได้ตามสภาพที่เป็นอยู่ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่การเป็นการพอเพียง ไม่มีอุบัติเหตุหรืออันตราย มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพไม่ติดสิ่งเสพติด โดยกิจกรรมเน้นไปที่การเคลื่อนไหวปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Functional mobility) ได้อย่างอิสระและปลอดภัยโดยปราศจากความอ่อนล้า

2. ด้านสุขสนุก (Recreation) ความสามารถของผู้สูงอายุในการเลือกวิถีชีวิตที่รื่นรมย์ สนุกสนาน ด้วยการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์เป็นสุข จิตใจสดชื่นแจ่มใสกระปรี้กระเปร่า มีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดความซึมเศร้า ความเครียดและความวิตกกังวลได้ เน้นกิจกรรมนันทนาการที่สร้างความสดชื่น สร้างพลัง ความมีชีวิตชีวาอย่างสร้างสรรค์ และสวยงามในรูปแบบของกิจกรรมการแสดงออกในด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ งานอดิเรกที่ชอบ เป็นต้น

3. ด้านสุขสง่า (Integrity) ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจ และความเชื่อมั่นในตัวเอง เห็นคุณค่าในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง ให้กำลังใจตนเองได้ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม เน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง การมีพฤติกรรมช่วยเหลือตัวเอง และผู้อื่นในสังคม และเกิดมุมมองต่อการใช้ชีวิตในเชิงบวก

4. ด้านสุขสว่าง (Cognition) ความสามารถของผู้สูงอายุด้านความจำ ความคิด อย่างมีเหตุมีผลต่อการสื่อสาร การวางแผน และการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการคิดแบบนามธรรม รวมทั้งความสามารถในการจัดการสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เล่นกิจกรรมที่ช่วยในการชะลอความเสื่อมทางสมองเพิ่มไหวพริบความจำ การมีสติการคิดอย่างมีเหตุผล

5. สุขสงบ (Peacefulness) ความสามารถของบุคคลในการรับรู้เข้าใจความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ สามารถผ่อนคลายให้เกิดความสุขสงบกับตนเองได้ รวมทั้งความสามารถในการปรับตัวยอมรับสภาพสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เน้นที่ความสามารถของบุคคลในแต่ละด้าน การรู้อารมณ์ การควบคุมอารมณ์ และการยอมรับสิ่งต่างๆ

จากการศึกษา พบว่า การบูรณาการบุญญศึกษา (ทาน, ศีล, ภาวนา) มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อสังคมพหุวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ (กาย, จิต, สังคม) และการสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ

การสร้างสุขของผู้สูงอายุกับสังคมพหุวัฒนธรรม

1. สุขสบาย การตอบสนองต่อความต้องการทางกาย (กาย)
2. สุขสนุก อารมณ์เป็นสุขจิตใจแจ่มใส (จิต)
3. สุขสง่า ช่วยเหลือตนเองและสิ่งแวดล้อม (สังคม)
4. สุขสว่าง มีสติคิดอย่างมีเหตุผล (กาย)
5. สุขสงบ การควบคุมอารมณ์รับรู้อารมณ์ (จิต)

บุญญศึกษากับความสุขของผู้สูงอายุ

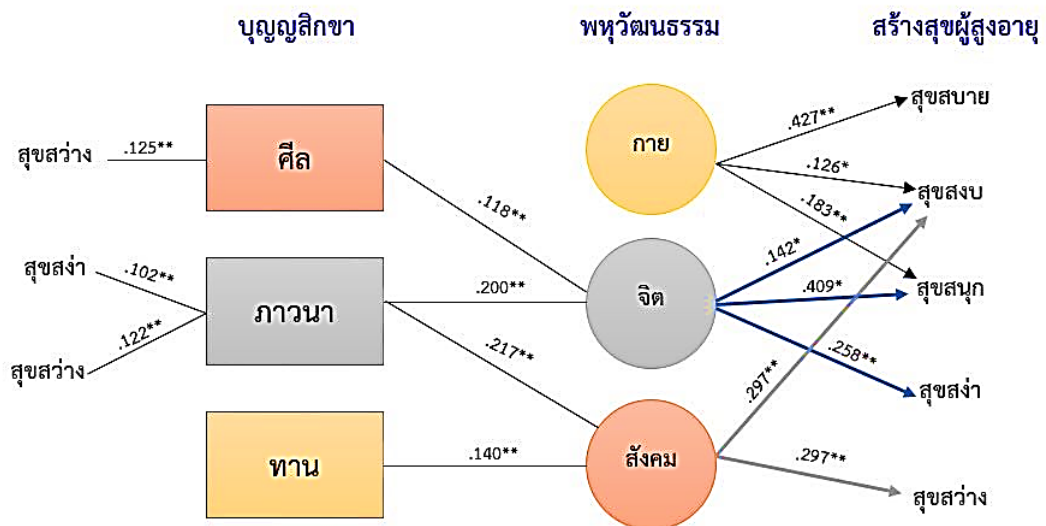
1. ทาน การให้คือการแบ่งปัน ทำให้สุขสบายมีความอึดอ้อมเบิกบานผ่องใส ทำให้สนุก
2. ศีล เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้สุขสว่าง และสุขสง่า
3. ภาวนา มีหลักธรรมในการครองตน ทำให้สุขสงบ

สังคมพหุวัฒนธรรมกับบุญญศึกษา

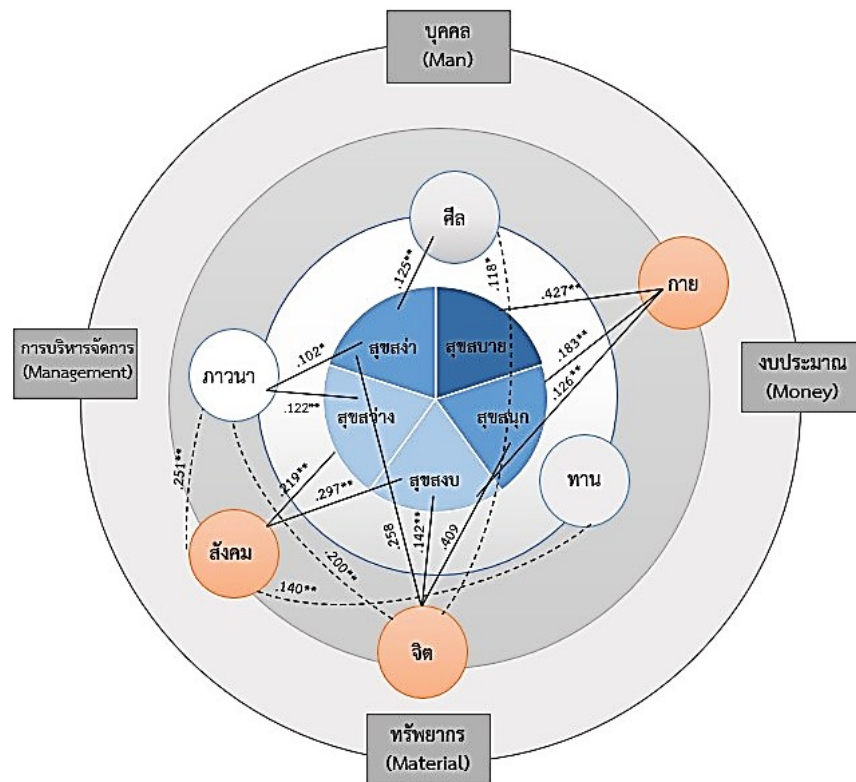
1. กาย ประพตินอบน้อมถ่อมตน การรักษาศีล การรักษาความสง่า
2. จิต สุข สงบ เบิกบาน การภาวนาฝึกอบรมจิต จิตภาวนา
3. สังคม ความสามัคคี ความดีงาม การทาน การเผื่อแผ่แบ่งปันคนในสังคม ส่งเสริม

การอยู่ร่วมกันในสังคม

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร 3 ตัวแปร คือ การบูรณาการ บุญญศึกษา (ทาน, ศีล, ภาวนา) สังคมพหุวัฒนธรรม (กาย, จิต, สังคม) และการสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร ดังภาพ

และจากการสร้างสมการทำนายถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า สังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิตินั้น ตัวแปรสำคัญที่มีผลให้ผู้สูงอายุมีความสุขทั้ง 5 มิติได้ ก็คือ สังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย จิต, กาย และสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ และนำมาสร้างรูปแบบกลไกการพัฒนาบูรณาการบุญญศึกษาพหุวัฒนธรรม สังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังรูปที่ 4.1

แผนภาพที่ 4.1 รูปแบบกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษาที่บัพหุวัฒนธรรมสังคมาสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

องค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้ดำเนินโครงการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษาโดยเฉพาะกับกลุ่มบัพหุวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดสังคมาสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีความเข้าใจในกลไกหรือกระบวนการดังนี้

ปัจจัยทางการบริหาร ประกอบด้วย 4 M 1) การบริหารงานบุคคล (Man-คน) ต้องมีการจัดหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในพุทธบริหาร 2) งบประมาณ (Money-เงิน) การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นและเพียงพอต่อการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) วัสดุอุปกรณ์ (Material-วัสดุ) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสม และ 4) การบริหารจัดการ (Management-การบริหาร) การควบคุมดูแล กำกับ ติดตาม และประเมินผลที่โครงการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ปัจจัยทางการบริหารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินโครงการ มีความสัมพันธ์หรือส่งผลกระทบต่อในทุกองค์ประกอบของกลไกการพัฒนา

2. ในสังคมาที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ซึ่งมาอยู่ร่วมกันในสังคมาอย่างสันติสุข การมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในงาน ปัจจัยนี้เรียกว่า สังคมาบัพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ด้านกาย 2) ด้านจิตใจ และ 3) ด้านสังคมาวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา

จากรูปแบบกลไกการพัฒนา จะพบว่า ด้านกายมีความสัมพันธ์กับบุณญสิริกาของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ด้านจิตใจจะมีความสัมพันธ์กับศีลและภาวนา และด้านสังคมก็มีความสัมพันธ์กับทานและภาวนานั้นแสดงให้เห็นว่าบุณญสิริกาของผู้สูงอายุ (ทาน, ศีล, ภาวนา) ส่งผลต่อด้านจิตใจและด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญ

3. เมื่อผู้สูงอายุในสังคมพหุวัฒนธรรม มีการนำบุณญสิริกา (ทาน, ศีล, ภาวนา) เข้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสังคม จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการพัฒนาการสร้างสุขของผู้สูงอายุ ใน 4 มิติที่สำคัญ คือ 1) ด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อความสุขสงบ, ความสุขสนุกและความสุขสง่า 2) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อความสุขสงบและความสุขสง่า ส่วนทางด้านกาย แม้ว่าจะไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ กับบุณญสิริกา แต่ก็มีผลต่อสังคมการสร้างสุขของผู้สูงอายุในด้านความสุขสบาย ความสุขสงบ และความสุขสนุก

4. ผู้วิจัย พบว่า การบูรณาการบุณญสิริกา เข้าสู่สังคมพหุวัฒนธรรม จึงส่งผลต่อการพัฒนาสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ซึ่งบุณญสิริกา จะทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจ และสังคม โดยเฉพาะศีลและภาวนา เมื่อผู้สูงอายุในสังคมพหุวัฒนธรรม ได้รับบุณญสิริกาก็จะทำให้เกิดการพัฒนาสังคมสร้างสุข 4 มิติ คือ ความสุขสงบ ความสุขสนุก ความสุขสง่า และความสุขสง่า

การประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุณญสิริกากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

การวิเคราะห์ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุณญสิริกากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุณญสิริกากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุณญสิริกา กับพหุวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความเหมาะสม	4.22	0.36	มาก	4
2. ด้านความเป็นไปได้	4.24	0.31	มาก	3
3. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.33	0.24	มาก	2
4. ด้านความถูกต้อง	4.35	0.43	มาก	1
รวม	4.28	0.17	มาก	

จากตารางที่ 17 พบว่า ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุณญสิริกากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.28) และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุณญสิริกากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับคือ 1) ด้านความถูกต้อง (\bar{X} = 4.35) 2) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ (\bar{X} = 4.33) และ 3) ด้านความเป็นไปได้ (\bar{X} = 4.24) และ 4) ด้านความเหมาะสม (\bar{X} = 4.22) และผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน ผู้วิจัยได้ทำเสนอ ดังนี้

1. การประเมินกลไกการพัฒนาด้านความเหมาะสม

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการ
 บัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความ
 เหมาะสม โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายเพื่อการสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	4.22	0.66	มากที่สุด	3
2. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมได้กำหนด และชี้แจงข้อตกลงของการพัฒนา มีการประเมินผลที่ชัดเจน	4.11	0.78	มาก	4
3. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมมีความเหมาะสมกับการพัฒนาที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	4.33	0.70	มากที่สุด	2
4. ขั้นตอนที่ใช้ในกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม ในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม	4.33	0.50	มากที่สุด	1
5. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมมีความเหมาะสม และน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาได้	4.11	0.78	มาก	4
รวม	4.22	0.36	มาก	

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า กลไกการพัฒนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 เรื่อง คือ 1) ขั้นตอนที่ใช้ในกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม ในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม (\bar{X} = 4.33) 2) กลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมมีความเหมาะสมกับการพัฒนาที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ (\bar{X} = 4.33) 3) กลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายเพื่อการสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ (\bar{X} = 4.22) ส่วนเรื่องอื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินกลไกการพัฒนา ด้านความเป็นไปได้

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการ
 บัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความ
 เป็นไปได้ โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านความเป็นไปได้	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมมีแนวทาง และวิธีการที่ชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนาได้จริง	4.11	0.78	มาก	4
2. ขั้นตอนต่างๆ ในกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของคณะที่มนงานนักวิจัย	4.33	0.50	มากที่สุด	2
3. การนำกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาสังคมสร้างสุขที่มีประสิทธิผล ในการปฏิบัติได้จริง	4.44	0.52	มากที่สุด	1
4. การใช้กลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความคุ้มค่า สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.33	0.70	มากที่สุด	3
5. มีความเป็นไปได้ที่มหาวิทยาลัยสามารถนำกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมไปใช้ในการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนได้	4.00	0.50	มากที่สุด	5
รวม	4.24	0.31	มาก	

จากตารางที่ 19 พบว่า ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.24) และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า กลไกการพัฒนามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกเรื่อง และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 เรื่อง คือ 1) การนำกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาสังคมสร้างสุขที่มีประสิทธิผลในการปฏิบัติได้จริง (\bar{X} = 4.44) 2) ขั้นตอนต่างๆ ในกลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของคณะที่มนงานนักวิจัย (\bar{X} = 4.33) และ 3) การใช้กลไกการพัฒนาการบูรณาการบัญญัติศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความคุ้มค่า สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (\bar{X} = 4.33)

3. การประเมินกลไกการพัฒนาด้านการนำไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการ
 บุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการ
 นำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมและรายชื่อ

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคมของคณะทีมงานวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมได้	4.33	0.70	มากที่สุด	3
2. การกำหนดประเด็นการพัฒนากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคม เป็นประเด็นที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสถาบันทางสังคม	4.44	0.52	มากที่สุด	1
3. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคมมีประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาสังคมของผู้สูงอายุ	4.33	0.50	มากที่สุด	2
4. การรายงานผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคม ตรงกับความต้องการใช้สารสนเทศ และสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะในการประเมิน	4.22	0.66	มากที่สุด	4
5. สารสนเทศที่ได้จากการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคม เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมของผู้สูงอายุ	4.33	0.70	มากที่สุด	3
รวม	4.33	0.24	มาก	

จากตารางที่ 20 พบว่า ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า กลไกการพัฒนาด้านการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่อง และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) การกำหนดประเด็นการพัฒนากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคม เป็นประเด็นที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสถาบันทางสังคม (\bar{X} = 4.44) 2) คือกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคมมีประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาสังคมของผู้สูงอายุ (\bar{X} = 4.33) และ 3) สารสนเทศที่ได้จากการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคม เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมของผู้สูงอายุ (\bar{X} = 4.33)

4. การประเมินกลไกการพัฒนาด้านความถูกต้อง

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการ
บุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความ
ถูกต้อง โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านความถูกต้อง	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีแนวทางปฏิบัติชัดเจน และถูกต้อง	4.33	0.70	มากที่สุด	2
2. กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบันของความต้องการของสังคมผู้สูงอายุ	4.22	0.66	มากที่สุด	4
3. การรายงานผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความถูกต้อง	4.66	0.50	มากที่สุด	1
4. การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความถูกต้อง	4.33	0.70	มากที่สุด	2
5. สารสนเทศที่ได้จากการใช้กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา แต่ละขั้นตอนมีความถูกต้องและเป็นระบบ	4.22	0.44	มากที่สุด	3
รวม	4.35	0.43	มากที่สุด	

จากตารางที่ 21 พบว่า ผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า กลไกการพัฒนาด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่องและเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) การรายงานผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความถูกต้อง (\bar{X} = 4.66) 2) กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมกำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนา มีแนวทางปฏิบัติชัดเจน ถูกต้อง (\bar{X} = 4.33) และ 3) การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความถูกต้อง (\bar{X} = 4.33)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคม สร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์วิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) พัฒนากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข และ 3) ประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 387 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรในการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearsons Product Moment Correlation) และสร้างสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไป

ผู้สูงอายุที่ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 56.60 อายุระหว่าง 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.80 มีสถานภาพสมรสและอยู่กับคู่สมรสคิดเป็นร้อยละ 53.50 ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 78.60 สถานะรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย มีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 44.40

สถานะของครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย คิดเป็นร้อยละ 65.10 เป็นสมาชิกชมรมและเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ (8-12 ครั้ง/ปี) คิดเป็นร้อยละ 70.30 และผู้สูงอายุยังต้องมีผู้ดูแล คิดเป็นร้อยละ 77.50

2. สังคมพหุวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวม (\bar{X} = 3.16) และรายด้าน คือ ด้านสังคมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (\bar{X} = 3.77) ด้านจิตใจ (\bar{X} = 3.54) และด้านร่างกายหรือกายภาพ (\bar{X} = 3.52) ตามลำดับ

2.1 ด้านร่างกายหรือกายภาพผู้สูงอายุมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.52) และในรายเรื่องอยู่ในระดับมาก 3 เรื่อง คือ 1) รู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไรๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน (\bar{X} = 4.32) 2) การเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากน้อยเพียงใด (\bar{X} = 4.26) และ 3) ท่านจำเป็นต้องได้รับ

การรักษาพยาบาลมากนักน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ได้ในแต่ละวัน (\bar{X} = 3.69) ส่วนเรื่องอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านจิตใจผู้สูงอายุมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.54) และในรายเรื่องอยู่ในระดับมาก 3 เรื่อง คือ 1) ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเองได้ไหม (\bar{X} = 4.34) 2) ถ้ารู้สึกว่าคุณชีวิตท่านมีความหมายมากนักน้อยแค่ไหน (\bar{X} = 4.18) และ 3) ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ดีเพียงใด (\bar{X} = 3.57) ส่วนเรื่องอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านสังคมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.77) และในรายเรื่องอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรกคือ 1) ท่านชอบทำบุญ (ทาน) ในทุกรูปแบบ เช่น การทำบุญตักบาตรเมื่อพระภิกษุออกมารับบิณฑบาต หรือร่วมทำบุญที่วัดในตอนเช้า (\bar{X} = 4.49) และ 2) ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อย เพียงใด (\bar{X} = 4.31) ส่วนเรื่องอื่นๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ 1) ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ 2) ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมา และ 3) ท่านเข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น

3. การบูรณาการบุญสุศึกษาในการสร้างสุขของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.84) และอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการรักษาศีล (\bar{X} = 4.07) 2) ด้านการภาวนา (\bar{X} = 3.90) และ 3) ด้านการทาน (\bar{X} = 3.54)

3.1 ด้านการทาน ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรกคือ 1) ท่านสามารถให้อภัยคนที่ทำให้ท่านเดือดร้อนเสียใจได้ (\bar{X} = 4.42) 2) ท่านให้ความร่วมมือในการทำงานกับชุมชนสังคมที่ท่านอยู่ (\bar{X} = 4.28) และ 3) ท่านบริจาคเงิน สิ่งของ กำลังกายช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มที่ตามลำดับ

3.2 ด้านการรักษาศีล ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรกคือ 1) ท่านพยายามฝึกรูปธรรมให้ตนเองมีสติในการกระทำสิ่งต่างๆ (\bar{X} = 4.47) 2) ท่านไม่บริโภคสิ่งที่มีเมฆาหรือยาเสพติด (\bar{X} = 4.39) และ 3) ท่านไม่พูดโกหกหรือดิฉินนินทาให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย (\bar{X} = 4.36) ตามลำดับ

3.3 ด้านการภาวนา ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรกคือ 1) ท่านปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา (\bar{X} = 4.32) 2) ท่านได้ฝึกสมาธิ ฝึกจิตให้สงบตามหลักพระพุทธศาสนา (\bar{X} = 4.30) และ 3) ท่านนำการทำสมาธิและการฝึกจิตทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (\bar{X} = 4.22)

4. สังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.64) และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ 1) ด้านสุขสง่า (\bar{X} = 4.15) 2) ด้านสุขสงบ (\bar{X} = 3.80) และ 3) ด้านสร้างสุข (\bar{X} = 3.75) ตามลำดับ ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

4.1 ด้านสุขสบาย ผู้สูงอายุมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.30) และอยู่ในระดับมาก 2 เรื่อง คือ 1) ท่านเป็นคนไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดที่ให้โทษ (\bar{X} = 4.33) และ 2) ท่านสามารถดูแลสุขภาพร่างกายให้มีสมรรถภาพร่างกายที่แข็งแรงได้ตามความเหมาะสมกับวัย (\bar{X} = 3.51)

4.2 ด้านสุขสนุก ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.18) และอยู่ในระดับมาก 2 เรื่อง คือ 1) ท่านชอบเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชนในการพัฒนา และ 2) ท่านสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ที่สร้างสรรค์สร้างความสดชื่น สร้างสังคมมีชีวิตชีวาอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน (\bar{X} = 3.92)

4.3 ด้านสุขสง่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.15) และเมื่อพิจารณารายเรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุขด้านสุขสง่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) ท่านส่งเสริมครอบครัวในการทำมาค้าขายอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง (\bar{X} = 4.27) 2) การสนทนากับเพื่อน และบุคคลอื่น ท่านมักจะแนะนำในเรื่องที่ดี อย่างเหมาะสม (\bar{X} = 4.21) ส่วนเรื่องอื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

4.4 ด้านสุขสว่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.75) เมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมสร้างสุข ด้านสุขสว่าง อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) ท่านมีความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem Solving) ในด้านต่างๆ ในครอบครัว ด้วยหลักเกณฑ์ที่มีเหตุผล (\bar{X} = 4.31) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2 เรื่อง คือ 1) ท่านมีความสามารถทางสังคม มีความสนใจผู้อื่น และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ (\bar{X} = 3.90) และ 2) ท่านมีความสามารถในการเชิงภาษา การติดต่อ สื่อสารด้วยคำพูด และวาจาได้เป็นอย่างดี (\bar{X} = 3.76) ส่วนอื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

4.5 ด้านสุขสงบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.80) เมื่อพิจารณารายเรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านตระหนักรู้ตนเอง สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกความคิด และอารมณ์ของตนตามความเป็นจริง (\bar{X} = 4.31) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 เรื่อง คือ 1) ท่านชอบปฏิบัติธรรม โดยการนั่งสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบ และมีความสุข (\bar{X} = 4.11) 2) ท่านยอมรับและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาหรือ อุปสรรคต่างๆ ด้วยจิตใจที่มั่นคง (\bar{X} = 3.85) และ 3) ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ในขณะที่พบเจอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง (\bar{X} = 3.82)

5. ความสัมพันธ์ระหว่างสังคม พหุวัฒนธรรมกับบุญญศึกษา และสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ และการสร้างสมการถดถอยพหุวัฒนธรรม

5.1 สังคมพหุวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ (กาย, จิต, สังคม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ บุญญศึกษาของผู้สูงอายุ (ทาน, ศีล, ภาวนา) อยู่ในระดับน้อย (ภาพรวม r = .246** สังคม r = .251** และจิต r = .200**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 สังคมพหุวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ (กาย, จิต, สังคม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ สังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ ($r = .470^{**}$) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสุขสบาย ($r = .357^{**}$) และด้าน สุขสนุก ($r = .388^{**}$) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านสุขสง่า ($r = .210^{**}$) อยู่ในระดับน้อยอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 บุญญศึกษา (ทาน, ศีล, ภาวนา) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของ ผู้สูงอายุ ($r = .215^{**}$) อยู่ในระดับน้อย ด้านศีล ($r = .147^{**}$) และด้านภาวนา ($r = .149^{**}$) อยู่ใน ระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

1) ด้านศีล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขด้านสุขสง่า ($r = .102^{**}$)

2) ด้านภาวนา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมด้านสุขสว่างและ ด้านสุข สว่าง ($r = .122^{**}$) อยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 การสร้าง สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า สังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุจะผันแปร ไปตามสังคมพหุวัฒนธรรม 3 ด้าน คือ ด้านจิต, ด้านกาย และด้านสังคม สมการทำนาย

สมการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ

$$TH = 1.700 + .167 (TA_2 \text{จิต}) + .140 (TA_1 \text{กาย}) + .227 (TA_3 \text{สังคม})$$

(สังคมสร้างสุข)

สมการทำนายในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$TH = .325 (TA_2 \text{จิต}) + .266 (TA_1 \text{กาย}) + .237 (TA_3 \text{สังคม})$$

(สังคมสร้างสุข)

$$R^2 = .228 = 22.80\%$$

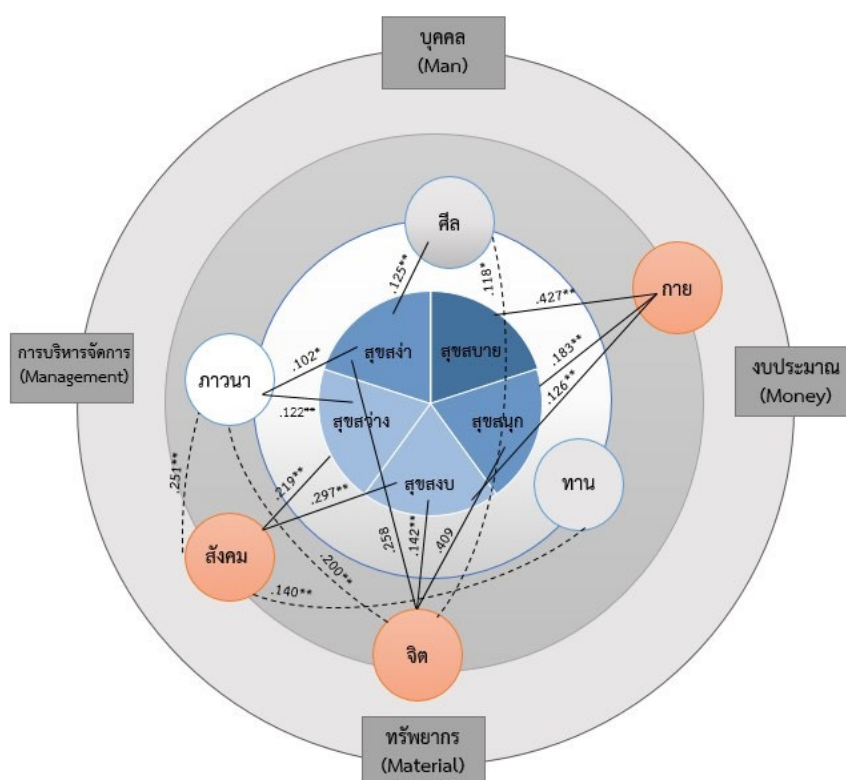
รูปแบบกลไกการพิจารณาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

โดยสรุปรูปแบบกลไกทำบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับ ผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ในบริบททางการบริหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารองค์การโดยมี ความสัมพันธ์หรือสำรวจผลกระทบต่างๆ ขององค์ประกอบของกลไกการพิจารณาอันได้แก่ 1) การ บริหารงานบุคคล (Man) ต้องมีการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการ บริหาร 2) งบประมาณ (Money) การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นและเพียงพอต่อการบริหารจัดการ โครงการให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล 3) วัสดุอุปกรณ์ (Material) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ อย่างเหมาะสม 4) การบริหารจัดการ (Management) การควบคุมดูแล กำกับติดตามและประเมินผลให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ในสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติซึ่งมาอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขมีกิจกรรมที่เชื่อมสัมพันธ์กัน อย่างผสมกลมกลืน จะพบว่า ด้านกายมีความสัมพันธ์กับบุญญศึกษาของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์กับศีล และภาวนา และด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับทานและภาวนา แสดงให้เห็นว่าบุญญศึกษา (ทาน, ศีล, ภาวนา) มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านจิตใจและด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญ

ผู้สูงอายุในสังคมเพราะพหุวัฒนธรรมได้นำบุญญศึกษา (ทาน, ศีล, ภาวนา) มาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสังคมก็จะพบว่า มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการสร้างสูงของผู้สูงอายุใน 4 มิติที่สำคัญ คือ 1) ด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์ต่อความสงบ ความสุขสนุก และความสุขสง่า 2) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ต่อความสงบสุขสง่าและสุขสว่าง และ 3) ร่างกายมีความสัมพันธ์ด้านความสุขสบาย ความสุขสงบและความสุขสนุก

การบูรณาการบุญญศึกษา เข้าสู่ สังคมพหุวัฒนธรรมจึงส่งผลต่อการพัฒนาการ ด้านจิตใจ และสังคม ภาวนาศีลและภาวนา ผู้สูงอายุในสังคมพหุวัฒนธรรมได้รับบุญญศึกษา ก็จะพัฒนาสังคมสร้างสุข 4 มิติ คือ ความสุขสงบ ความสุขสนุก ความสุขสง่า และความสุขสว่าง ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 รูปแบบการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

การประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรม สังคมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

การประเมินหลักการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรม สังคมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดแทนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.28) และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านดังนี้ 1) ด้านความถูกต้อง (\bar{X} = 4.38) 2) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ (\bar{X} = 4.33) 3) ด้านความเป็นไปได้ (\bar{X} = 4.24) และ 4) ด้านความเหมาะสม (\bar{X} = 4.22)

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำเป็นการศึกษาการวิจัย กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับ พหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่สำคัญ จึงขอนำมาอภิปรายดังนี้

1. สังคมพหุวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ (กาย, จิต, สังคม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุญญศึกษา (กาย ศิล ภาวนา) อยู่ในระดับน้อยและ และสังคมพหุวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุในระดับปานกลาง

ความเป็นพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางสังคมแม้ว่าบางสิ่งบางอย่างจะถูกกลืน และมีการปรับตัวจนก่อให้เกิดการรวมวัฒนธรรม เป็นผลให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมใหม่ร่วมสมัยเกิดขึ้น และมีการปรับตัวเพื่อสร้างสังคมให้มีความสุขโดยยังเห็นคุณค่า ความเชื่อของพิธีกรรมต่างๆร่วมกัน 5 ประการดังนี้

- 1) ด้านกาย ประพฤติชอบน้อมน้อมทางกาย เช่น การกราบไหว้ นอบน้อมถ่อมตน
- 2) ด้านจิตใจ รู้สึกสุข ความมีสติ เบิกบานทางใจ ผู้ที่ตั้งตนอยู่ในคุณงามความดีตามหลักการของพระพุทธศาสนาต่างๆ
- 3) ด้านสังคม เกิดความรักความสามัคคีในชุมชนมีความสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
- 4) ด้านวัฒนธรรม เกิดประเพณีที่งดงามในชุมชน เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ศิลปะและประเพณี ได้เป็นเวทีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมแก่กัน เป็นการแลกเปลี่ยนทางสังคม
- 5) ด้านพระพุทธศาสนา เป็นตัวกำหนดประจำชีวิตของชุมชน โดยส่วนใหญ่ให้ความเคารพ เชื่อถือ และยกย่องเทิดทูนบูชาเป็นสรณะแห่งชีวิต สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ดังนั้นผู้สูงอายุจึงมีการให้ทาน การรักษาศีล ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ การทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหาร ภัตตาหารสามเณร ข้อความดังกล่าวเรียกว่า บุญญศึกษา หรือ บุญญศึกษา ประกอบด้วย ทาน ศิล และ ภาวนา

สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551) อธิบายว่า ทาน ศีล ภาวนา เรียกว่า บุญสิกขา มีสาระสำคัญอย่างเดียวกับไตรสิกขา ประกอบด้วย ทาน คือ การให้การเผื่อแผ่แบ่งปัน เพื่อช่วยเหลือกัน เพื่อยึดเหนี่ยวสังคม และเพื่อส่งเสริมความดีงามและการทำสิ่งที่ดี ทานเป็นเครื่องส่งเสริมการอยู่ร่วมในสังคมให้เป็นไปด้วยดีและมีระเบียบมั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นก็ เป็นเครื่องฝึกหัดขัดเกลาทั้งพฤติกรรมภายนอกทางกาย วาจา และฝึกฝนอบรมจิตใจให้เจริญยิ่งขึ้นไปในคุณธรรม และความเอิบอ้อมเบิกบานผ่องใส สอดคล้องกับแนวคิด พระมหาภาธร อาภาโร (2563) ได้กล่าวว่า ศีล คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมสังคม หรือพูดให้ง่ายอีกอย่างหนึ่งว่า ได้แก่ ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมชีวิตและสังคมจะได้เรียบริบร้อยราบรื่นไม่สับสนวุ่นวาย ไม่ระส่ำระสายเอื้อโอกาสต่อการที่จะทำอะไรๆ ให้สะดวกได้ผลดี และมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปซึ่งมีหลายระดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสังคมสร้างสุข ของผู้สูงอายุ ตามแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2548) ดังนี้

1. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางกาย หมายถึง ร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่ว มีกำลัง ไม่พิการ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่จำเป็นพอเพียงไม่มีอุปถัมภ์หรืออันตรายมีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ คำว่า กาย ในที่นี้หมายถึง กายภาพด้วย

2. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิตใจ หมายถึง จิตใจที่มีความสุข รื่นเริง คล่องแคล่ว มีความเมตตา สัมผัสกับความงามของสรรพสิ่งมีสติมีสมาธิ มีปัญญา รวมถึงการลดความเห็นแก่ตัวลงไปด้วย

3. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีความยุติธรรมเสมอภาค มีภราดรภาพ มีสันติภาพ มีระบบการบริการที่ดี มีความเป็นประชาสังคม

4. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ หมายถึง สุขภาวะที่เกิดขึ้น เมื่อทำความดีเลย สัมผัสกับสิ่งที่มีคุณค่าอันสูงส่งเลยสิ่งที่สูงสุด เช่น การเสียสละ การมีความเมตตาการเข้าถึงพระรัตนตรัย หรือการเข้าถึงพระเจ้า เป็นต้น ความสุขทางจิตวิญญาณเป็นสุขภาวะที่เกิดขึ้นมานุษยหลุดพ้นจากความมีตัวตนจึงมีสสารภาพมีความผ่อนคลาย เบาสบาย มีความสุขอันหนักและล้ำลึกหรือความสุขอันเป็นทิพย์ มีผลดีต่อสุขภาพทางกาย ทางจิต และทางสังคม

สังคมพหุวัฒนธรรม (กาย, จิต, สังคม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลธิรา ทองใหญ่ (2562) ที่พบว่า

1) สุขสบาย มุ่งเน้นทางด้านกายภาพของผู้สูงอายุ สร้างสรรค์กิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยความคล่องแคล่ว แข็งแรง ไม่เกิดอุบัติเหตุง่ายในการทำกิจวัตรประจำวัน ส่งเสริมความสามารถในการทรงตัว และป้องกันการ падตกหกล้ม เช่น กิจกรรมการออกกำลังกายที่เน้นกล้ามเนื้อมัดใหญ่ การฝึกควบคุมการหายใจให้เป็นจังหวะขณะออกกำลังกาย หรือให้ใช้แรงในชีวิตประจำวัน และทำงานอดิเรกที่ชอบ เช่น ทำไร่ ทำสวน การเลี้ยงสัตว์ ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้

2) สุขสนุก ด้านนี้ให้เกิดการพัฒนาจิตใจ อารมณ์ พลังชีวิตบวก มีความสุข สำหรับผู้สูงอายุ นั้นควรเน้นกิจกรรมที่สร้างความสดชื่นแจ่มใส ส่งเสริมความกระปรี้กระเปร่า ช่วยคลายความเครียด และลดความซึมเศร้า

3) สุขสง่า มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจ เห็นคุณค่าของตัวเอง กิจกรรมควรเน้นกิจกรรมที่ ส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน การทำงานบ้าน เล็กๆ น้อยๆ กิจกรรมที่อยู่ร่วมกันกับเพื่อน เช่น การเข้าวัดปฏิบัติธรรม การฟังธรรม การสนทนากับ เพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกันด้านพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ที่ทำให้จิตใจเกิดความสุข

4) สุขสว่าง ควรเน้นกิจกรรมที่ชะลอความเสื่อมของสมองในด้านต่างๆ ได้แก่ การฝึกการ เรียนรู้สิ่งใหม่ที่ไม่คุ้นชิน การทำกิจกรรมด้วยมือข้างที่ไม่ถนัดในกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตราย การ รวมกลุ่มกับเพื่อนๆ หรือกลุ่มวัยอื่นๆ เพื่อพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นการใช้เหตุผล แล้ว เปิดให้มีการสื่อสารภายในครอบครัวและสังคมรอบข้าง

5) สุขสงบ ควรเน้นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความปรับความคิด และบริหารจัดการให้เกิดสติ ได้แก่ การฝึกการหายใจ การฝึกการคิดยืดหยุ่น การฝึกคิดถึงเรื่องดีๆ เช่น ประสบการณ์ชีวิตที่ดี ความสำเร็จในช่วงชีวิตที่ผ่านมา การฝึกสมาธิ เจริญสติ ภาวนา

2. บุญญสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ อยู่ใน ระดับขอบเขตด้านศีลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขด้านสุขสง่า ด้านภาวนามีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขด้านสุขสง่าและด้านสุขสร้าง

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ของผู้สูงอายุในเรื่องบุญญสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) พบว่าใน ภาพรวมและระดับ อยู่ในระดับมากตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการรักษาศีล 2) ด้านการภาวนา และ 3) ด้านการทาน จะเห็นได้ว่าบุญญสิกขา เป็นการฝึกฝนในเรื่องความดีหรือการฝึกหัดทำความดี หรือ การทำให้คนเจริญองกามขึ้นในความดีต่างๆสำหรับคฤหัสถ์ เพื่อความเจริญองกามมีความสุข ทั้งภายนอกและภายใน มีความสำคัญยิ่งเดียวกับบุญกิริยา 3 และจะพบว่าบุญญสิกขา มีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุ

1) การให้ทาน คือ การให้ การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน เพื่อช่วยเหลือ การเคลื่อนไหวร่างกายในการ เตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อการให้ทาน เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทางร่างกาย ตรงกับ สุขสบาย ทานเป็นเครื่อง ส่งเสริมการอยู่ร่วมในสังคมให้เป็นไปด้วยดีมีระเบียบมั่นคงยิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นก็ เป็นเครื่องฝึกหัดขัด เกลาทางพฤติกรรมภายนอกทางกาย วาจา และฝึก อารมณ์ จิตใจให้เจริญยิ่งขึ้นไปในคุณธรรม และ ความเอิบอิมเบิกบานผ่องใส ด้วยกิจกรรมต่างๆ เล็กๆ น้อยๆ ให้ผู้สูงอายุได้เคลื่อนไหวและปฏิบัติที่ สามารถทำให้ผู้สูงวัยเกิด สุขสนุก

2) การรักษาศีล คือการครองตนให้อยู่ในภาวะปกติ มีระเบียบในการดำเนินชีวิต และการอยู่ ร่วมสังคม หรือพูดให้ง่ายอีกอย่างหนึ่งว่า ได้แก่ ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการ อยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมชีวิตและสังคมจะได้เรียบร้อยราบรื่นไม่สับสนวุ่นวาย โดยศีลที่เป็นพื้นฐานของฆราวาสได้แก่ ศีล 5 หรือเบญจศีล การรักษาความงามด้านศีลเป็นการพัฒนา

ด้านร่างกายทำให้ร่างกายงามเป็นแบบอย่างให้กับสังคม เป็นความสุขสว่างที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งทำให้ผู้รักาศิลหรือมีศึลนั้นมึจิตใจที่ ดี รู้รัก รู้ปล่อยว่ และมีเครื่องยึดเหนี่ยวในจิตใจทำให้เกิดความสุขอีกหนึ่งประเภทคือ ความสุขสว่าง สุขสง่า เห็นคุณค่าและของตนและภูมิใจในตนเอง

3) การภาวนา แยกเป็นภาวนาในด้านสมาธิ และภาวนาในด้านปัญญา เป็นการฝึกอบรมหรือการทำพัฒนาให้เจริญองงามบริบูรณ์ การภาวนาในระดับที่เราต้องการ แยกเป็น 2 อย่าง คือ จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา การฝึกฝนทางจิตใจไม่ให้เกิดความฟุ้งซ่าน ฝึกฝนสมาธิ รู้จักปล่อยวาง มีหลักธรรมในการครองตน มีเหตุผล บริหารจิต เมื่อจิตใจเจริญร่างกายเจริญตาม เป็นผลให้เกิดความสุขอีกมิติหนึ่ง คือ สุขสงบ นั่นเอง

จากผลการศึกษาของพระราชนนทร์ วิสาระโท (2560) พบว่า ในคำสอนทางพระพุทธศาสนา กับการดำรงชีวิตอยู่อย่างมึคุณภาพมึความสุขที่แท้จริงเป็นสิ่งสำคัญได้สอนให้ปฏิบัติทางกายและจิตใจ ควบคู่กัน ไปอย่างพอดีตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา ในหลักภาวนา 4 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางกาย พัฒนาศึล พัฒนาจิตใจ พัฒนาคำว้ความรู้ความเข้าใจให้สมบูรณ์พร้อมการวัดผล การพัฒนาตามหลักเกณฑ์ อาจใช้ วิธีตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลโดยหลักภาจิต 4 ประการ คือ ภาวะกาย มึกายที่พัฒนาและภาจิตศึล มึเสียงที่พัฒนาแล้ว และภาวะจิตปัญญามึปัญญาที่พัฒนาแล้วซึ่งผู้สูงอายุมำนำมาบูรณาการเพื่อสร้างความสุขในชีวิตได้โดยมึรูปแบบสำรวจ คือ สุขสบาย สุขสนุก สุขสง่า สุขสว่าง และสุขสงบ

ในขณะเดียวกันผลงานวิจัยของอุทัยวรรณ สุกิมานิล (2563) พบว่า การเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต โดยการน้อมนำหลักการในพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการดูแลชีวิตบั้นปลายของผู้สูงอายุมำส่งผลให้ผู้สูงอายุมึชีวิตที่พบความทุกข์ สุขความสงบมึสันติสุข มึความสมบูรณ์ ทั้ง 4 ด้าน คือ กายภาวนา ศึลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา ทำให้ผู้สูงอายุมึคุณภาพชีวิตที่ดีงาม ตามคุณลักษณะ 4 ดี คือ ร่างกายดี พฤติความดี จิตใจดี และปัญญาดี พระครูบทุม ภาวนาจารย์ ริ. และคณะ (2562) พบว่า 1) กายภาวนาเป็นกระบวนการพัฒนากายให้มึสติรู้เท่ากันในทุกขณะเวลา มีความสำรวมแสดงพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ผ่านทางกายวาจาของตนขณะ กิน ดู อยู่ ฟัง เดิน ยืน นั่ง นอน 2) ศึลภาวนา เป็น กระบวนการพัฒนา มึพฤติกรรมที่ดีงาม ตัวอยู่ในวินัย มึความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น 3) จิตตภาวนา เป็นกระบวนการ พัฒนาจิตใจฝึกกำหนดสติตั้งมั่น แน่วแน่ พิจารณาเห็นจิตในจิตตามหลักจิตตานุสสนาสติปฏิฐาน เพื่อให้จิตน้อมไปสู่กุศลจิต ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติสมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิตเป็นจิตที่ประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม กุศลตามทีเจริญองงามภายในจิต และ 4)ปัญญาภาวนา เป็นกระบวนการพัฒนาปัญญา การอบรมพัฒนา ตนเองตามหลักจิตตภาวนา และปัญญาภาวนา จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนา ปรีชา เชิงอารมณ์ แสดงออกด้านประพฤดีที่เกื้อกูลและสร้างสรรค์

3. สังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุมึในพหุวัฒนธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับมาก 3ด้าน คือ 1) ความสุขสง่า 2) ความสุขสงบ และ 3) ด้านสุขสว่างและอยู่ในระดับปานกลาง

สองด้านคือ 1) ด้านสุขสบายและสองด้านสุขสนุกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพงศ์ สุনারีและคณะ (2561) ที่พบว่า ภาพความสุขของผู้สูงวัยโดยอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ตามลำดับดังนี้ 1) ภาพความสุขมีดีสุขสง่า 2) ภาพความสุขในมิติสุขสงบ 3) ภาพความสุขในมิติสุขสร้าง 4) ภาพความสุขในมิติสุขสนุกและภาพความสุขในมิติสุขสบาย

จากผลการศึกษาวิจัยตัวแปรหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อสังคมสร้างสุขของผู้สูงอายุหำมิติโดยการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสังคม สร้างสุขของผู้สูงอายุ มี 3 ตัวแปรประกอบด้วย จิต,กายและสังคม ซึ่งงานวิจัยของ กุลธีรา ทองใหญ่ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วยสามด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ ความต้องการด้านจิตใจ และความต้องการด้านสังคมผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิต ด้านสภาพร่างกายในระดับมาก รองลงมาคือด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านอารมณ์ ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ด้านสภาพความเป็นอยู่ และ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และสิทธิพงศ์ สุนทรและคณะ (2561) พบว่า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการผันแปรในตัวแปรตาม ดังนี้ ปัจจัยสมรรถภาพทางจิตใจ (x_2 Beta = 0.39), ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว (x_3 Beta = 0.35), ปัจจัยสังคมและเพื่อนฝูง (x_7 Beta = 0.35), ปัจจัยการพัฒนาจิตใจ (x_4 Beta = 0.25), ปัจจัยข้างนียมส่วนบุคคล (x_9 Beta = 0.23), ปัจจัยการรับรู้สภาวะสุขภาพของตนเอง (x_1 Beta = 0.23), และปัจจัยการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม (x_6 Beta = 0.19)

1. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักบุญสุสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) เพื่อให้สังคมสร้างสุขจากการสัมพันธ์กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้เชี่ยวชาญซึ่งให้ความเห็นว่า

1) ศีล ผู้สูงอายุทุกคนควรยึดมั่นในการรักษาศีลให้ได้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติตนให้เพื่อความสุกายสุขใจ

2) ภาวนา ผู้สูงอายุที่ต้องการความสงบสุขทางใจ ควรฟังเทศน์ฟังธรรมสวดมนต์ภาวนาทำสมาธิให้จิตใจแจ่มใสเบิกบานมีการผ่อนคลายทางอารมณ์

3) การทาน การทำบุญตักบาตรการทำบุญตามประเพณีต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

“การมีศีลและทำประจำใจโดยยึดหลักธรรมศัลป์ห้าฝึกปฏิบัติสวดมนต์ตามหลักไตรสรณคมน์ฝึกสมาธิก่อนนอนทำให้มีการผ่อนคลายอารมณ์”(ประจำ คำ ศรีสมชัย)

“พาครอบครัวเข้าวัดทำบุญใส่บาตรฟังธรรมรักษาศีลสวดมนต์ภาวนาทุกวัน”(พรสวรรค์พรตอนก่อ)

“รักษาศีลห้าในการดำเนินชีวิตภาวนาทำจิตใจให้มีสติไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น” (ถนัด สุรเสียง)

2. สภาพและปัญหาการบูรณาการบุญสุสิกขากับพัฒนาธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ

สภาพปัญหาที่สำคัญคือสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุมีความเสื่อมถอยไม่แข็งแรงเจ็บป่วยครั้งโรครักษาการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังไม่มีคนดูแล

แนวทางการส่งเสริมผู้สูงอายุคือ 1) การส่งเสริมการดูแลสุขภาพการจัดกลุ่มเพื่อคอยดูแลช่วยเหลือ เช่น อสม. 2) การจัดกลุ่ม กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุเช่นกลุ่มนันทนาการการออกกำลังกาย การเรียนรู้ในการใช้ชีวิต 3) การจัดให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา การทำบุญตักบาตรสวดมนต์ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำสมาธิภาวนา

“ผู้สูงอายุอยากไปทำบุญตามสภาพที่ต่างๆ ก็มีปัญหาด้านสุขภาพต้องอาศัยกลุ่มต่างๆ ในการร่วมกิจกรรม” (จිරนนท์ ธารไชย)

“พยายามให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันจัดนันทนาการสนุกสนานลดความเครียดมีการดูแลสุขภาพ” (ถนัด สุรเสียง)

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ มีดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหา และการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ในแต่ละปี เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ในเขตพื้นที่อื่น ๆ

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561) *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ. 2561 – 2580*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ พ.ศ. 2560 - 2565 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: หจก. เทพเพ็ญวานิสัย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *คู่มือวิทยากรจัดกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *ความสุข 5 มิติสำหรับผู้สูงอายุ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติและองค์การช่วยเหลือผู้สูงอายุระหว่างประเทศ. (2558). *รายงานสูงวัยในศตวรรษที่ 21: การเฉลิมฉลองและความท้าทาย*. กรุงเทพฯ: กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund: UNFPA) และองค์การช่วยเหลือผู้สูงอายุระหว่างประเทศ (HelpAge International).
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ชูพินิจ เกษมณี. (2555). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- โชคชัย วงศ์ธานี. (2555). *ความหลากหลายที่ไม่หลากหลาย: การจัดการในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เขมรชาติ เทพไทย (บ.ก.) มิตรวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และภาพอนาคต คีนส์ลันด์จังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- ณรงค์เสียงประชา. (2541). *มนุษย์กับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- นियพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. (2550). *มานุษยวิทยาลัทธิสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือเสริมกรุงเทพ.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2553). *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชวรมนี, (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2530). *ทางสายกลางของการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2550). *คัมภีร์วิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง.
- เพ็ญพร ประมวลสุข และคณะ. (2561). *การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2552). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรงค์ ทับสายทอง. (2533). *จิตวิทยาผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. (2556). *การพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. (2557). *วิธีสร้างบุญวาสนาบารมี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2556). *สังคมวิทยาชุมชน: หลักการศึกษาวเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน*.
 ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษากายในระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). *พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต. (2560). *คู่มือวิทยาการจัดกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิตกรมสุขภาพจิต.(2560). *คู่มือวิทยาการจัดกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุรกุล เจนอบรม. (2534). *วิทยาการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพจน์ แสงเงิน. (2542). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2543). *Child center : Storyline method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: ที.พี.พริน จำกัด.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2542). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร เบญจพลพิทักษ์ และคณะ. (2556). *คู่มือ ความสุข 5 มิติสำหรับผู้สูงอายุ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

2. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย

- คอลัฟ ต่วนบุละ. (2559). การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับสิทธิเสรีภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชนิตา สุ่มมาตย์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยองค์กรชุมชนในภาคอีสาน. วิทยานิพนธ์. ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐกานต์ สำเนียงเสนาะ. (2556). ปัจจัยทำนายความสุขของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงกมล โพธิ์แก้ว. (2560). การพัฒนาวิธีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธบริหารการศึกษา วิทยานิพนธ์. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดุสิต หวันเหลี่ยม. (2552). การพัฒนาแนวคิดวัฒนธรรมสมานฉันท์ของสังคมพุทธวัฒนธรรม ตาม ทรรศนะของตำราจตฺระเวนชายแดนที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นภเรณู สัจจรักษ์ ธีระฐิติ และคณะ. (2560). ทิศทางและการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหากิตติศักดิ์ สิริวิฑฒโก (หนูสุรา). (2561). การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์. ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พวงทอง อินใจ และคณะ. (2557). พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นแสนสุขและจิตอาสาผู้สูงอายุ. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว. (2557). พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันเพ็ญ ปันราช. (2552). การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน. วิทยานิพนธ์. ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เศรษฐวิวัฒน์ โชควรรกุล. (2555). นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์. รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สิทธิพร สุนทร และคณะ. (2561). รูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สิทธิพร สุนทร และคณะ. (2561). รูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุภาพร ทศพะรินทร์. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

3. บทความวิชาการ/บทความวิจัย/เอกสาร

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2546). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (อัครสำเน).

กิตติวงศ์ สาสวด. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออก. *วารสารชุมชนวิจัย*, 11(2), 21-38.

กุลธิดา กุลประทีปปัญญา. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในสังคมไทยอีสาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 18(1). 26 – 40.

จิตติยา สมบัติบุรณ์ และคณะ. (2562). ความสุขของผู้สูงอายุไทยในยุค Thailand 4.0. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี*, 30(2). 219 – 228.

ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย Aging society in Thailand. *วารสารสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 3(16). ก.

ชัชญาภา สมศรี และคณะ. (2559). ผลของกิจกรรมสร้างสุข 5 มิติ ต่อความสุขของผู้สูงอายุในคลินิกผู้สูงอายุโรงพยาบาลนครพนม. *วารสารโรงพยาบาลนครพนม*, 3(2). 3 - 14.

ณัฐจิตติตา เทวาลีศสกุล และคณะ. (2559). แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาวะให้เป็นพลังกระฉิบศึกษาเทศบาลนครรังสิต. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(1). 529 – 545.

ดวงรัตน์ เสือขำ. (2564). สุขภาพผู้สูงอายุ. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย. (อัครสำเน).

ทองศักดิ์ มุลจันดา และคณะ. (2561). ผลการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุด้วยสุข 5 มิติ โรงเรียนผู้สูงอายุนาผาง ตำบลห้วย อำเภอบุพมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ. *วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์*, 2(2). 14 – 29.

พระชัยเจริญ อานนโท, พระมหามิตร ฐิตปณโณ และ โสวิทย์ บำรุงภักดี. (2563). วิเคราะห์คุณค่าความเชื่อของพิธีกรรมในการบูชาหลวงพ่อดำ-ชุ่มเย็น ของชาวมุขชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จังหวัดกาฬสินธุ์. *บทความวิชาการ*. *วารสาร Journal of Modern Learning Development*. 5(5), 169-181.

พระครูปฐมธีรวัฒน์. (2563). การบูรณาการเชิงพุทธกับการบริหาร. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคล สุวรรณภูมิ*, 2(2). 483 – 490.

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ฒมมสุทโธ และคณะ. (2562). กระบวนการพัฒนาพฤฒิพลังของผู้สูงอายุด้วยการใช้ชุดกิจกรรมภาวนา 4. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 6(10). 5612 - 5625.

พระครูปฐมภาวนาจารย์ วิ. และคณะ. (2562). หลักภาวนา 4 กับการพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ของวัยรุ่นไทยในสังคมยุคดิจิทัล. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 4(1). 129-142

- พระครูพิลาศสรกิจ และคณะ. (2562). ศึกษาวิเคราะห์การให้ทานในสังคมไทยยุคปัจจุบัน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(5). 2302 - 2315.
- พระทรงศักดิ์ แสงทองค์ และคณะ. (2564). โควิด-2019: วิถีทาง วิถีธรรม วิถีใหม่ของชาวพุทธในสังคมไทย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(3). 947 - 959.
- พระมหานิกธ ปลัดสังข์ และคณะ. (2560). การรักษาศีล 5 กับการสร้างสันติสุขในสังคมไทยให้ยั่งยืน กรณีศึกษาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(3). 43 - 56.
- พระมหาภาธร อาภาโร. (2563). ปรัชญาชีวิตกับการปฏิบัติธรรม. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(1). 99 - 115.
- พระมหาภาธร อาภาโร. (2563). ปรัชญาชีวิตกับการปฏิบัติธรรม. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(1). 99 - 115.
- พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม และคณะ. (2562). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยกรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิศาสตร์*, 6(2). 46 - 59.
- พระแสวงชัย ธรรมกานโม, พระมหาบุญไทย ปุญญมโน, พระศรีมงคลเมธี และพระศรีวินยาภรณ์. (2562). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตถุ”. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 14(1), 199-201.
- พระราเชนทร์ วิสารโท. (2560). บูรณาการพุทธธรรมกับระบบการดูแลสุขภาพพระยะยาว สำหรับผู้สูงอายุ. ของอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิศาสตร์*, 4(2), 76-91.
- พิกุล มีมานะ และสนุก สิงห์มาตร. (2560). รูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 4(2), 135-149.
- ณัฐฐิตตา เทวาลีศสกุล, วณิฎา ศิริวรสกุล และชัชสรัญ รอดเยี่ยม. (2559). แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9 (1), 529-545.
- มนตรี ประเสริฐรุ่งเรือง และคุณิอุษาอายุวัฒน์. (2559). การสร้างทางเลือกในการพึ่งพาตนเองอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุนรุ่นใหม่. *วารสารประชากร*, 4(2) : 23-45.
- มาสริน ศุกลปักข์ และคณะ. (2560). องค์ประกอบด้านสุขภาพตามแนวคิดสภาวะพหุพลังของผู้สูงอายุ : การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 11(พิเศษ), 53 - 63.
- เยาวลักษณ์ ปรปักษ์ขาม และคณะ. (2550) . ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2547. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 4(2), 98 - 115.
- รุจา รอดเยี่ยม และสุภารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2562). สังคมสูงวัย : เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 13(2). 36-45.

- รุ่งทิพย์ เลิศนิทัศน์. (2560). การเปรียบเทียบรูปแบบ และวิถีการปฏิบัติภาวนาของพุทธศาสนิกชนใน กรุงเทพฯ. *วารสารวิจัยสังคม*, 40(2). 133 - 154.
- รุ่งทิพย์ เลิศนิทัศน์. (2560). การเปรียบเทียบรูปแบบ และวิถีการปฏิบัติภาวนาของพุทธศาสนิกชนใน กรุงเทพฯ. *วารสารวิจัยสังคม*, 40(2). 133 - 154.
- วนิดา อินทราชา. (2563). ปัจจัยทำนายนองค์ประกอบของร่างกายของผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ*, 7(2). 113 - 130.
- แหวดดาว พิมพ์พันธ์ดี, วสุธร ตันวัฒนกุล, กุหลาบ รัตนสังธรรม และพัชณา ใจดี. (2562). การวิเคราะห์ องค์ประกอบของ ความแข็งแกร่งในชีวิตของผู้สูงอายุในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาค ตะวันออก. *วารสารการพยาบาลการสาธารณสุข และการศึกษา*. 20 (1). 77-89.
- ศุภนารี วรรณพงษ์ และจรงค์ หงษ์งาม. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*. 5(2), 21-32.
- สมบูรณ์ วัฒนะ. (2559). แนวคิดการดูแลผู้สูงอายุตามแนวพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา. 24(44), 173-193.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนงานพัฒนาระเบียง เศรษฐกิจ ภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564). มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2559. (อัดสำเนา).
- สุดาร์ตน์ นามกระจ่าง และคณะ. (2560). ประสิทธิภาพของโปรแกรมพัฒนาความสุข 5 มิติในผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาในผู้สูงอายุตำบลกระหวิน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. *การประชุมวิชาการ เสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ 2560*, 1(1). 1 - 11.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ. (2553). พัฒนาการแนวคิดเรื่องความสุขที่เกี่ยวข้องกับ ประโยชน์สุขและ เศรษฐกิจพอเพียง. (อัดสำเนา).
- โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ และคณะ. (2559). ความเข้าใจเรื่องการบริหารการระหว่างพุทธศาสนากับศาสตร์ สมัยใหม่. *วารสารธรรมธรณีย์*, 16(1). 180 - 194.
- อุทัยวรรณ สุภิมานิล. (2563). แนวคิดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุภายใต้พุทธวิธีและกฎหมาย. *วารสาร สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(1). 386 - 402.
- Simon, Herbert A. (1972). SistemusEkkei to Soshikiron (System Planning and Organization Theory). *Soshiki Kagaku (Organizational Science)*,(6),pp. 27-34.

4. เอกสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *การดูแลผู้สูงอายุ*. สืบค้น 28 มีนาคม 2565, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/741>
- กรมสุขภาพจิต. (2559). *93 วัน สู่สังคม "คนชรา" 5 จังหวัด คนแก่เยอะสุด – น้อยสุด*. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30453>

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์. (2565). ประวัติจังหวัดกาฬสินธุ์. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <http://www.kalasin.go.th/t/index.php/th/>
- เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2018). ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ 8 ด้าน ยุคใหม่ (8M in Business). สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.iok2u.com/index.php/article/e-book/212-8-8m-in-business>
- คมชัดลือออนไลน์. (2561). วัดไทยยุค 4.0 ทำบุญไม่ต้องพกเงิน. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก <https://www.komchadluek.net/news/315304>
- ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ 2001-1001 (2558). สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2565, จาก <http://knowledge584.blogspot.com/p/3.html>
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2565). *พหุวัฒนธรรม*. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <https://d.dailynews.co.th/article/236022/>
- จรีวัลย์ ภัคดีวุฒิ. (2560). *บูรณาการคืออะไร*. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <https://www.gotoknow.org/post/>
- ชาญณรงค์ตัมมังสุณา. (2555). *ประโยชน์ของระบบสารสนเทศ*. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/380033>
- ชุติมา สดเจริญ. (2564). *การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้*. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/547039>
- บริษัท ร่มเย็น ซีเนียร์ แคร์ จำกัด. (2562). *มาเข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุกันดีกว่า*. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <http://romyenseniorcare.com/2019/02/12>
- บริษัทแมงโก้ คอนซัลแตนท์ จำกัด ธุรกิจเข้มแข็งด้วย 8 M . สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.mangoconsultant.com/th/news-knowledge/knowledge/327>
- บ้านจอมยุทธ. เว็บไซต์. (2564). *การพัฒนา*. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก https://www.baanjomyut.com/library_3/theories_and_principles_of_community_development/01.html
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *ธรรมะฉบับเรียนลัด - หลักการทั่วไปของการปฏิบัติธรรมชุดที่ 2 (ป.อ.ปยุตโต)*. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <http://www.openbase.in.th/node/3056>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต ป.ธ.๙). (2558). *ชีวิตที่ดั่งงาม*. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <https://www.bloggang.com/m/viewdiary.hp?id=vinitisiri&group=326&month=01-2015&date=15>
- พิทักษ์ บุญชม. (2563). การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง 7M 3E (7M 3E Change Management). สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.knctrainingcenter.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=2147495416&Ntype=2>

- มติคณะรัฐมนตรี. (2563). แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563. สืบค้น 26 มีนาคม 2565, จาก <https://www.ryt9.com/s/cabt/3196538>
- แมงโก้ คอนซัลแตนท์. (2564). ห้ามพลาด! หัวใจหลัก 8M สร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจรับเหมา. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก <https://www.mangoconsultant.com/th/news-knowledge/knowledge/327>
- ยีน ภู่วรรณ. (2559). เอกสารประกอบการบรรยายหัวข้อเรื่อง “รู้เท่าทันสื่อ รู้เท่าทันสารสนเทศ หัวใจของ การเรียนรู้ศตวรรษที่ 21”. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก https://www.nstda.or.th/nac/2016/index78d3.html?page_id=661
- ศูนย์สุขภาพจิตที่ 1. (2564). การดูแลสุขภาพจิตผู้สูงอายุด้วยความสุข 5 มิติ. สืบค้น 24 มีนาคม 2565, จาก https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/190502155678475678.pdf
- สนธยา พลศรี. (2556). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. สืบค้น 25 มีนาคม 2565, จาก <http://www.images.patternfly.multiply.multiplycontent.com>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2562). ธรรมะเพื่อทางพันทุกซ์. สืบค้น 28 มีนาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/145791755791959/posts/946870205684106/>
- สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย. (2564). แนะนำผู้สูงอายุทำบุญออนไลน์ที่บ้าน. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก https://www.khaosod.co.th/newspaper/newspaper-inside-pages/news_6441433
- Ang, Ien. (2006). *Multiculturalism*. sourced on 20 June, 2006 from www.blackwellpublishing.com/newkeywords
- Business plus. (2565). Check UP แผนความเสี่ยง! ด้วยโมเดล 5M. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก <https://www.businessplus.co.th/Activities>.

5. วิจัยต่างประเทศ

- Blum, Lawrence A. Antiracism. (1998). *Multiculturalism and Interracial Community : Three Educational Values for a Multicultural Society*. In Applied Ethnics : A Multicultural Approach. USA. : Prentice Hall, Second edition.
- Greenwood, William T. (1965). *Management and Organizational Behavior : An Interdisciplinary*. Approach. Ohio: South Western Publishing Co.
- Ministry of Public Health. (2010). UNFPA, ICPD at Progress and Challenges in Implementing the Programme of Action in Thailand (Nonthaburi : Ministry of Public Health, 2010), p.9

- T. Windey, B. Heuvel, & A. Arnaert. (2012). "Health and Social Care Policy for the Elderly in Belgium", March 30, 2022, Retrieved from : <http://linkinghub.elsevier.com/retrieved/pii/S0197457205003861>
- United Nations Population Division. (2009). World Population Prospects : The 2008 Revision. (New York : UN, 2009), p.55

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือรับรองจริยธรรมในมนุษย์
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ที่ จว. ๑๖๓/๒๕๖๕

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์

TITLE : DEVELOPMENTAL MECHANISM OF INTEGRATION PUNNASIKKHA INTO HAPPINESS MULTICULTURAL SOCIETY FOR ELDERLY OF KALASIN PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ขวัญใจ แก้วแสง

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มติที่ ๒๕๖/๒๕๖๕ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๙ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ออกให้ ณ วันที่ ๒๙ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

สำนักงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑ ๔๘๘

ที่ อว ๗๙๑๔(๓)/ว๐๑๙๕ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

กราบเรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทยบนพื้นฐานพระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุดโครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมภาณีสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดมหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอกความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาฬสินธุ์” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ดร.ขวัญใจ แก้วแสง)

หัวหน้าโครงการย่อย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน... มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓.๒๔๑.๔๘๘

ที่ อว ๗๙๑๔(๓)/ว๐๑๙๕ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระครูปลัดสุราวุฒิ จันทรมโม, ดร.

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการ โครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทยบนพื้นฐาน พระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุด โครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดมหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาฬสินธุ์” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ดร.ขวัญใจ แก้วแสง)

หัวหน้าโครงการย่อย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๕๓ ๒๔๑ ๔๘๘

ที่ อว ๗๙๑๔(๓)/ว๐๑๙๕

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์ ทวี อกโย, ดร.

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการ โครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทยบนพื้นฐาน พระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุด โครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยใน สังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย

๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะ ติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมภาณีสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย

๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุเมตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย

๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัด ร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย

๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้าง สุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย

๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงวัยจังหวัด มหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็น ผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็น ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการ บุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ดร.ขวัญใจ แก้วแสง)

หัวหน้าโครงการย่อย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑ ๔๘๘
 ที่ อว ๗๙๑๔(๓)/ว๐๑๙๕ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕
 เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระมหาวิรุธ วิโรจน์, ผศ.ดร.

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการ โครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยบนพื้นฐาน พระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุด โครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะ ติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมภาณวิมล, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต” พระมหาอดิสรชัย สุดตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด ร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้าง สุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด มหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการ บุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ดร.ขวัญใจ แก้วแสง)
 หัวหน้าโครงการย่อย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑ ๔๘๘

ที่ อว ๗๙๑๔(๓)/ว๐๑๙๕

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

กราบเรียน ผศ.ดร.ธนากร ชูสุขเสริม

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทยบนพื้นฐานพระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุดโครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมอุดมจิตกลุ่มผู้สูงวัยที่มีภาวะติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมาภิสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิธีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดมหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาฬสินธุ์” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ดร.ขวัญใจ แก้วแสง)
หัวหน้าโครงการย่อย

ที่ อว ๗๙๑๔/๑๓๕๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๘๘, ๐๔๓-๒๔๒-๓๘๖

๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย และได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว และแนบมาพร้อมกับหนังสือนี้

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอความอนุเคราะห์แจกและเก็บแบบสอบถามกับผู้สูงอายุ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓๐ คน เพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๙๖๒๗๔
ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย ๐๘๖-๘๖๘๘๕๕๖

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๓๑๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๔๔๘, ๐๔๓-๒๕๒-๓๘๖

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย และได้ดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว และแนบมาพร้อมกับหนังสือนี้

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจำนวนสถิติผู้สูงอายุ ปี ๒๕๖๕ และขออนุญาตลงพื้นที่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัย เรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ข
เครื่องมือในการวิจัย
ค่า (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข
สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง แบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

2. การตอบแบบสอบถามของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัยและจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งศึกษาในภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (Social Needs) รวมทั้งสิ้น 37 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 3 ด้าน คือ ด้านการทำงาน ด้านการรักษาศีล ด้านการภวณา รวมทั้งสิ้น 22 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ประกอบด้วย ด้านสุขสบาย ด้านสุขสนุก ด้านสุขสง่า ด้านสุขสว่าง ด้านสุขสงบ

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 4 ตอนข้อมูลในแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ดร.ขวัญใจ แก้วแสง

หัวหน้าโครงการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() อายุระหว่าง 60 ปี- 69 ปี

() อายุระหว่าง 70 - 79 ปี

() อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

() โสด () คู่

() หย่า / หม้าย () แยก

4. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษาปีที่ 4

() มัธยมศึกษา () อื่นๆ (ระบุ).....

5. ท่านมีรายได้เพียงพอหรือไม่

() พอใช้จ่าย () ไม่พอใช้จ่ายแต่ไม่มีหนี้สิน

() ไม่พอใช้จ่ายและมีหนี้สิน () เหลือใช้มีไว้เก็บ

6. ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบันที่ท่านอาศัยอยู่

() ครอบครัวเดี่ยว () ครอบครัวขยาย

7. การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

() เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ (8-12 ครั้งต่อปี)

() ไม่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ หรือเป็นสมาชิกชมรมแต่เข้าร่วมกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ (น้อยกว่า 8 ครั้งต่อปี)

8. การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ

() มีผู้ดูแล () ไม่มีผู้ดูแล

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญสุสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Mental Needs) และความต้องการทางด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา (Social Needs)

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้จะใช้วัดสภาพปัญหาหรือสภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จะถามถึงประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ให้สำรวจตัวเอง และประเมินเหตุการณ์หรือความรู้สึกของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในคำตอบที่เหมาะสมและเป็นจริงกับตัวท่านมากที่สุด โดยคำตอบมี 5 ตัวเลือก คือ

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญสุสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านร่างกายหรือกายภาพ (Physiological Needs)						
1	การเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากนักน้อยเพียงใด					
2	ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวันไหม(ทั้งเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน)					
3	ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากนักน้อยเพียงใด					
4	ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไรๆผ่านไปได้ในแต่ละวัน					
5	ท่านจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลมากนักน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ได้ในแต่ละวัน					
6	ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านในตอนนี้เพียงใด					
7	ท่านคิดว่าท่านมีคุณภาพชีวิต (ชีวิตความเป็นอยู่) อยู่ในระดับใด					
2. ด้านจิตใจ (Mental Needs)						
8	ท่านรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต(เช่นมีความสุข ความสงบ มีความหวัง) มากน้อยเพียงใด					
9	ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ดีเพียงใด					
10	ท่านรู้สึกพอใจในตนเองมากน้อยแค่ไหน					

11	ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเองได้ไหม					
12	ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่นรู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวลบ่อยแค่ไหน					
13	ท่านรู้สึกว่าชีวิตท่านมีความหมายอย่างน้อยแค่ไหน					
3. ด้านสังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนา (Social Needs)						
14	ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมา					
15	ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ					
16	ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีไหมในแต่ละวัน					
17	ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อยเพียงใด					
18	ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นมากน้อยเพียงใด					
19	ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความ จำเป็นเพียงใด					
20	ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวันมากน้อย เพียงใด					
21	ท่านเป็นกรรมการ หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนิน กิจกรรมทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น					
22	ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี ของท้องถิ่น					
23	ท่านแนะนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น					
24	ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม ด้านวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น					
25	ท่านช่วยกันดูแล รักษา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีใน ท้องถิ่น					
26	ท่านเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนด้าน วัฒนธรรม					
27	ท่านบริจาคเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม และประเพณี					
28	ท่านเข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยวัด หรือหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น					
29	ท่านเป็นกรรมการ ร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาของ ชุมชน					
30	ท่านแนะนำและส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา					

31	ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา					
32	ท่านช่วยกันดูแลรักษาศาสนสถานในท้องถิ่น					
33	ท่านชอบเข้าวัด ฟังธรรม รักษาศีล เป็นประจำ					
34	ท่านบริจาคเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในโอกาสต่าง ๆ					
35	ท่านชอบทำบุญ (ทาน) ในทุกรูปแบบ เช่น การทำบุญตักบาตรเมื่อพระภิกษุออกมารับบิณฑบาต หรือร่วมทำบุญที่วัดในตอนเช้า					
36	ท่านชอบนั่งสมาธิ ไหว้พระสวดมนต์ ที่บ้าน หรือที่วัดเป็นประจำ					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบูรณาการบุญญศึกษา (ทาน ศีล ภาวนา) กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ 3 ด้าน คือ ด้านการทาน ด้านการรักษาศีล ด้านการภาวนา

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านการทาน						
1	ท่านบริจาคเงิน สิ่งของ กำลังกาย ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ					
2	ท่านร่วมทอดกฐิน ทอดผ้าป่า					
3	ท่านทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน เป็นประจำ					
4	ท่านคอยแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบุญแก่ผู้อื่น					
5	ท่านสามารถให้อภัยคนที่ทำให้ท่านเดือดร้อนเสียใจได้					
6	ท่านให้ความร่วมมือในการทำงานกับชุมชน สังคมที่ท่านอยู่					
7	ท่านมีวิธีการทำบุญแนวใหม่ด้วยการสั่งของผ่านระบบเทคโนโลยีเพื่อการทำทาน เช่น การสั่งสิ่งของหรืออาหารเพื่อ					

	ถวายพระภิกษุ ด้วยแอปพลิเคชัน หรือ โทรศัพท์สั่งที่ร้านเพื่อนำส่ง					
8	ท่านรับข่าวสารหรือมีวิธีการประชาสัมพันธ์การทำบุญ (ทาน) เช่น งานบุญกุฐิน ผ้าป่า งานบุญต่างๆ ผ่านทางโทรศัพท์ หรือข่าวสารทางสื่อต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น					
2. ด้านการรักษาศีล						
9	ท่านรู้สึกละอายต่อบาป ที่นำสิ่งของ ของผู้อื่นมาเป็นของตน					
10	ท่านไม่พอใจคู่ครองหรืออยากแย่งชิงคู่ครองของคนอื่นมาเป็นของท่าน					
11	ท่านไม่พูดโกหก หรือตินนินทาให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย					
12	ท่านไม่บริโภคสิ่งที่มีเมฆา หรือยาเสพติด					
13	ท่านพยายามฝึกรบมให้ตนเองมีสติในการกระทำสิ่งต่าง ๆ					
14	ท่านมีความเมตตากรุณา ไม่ทำร้ายหรือทำลายผู้อื่น หรือทำให้อื่นเดือดร้อน					
15	ท่านรับข่าวสารหรือมีวิธีการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติธรรมรักษาศีล จากวัด หรือสถานปฏิบัติธรรมต่างๆ ผ่านทางเทคโนโลยีต่างๆ เช่น โทรศัพท์ หรือข่าวสารทางสื่อต่างๆ ทาง โทรทัศน์ ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น					
3. ด้านภาวนา						
16	ท่านไหว้พระสวดมนต์ก่อนเข้านอน					
17	ท่านปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา					
18	ท่านได้ฝึกสมาธิ ฝึกจิตให้สงบตามหลักของพุทธศาสนา					
19	ท่านนภาการทำสมาธิและการฝึกสติทางพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน					
20	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อทางวัดจัดปฏิบัติธรรมรักษาศีล อุโบสถ					
21	ท่านมีการอบรมตนและศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาตนเอง					
22	ท่านมีวิธีการภาวนา และเรียนรู้การฝึกสมาธิ จิตใจด้วยสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เช่น ฟังจากธรรมะจากโทรทัศน์ ซีดี ดีวีดี หรือผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ยูทูบ เป็นต้น					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความสุขของผู้สูงอายุ 5 มิติ ประกอบด้วย ด้านสุขสบาย ด้านสุขสนุก ด้านสุขสง่า ด้านสุขสว่าง ด้านสุขสงบ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การบูรณาการบุญญสติกขาภัพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านสุขสบาย						
1	ท่านสามารถดูแลสุขภาพร่างกาย ให้มีสมรรถภาพร่างกายที่แข็งแรงได้ตามความเหมาะสมกับวัย					
2	ท่านมีความรู้ในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ					
3	ท่านรู้จักข้อดี ข้อเสียเป็นอย่างดี ในการทานยารักษาโรคชนิดต่างๆ เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยของตนเอง					
4	ท่านเป็นคนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ					
5	ท่านมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ฐานะไม่ลำบาก มีความสุขในการดำเนินชีวิต					
2. ด้านสุขสนุก						
1	ท่านชอบความสนุกสนาน ในการดูแลสุขภาพ เช่น ไปเดินแอโรบิคสวนสาธารณะชุมชนเป็นประจำ					
2	ท่านชอบเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน ในการพัฒนาชุมชน					
3	ท่านมีวิถีชีวิตที่รื่นรมย์ สนุกสนาน ผ่อนคลาย เช่น ชอบการใช้คำพูดที่สนุกสนาน ชอบดูรายการตลก เป็นต้น					
4	ท่านสนใจ และมักเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ที่สร้างความสดชื่น สร้างพลังความมีชีวิตชีวาอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน					
5	ท่านใส่ใจเพื่อนบ้าน ในการดูแลสุขภาพ โดยการแนะนำ ส่งเสริมการออกกำลังกาย และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน					
3. ด้านสุขสง่า						
1	ท่านชอบเข้าวัด ปฏิบัติธรรมเป็นประจำ ซึ่งทำให้เกิดความสุขภายในใจ					

2	ท่านเป็นคนที่รักความสะอาด มีระเบียบวินัยในการส่งเสริมการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม					
3	ท่านส่งเสริมครอบครัวในการทำความดีอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง					
4	ท่านปฏิบัติตนเป็นคนดีอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนบ้านอย่างเหมาะสม					
5	การสนทนากับเพื่อน และบุคคลอื่น ท่านมักจะแนะนำในเรื่องที่ดี อย่างเหมาะสม					
4. ด้านสุขสว่าง						
1	ท่านใส่ใจในเรื่องของการออกกำลังกาย เพื่อส่งเสริมด้านสมอง ความจำ ความคิด เป็นต้น					
2	ท่านมีความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving) ในด้านต่าง ๆ ในครอบครัว ด้วยหลักเกณฑ์ที่มีเหตุผล					
3	ท่านมีความความสามารถในเชิงภาษา การติดต่อสื่อสารด้วยคำพูด และวาจาได้เป็นอย่างดี					
4	ท่านมีความสามารถทางสังคม มีความสนใจผู้อื่น และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ					
5	ท่านสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมในอดีต มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อชุมชน					
5. ด้านสุขสงบ						
1	ท่านชอบปฏิบัติธรรม โดยการนั่งสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบ และมีความสุข					
2	ท่านมีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม ตามสถานการณ์ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด					
3	ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ในขณะที่พบเจอปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง					
4	ท่านตระหนักรู้ตนเอง สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนตามความเป็นจริง					
5	ท่านยอมรับและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ด้วยจิตใจที่มั่นคง					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุข
สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสัมภาษณ์คำถามเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

2. การตอบแบบสัมภาษณ์ของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัยและจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งศึกษาในภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบการสัมภาษณ์ องค์กรความรู้และแนวปฏิบัติ แก่ไขสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 5 ตอนข้อมูลในแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ดร.ขวัญใจ แก้วแสง

หัวหน้าโครงการวิจัย

แบบประเมิน
กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม
สังคมสร้างสุข สำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์
(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อที่	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม สังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสม หมายถึง ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน สามารถบ่งบอกหรือสะท้อนการพัฒนา กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด กาฬสินธุ์ ได้อย่างน่าเชื่อถือ						
1	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม สังคมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายเพื่อการสร้าง สุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์					
2	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม สังคมได้กำหนด และชี้แจงข้อตกลงของการพัฒนา มีการ ประเมินผลที่ชัดเจน					
3	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม สังคมมีความเหมาะสมกับการพัฒนาที่มีประสิทธิผลสำหรับ ผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์					
4	ขั้นตอนที่ใช้ในกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคม ในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม					
5	ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการ บุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมมีความเหมาะสม และ น่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาได้					
6	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมมีแนวทาง และวิธีการที่ชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนาได้จริง					

7	ขั้นตอนต่าง ๆ ในกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของคณะทีมงานนักวิจัย					
8	การนำกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคม สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาสังคมสร้างสุขที่มีประสิทธิผล ในการปฏิบัติได้จริง					
9	การใช้กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความคุ้มค่า สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
10	มีความเป็นไปได้ที่มหาวิทยาลัยสามารถนำกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคม ไปใช้ในการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนได้					
<p>3. การนำไปใช้ประโยชน์ หมายถึง ประเด็นที่ใช้ในการประเมินสามารถบ่งบอก หรือสะท้อนความมีคุณค่า และครอบคลุมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน เพื่อการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้อย่างเหมาะสม</p>						
11	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมของคณะทีมงานวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมได้					
12	การกำหนดประเด็นการพัฒนากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคม เป็นประเด็นที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสถาบันทางสังคม					
13	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมมีประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาสังคมของผู้สูงอายุ					
14	การรายงานผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคม ตรงกับความต้องการใช้สารสนเทศ และสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะในการประเมิน					
15	สารสนเทศที่ได้จากการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคม เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมของผู้สูงอายุ					
<p>4. ความถูกต้อง หมายถึง ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน สามารถบ่งบอกหรือสะท้อนลักษณะของวิธีการ ในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุ ตามหลักการที่ถูกต้องในการพัฒนากลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสิทธิผล</p>						

16	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม สังคมกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีแนวทางปฏิบัติชัดเจน และถูกต้อง					
17	กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรม สังคมมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบันของความต้องการ ของสังคมผู้สูงอายุ					
18	การรายงานผลการประเมินกลไกการพัฒนาการบูรณาการ บุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความถูกต้อง					
19	การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนากลไกการพัฒนา การบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม มีความถูก ต้อง					
20	สารสนเทศที่ได้จากการใช้กลไกการพัฒนาการบูรณาการ บุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคม กำหนดเป้าหมายในการ พัฒนา แต่ละขั้นตอนมีความถูกต้อง และเป็นระบบ					

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการบุญญศึกษากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเกี่ยวกับ การบูรณาการบุญญาสิขากับพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
----	----	----	----	----	----	---	------	--------

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเกี่ยวกับ ความสุข
สำหรับผู้สูงอายุ 5 มิติ

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พหุวัฒนธรรมสังคมฯ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.668	13	.821	25	.655
2	.743	14	.783	26	.441
3	.706	15	.813	27	.627
4	.854	16	.744	28	.699
5	.709	17	.817	29	.675
6	.681	18	.628	30	.712
7	.731	19	.761	31	.668
8	.736	20	.608	32	.743
9	.665	21	.654	33	.706
10	.717	22	.820	34	.854
11	.820	23	.833	35	.709
12	.741	24	.730	36	.681

มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .441-.854

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .976

ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม การบูรณาการบุญญศึกษา

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.659	12	.712
2	.736	13	.824
3	.681	14	.732
4	.730	15	.811
5	.686	16	.795
6	.827	17	.796
7	.673	18	.738
8	.649	19	.806
9	.733	20	.628
10	.748	21	.764
11	.649	22	.615

มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .628-.827

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .964

ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความสุข 5 มิติ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.725	13	.780
2	.688	14	.819
3	.842	15	.736
4	.699	16	.811
5	.656	17	.617
6	.702	18	.745
7	.738	19	.604
8	.675	20	.638
9	.708	21	.809
10	.824	22	.839
11	.735	23	.7536
12	.833	24	.659
		25	.457

มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .457-.842

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .967

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	387	2.00	5.00	4.2558	.72996
a2	387	2.00	5.00	3.2093	.87576
a3	387	2.00	5.00	3.6925	.92799
a4	387	2.00	5.00	4.3178	.69399
a5	387	1.00	5.00	2.9483	.94261
a6	387	1.00	5.00	3.0103	.97900
a7	387	1.00	5.00	3.2300	.95567
a8	387	1.00	5.00	2.9251	.84686
a9	387	2.00	5.00	3.5711	.76989
a10	387	1.00	5.00	3.3411	.80313
a11	387	2.00	5.00	4.3385	.80904
a12	387	1.00	5.00	2.8656	.90051
a13	387	2.00	5.00	4.1835	.67520
a14	387	2.00	5.00	4.1912	.68638
a15	387	2.00	5.00	4.2093	.73767
a16	387	2.00	5.00	4.0439	.77234
a17	387	2.00	5.00	4.3075	.72055
a18	387	1.00	5.00	3.3385	.93390
a19	387	1.00	5.00	3.9819	.82524
a20	387	2.00	5.00	3.3953	.84023
a21	387	1.00	5.00	2.5452	.99735
a22	387	2.00	5.00	4.0026	.92602
a23	387	2.00	5.00	3.8708	.99681
a24	387	2.00	5.00	4.0543	.82679
a25	387	2.00	5.00	4.1163	.68244
a26	387	1.00	5.00	2.6124	.95475
a27	387	2.00	5.00	3.4315	.99602
a28	387	2.00	5.00	4.1525	.66754
a29	387	1.00	5.00	2.7183	.88789
a30	387	2.00	5.00	3.8424	.89527
a31	387	2.00	5.00	4.0103	.96836
a32	387	1.00	5.00	4.0517	.96166
a33	387	1.00	5.00	4.0853	.95520
a34	387	1.00	5.00	4.0775	.97065
a35	387	1.00	5.00	4.4858	.56374
a36	387	1.00	5.00	3.0775	.91288
ta1	387	2.57	4.43	3.5234	.32618
ta2	387	2.67	4.50	3.5375	.32717
ta3	387	3.26	4.26	3.7653	.18383
Valid N (listwise)	387				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
b1	387	2.00	5.00	4.2455	.76124
b2	387	1.00	5.00	3.9457	.94384
b3	387	1.00	5.00	3.8295	1.07098
b4	387	1.00	5.00	2.9612	.95280
b5	387	2.00	5.00	4.4186	.63202
b6	387	2.00	5.00	4.2817	.69099
b7	387	1.00	5.00	2.3643	.84502
b8	387	1.00	5.00	2.3101	.84374
b9	387	3.00	5.00	4.1344	.70346
b10	387	2.00	5.00	4.3618	.74694
b11	387	3.00	5.00	4.3618	.65845
b12	387	2.00	5.00	4.3876	.75127
b13	387	3.00	5.00	4.4651	.62810
b14	387	2.00	5.00	4.3592	.73597
b15	387	1.00	5.00	2.4393	.94584
b16	387	3.00	5.00	4.0982	.69467
b17	387	2.00	5.00	4.3230	.74567
b18	387	3.00	5.00	4.2972	.64548
b19	387	2.00	5.00	4.2248	.79741
b20	387	2.00	5.00	4.0879	.65383
b21	387	2.00	5.00	3.6150	.75432
b22	387	1.00	5.00	2.6822	.92449
tb1	387	2.50	4.75	3.5446	.36597
tb2	387	3.29	5.00	4.0727	.29524
tb3	387	3.14	4.86	3.9040	.32021
Valid N (listwise)	387				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
c1	387	1.00	5.00	3.5065	.83128
c2	387	1.00	5.00	3.2791	.99202
c3	387	1.00	5.00	2.6899	.93685
c4	387	2.00	5.00	4.3256	.71435
c5	387	1.00	5.00	2.6899	.99843
tc	387	2.20	4.40	3.2982	.39488
d1	387	1.00	5.00	2.8863	.96975
d2	387	2.00	5.00	4.0672	.87013
d3	387	1.00	5.00	2.6951	.96576
d4	387	2.00	5.00	3.9742	.92426
d5	387	1.00	5.00	2.2661	.98115
td	387	1.60	4.20	3.1778	.44164
e1	387	1.00	5.00	4.0258	.97871
e2	387	1.00	5.00	4.1292	.75416
e3	387	1.00	5.00	4.2687	.74467
e4	387	1.00	5.00	4.1240	.80163
e5	387	2.00	5.00	4.2145	.75357
te	387	2.00	5.00	4.1525	.43834
f1	387	1.00	5.00	3.3669	.94936
f2	387	2.00	5.00	4.3075	.72055
f3	387	1.00	5.00	3.7597	.81541
f4	387	1.00	5.00	3.9044	.90689
f5	387	2.00	5.00	3.3953	.84023
tf	387	2.60	4.80	3.7468	.37783
g1	387	2.00	5.00	4.1137	.68097
g2	387	2.00	5.00	2.9354	.80056
g3	387	2.00	5.00	3.8165	.99737
g4	387	3.00	5.00	4.3127	.56027
g5	387	2.00	5.00	3.8450	.76635
tg	387	2.60	4.60	3.8047	.36460
Valid N (listwise)	387				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ta	387	3.18	4.09	3.6087	.15362
tb	387	3.23	4.39	3.8404	.19665
th	387	3.20	4.16	3.6360	.17520
Valid N (listwise)	387				

Correlations

Correlations

		ta1	ta2	ta3	ta	tb1	tb2	tb3	tb	tc	td	te	tf	tg	th
ta1	Pearson Correlation	1	-.111*	-.046	.611**	-.114*	.045	-.030	-.064	.251**	.044	-.008	-.063	-.064	.078
	Sig. (2-tailed)		.029	.366	.000	.025	.376	.562	.209	.000	.383	.880	.213	.208	.127
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
ta2	Pearson Correlation	-.111*	1	-.047	.613**	.101*	.117*	.187**	.223**	.053	.341**	.318**	.005	-.142**	.298**
	Sig. (2-tailed)	.029		.357	.000	.047	.021	.000	.000	.298	.000	.000	.922	.005	.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
ta3	Pearson Correlation	-.046	-.047	1	.333*	.120	.100	.217*	.242*	.043	-.016	-.030	.197*	.286*	.200*
	Sig. (2-tailed)	.366	.357		.000	.019	.049	.000	.000	.395	.756	.551	.000	.000	.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
ta	Pearson Correlation	.611**	.613**	.333*	1	.039	.155**	.199**	.210**	.233**	.267**	.208**	.037	-.032	.346**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000		.446	.002	.000	.000	.000	.000	.000	.467	.531	.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
tb1	Pearson Correlation	-.114*	.101*	.120*	.039	1	-.043	.049	.626**	.019	.017	.029	.053	-.001	.054
	Sig. (2-tailed)	.025	.047	.019	.446		.400	.334	.000	.710	.739	.575	.296	.991	.288
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
tb2	Pearson Correlation	.045	.117*	.100*	.155**	-.043	1	.117*	.537**	.073	.057	.125*	.063	-.007	.148**
	Sig. (2-tailed)	.376	.021	.049	.002	.400		.021	.000	.151	.261	.014	.219	.897	.003
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
tb3	Pearson Correlation	-.030	.187**	.217*	.199**	.049	.117*	1	.632**	.059	-.014	.122*	.129*	.051	.157**
	Sig. (2-tailed)	.562	.000	.000	.000	.334	.021		.000	.248	.783	.016	.011	.313	.002
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
tb	Pearson Correlation	-.064	.223**	.242*	.210**	.626**	.537**	.632**	1	.080	.032	.146*	.134*	.024	.193**
	Sig. (2-tailed)	.209	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.115	.536	.004	.008	.635	.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
tc	Pearson Correlation	.251**	.053	.043	.233*	.019	.073	.059	.080	1	.190*	.017	-.055	-.080	.498**
	Sig. (2-tailed)	.000	.298	.395	.000	.710	.151	.248	.115		.000	.741	.279	.115	.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
td	Pearson Correlation	.044	.341**	-.016	.267**	.017	.057	-.014	.032	.190*	1	.107*	-.040	-.151**	.563*
	Sig. (2-tailed)	.383	.000	.756	.000	.739	.261	.783	.536	.000		.035	.432	.003	.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
te	Pearson Correlation	-.008	.318**	-.030	.208**	.029	.125*	.122*	.146*	.017	.107*	1	-.067	-.023	.523*
	Sig. (2-tailed)	.880	.000	.551	.000	.575	.014	.016	.004	.741	.035		.187	.658	.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
tf	Pearson Correlation	-.063	.005	.197*	.037	.053	.063	.129*	.134*	-.055	-.040	-.067	1	-.123*	.301*
	Sig. (2-tailed)	.213	.922	.000	.467	.296	.219	.011	.008	.279	.432	.187		.015	.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
tg	Pearson Correlation	-.064	-.142**	.286*	-.032	-.001	-.007	.051	.024	-.080	.151*	-.023	-.123*	1	.239*
	Sig. (2-tailed)	.208	.005	.000	.531	.991	.897	.313	.635	.115	.003	.658	.015		.000
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387
th	Pearson Correlation	.078	.298**	.200*	.346**	.054	.148*	.157*	.193*	.498**	.563*	.523*	.301*	.239*	1
	Sig. (2-tailed)	.127	.000	.000	.000	.288	.003	.002	.000	.000	.000	.000	.000	.000	
	N	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387	387

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Regression

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	ta2		Stepwise (Criteria: Probability-of- F-to-enter <= . .050, Probability-of- F-to-remove >= .100).
2	ta3		Stepwise (Criteria: Probability-of- F-to-enter <= . .050, Probability-of- F-to-remove >= .100).
3	ta1		Stepwise (Criteria: Probability-of- F-to-enter <= . .050, Probability-of- F-to-remove >= .100).

a. Dependent Variable: th

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	.298 ^a	.089	.086	.16746	.089	37.501	1	385	.000
2	.367 ^b	.135	.130	.16339	.046	20.414	1	384	.000
3	.387 ^c	.150	.143	.16218	.015	6.776	1	383	.010

a. Predictors: (Constant), ta2

b. Predictors: (Constant), ta2, ta3

c. Predictors: (Constant), ta2, ta3, ta1

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1.052	1	1.052	37.501	.000 ^b
	Residual	10.796	385	.028		
	Total	11.848	386			
2	Regression	1.597	2	.798	29.903	.000 ^c
	Residual	10.251	384	.027		
	Total	11.848	386			
3	Regression	1.775	3	.592	22.494	.000 ^d
	Residual	10.073	383	.026		
	Total	11.848	386			

a. Dependent Variable: th

b. Predictors: (Constant), ta2

c. Predictors: (Constant), ta2, ta3

d. Predictors: (Constant), ta2, ta3, ta1

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	3.072	.093		33.188	.000	2.890	3.254
	ta2	.160	.026	.298	6.124	.000	.108	.211
2	(Constant)	2.282	.197		11.602	.000	1.895	2.669
	ta2	.165	.025	.308	6.481	.000	.115	.215
	ta3	.205	.045	.215	4.518	.000	.116	.294
3	(Constant)	1.999	.223		8.944	.000	1.559	2.438
	ta2	.172	.025	.322	6.783	.000	.122	.222
	ta3	.211	.045	.221	4.680	.000	.122	.299
	ta1	.066	.025	.124	2.603	.010	.016	.117

a. Dependent Variable: th

Excluded Variables^a

Model	Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics	
					Tolerance	
1	ta1	.112 ^b	2.303	.022	.117	.988
	ta3	.215 ^b	4.518	.000	.225	.998
	tb1	.024 ^b	.496	.620	.025	.990
	tb2	.115 ^b	2.364	.019	.120	.986
	tb3	.105 ^b	2.136	.033	.108	.965
2	ta1	.124 ^c	2.603	.010	.132	.985
	tb1	-.003 ^c	-.057	.955	-.003	.974
	tb2	.093 ^c	1.945	.053	.099	.975
	tb3	.058 ^c	1.172	.242	.060	.914
3	tb1	.010 ^d	.199	.842	.010	.965
	tb2	.085 ^d	1.792	.074	.091	.971
	tb3	.058 ^d	1.173	.241	.060	.914

a. Dependent Variable: th

b. Predictors in the Model: (Constant), ta2

c. Predictors in the Model: (Constant), ta2, ta3

d. Predictors in the Model: (Constant), ta2, ta3, ta1

GET

FILE='D:\โครงการวิจัย\แบบขอจริยธรรมวิจัย\ดร.ขวัญใจ แก้วแสง\ตร.หนังสือ66.sav'.

DATASET NAME DataSet9 WINDOW=FRONT.

GET

FILE='D:\โครงการวิจัย\แบบขอจริยธรรมวิจัย\ดร.ขวัญใจ แก้วแสง\ตร.หนังสือ66.sav'.

>Warning # 67. Command name: GET FILE

>The document is already in use by another user or process. If you make
>changes to the document they may overwrite changes made by others or your
>changes may be overwritten by others.

>File opened D:\โครงการวิจัย\แบบขอจริยธรรมวิจัย\ดร.ขวัญใจ แก้วแสง\ตร.หนังสือ66.sav
DATASET NAME DataSet10 WINDOW=FRONT.

ภาคผนวก ง
รูปภาพกิจกรรมโครงการวิจัย

รูปภาพกิจกรรมของโครงการวิจัย

1.1 ภาพตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ภาพตัวอย่างการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยและการให้ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการ
บุญญศึกษา กับ วัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวขวัญใจ แก้วแสง
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2560	ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
พ.ศ. 2553	ศน.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
พ.ศ. 2550	ศน.บ. (การสอนภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2552- ปัจจุบัน	ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา ศูนย์บริการวิชาการ วิทยาเขตอีสาน
พ.ศ. 2554- ปัจจุบัน	อาจารย์บรรยายพิเศษระดับปริญญาตรี
พ.ศ. 2566	รางวัลที่ได้รับ รางวัล วิชชาจรณสมปन्न

ผลงานทางวิชาการ

- วาริณี โสภางร, พระใบฎีกาทวี อกโย, ขวัญใจ แก้วแสง, (2561). การแนะนำให้คำปรึกษาเชิงพุทธธรรม. วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 143- 150
- ประชัน ชะชีกุล, ขวัญใจ แก้วแสง, (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศจีน. วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 173-185
- วาริณี โสภางร, มนต์เทียน มนตราภิบุลย์, ศักติพงษ์ โสภางร, ขวัญใจ แก้วแสง, กระบวนทัศน์ใหม่สำหรับการเรียนรู้สู่วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในยุคดิจิทัล, การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง National Academic and Mekong Region Research Conference (Proceedings), 29 สิงหาคม 2565. หน้า 315-328

ผลงานการวิจัย

- Khwanjai Kaewsang, Phrakrusuteejariyawat, Prayuth Chusorn ,Phramaha Suphachai Suphakitjo, Pramook Chusorn.(2018). Challenging Issues In Continuous Improvement of Quality for Secondary School. The 1th International Conference on Sustainable Development (ICESD2018).20-21Jan 2018, pp 75-78.
- Khwanjai Kaewsang, Phrakrusuteejariyawat, Prakhrudhammapissamai, Prayuth Chusorn, Guidelines for Professional Teachers Development of Secondary School. Conference Proceedings 10th and 11th International Conferences on

New Challenges in Management and Business NCMDubai, Dubai, UAE, March 23, 2018 NCMIstanbul, Istanbul, Turkey, March 28, 2018, pp 52

Dhamma Bhisama, Pramook Chusorn, Prayuth Chusorn, Khwanjai Kaewsaeng, Wudhichai Yaowapho. (2022). Guidelines for Cross-Cultural Leadership Development of World Class Standard School Principals. World Journal of Education, Vol. 12, No. 3 2022, 11-16

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 400000

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ-นามสกุล** พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร. (สมัย ผาสู่โก)
- ตำแหน่ง** ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ
- ประวัติการศึกษา**
- พ.ศ. 2555 ปร.ด. (บริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- พ.ศ. 2544 ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
- พ.ศ. 2539 ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
- ประวัติการทำงาน**
- พ.ศ. 2545 - 2548 เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์
- พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ
- เกียรติประวัติการปฏิบัติงาน**
- พ.ศ. 2561 รางวัล “ต้นธรรม” บุคคลผู้มีคุณธรรมต้นแบบแห่งปี ครั้งที่ 1
- พ.ศ. 2561 โล่รางวัล เสาเสมาธรรมจักร ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา
- พ.ศ. 2562 โล่เกียรติคุณ “บุคคลต้นแบบทำความดี”
- พ.ศ. 2563 โล่เชิดชูเกียรติผู้มีผลงานดีเด่นวัฒนธรรมสัมพันธ์
- พ.ศ. 2563 รางวัล ผู้มีผลงานดีเด่นวัฒนธรรมสัมพันธ์ สาขาสื่อสารวัฒนธรรม
- ผลงานทางวิชาการ**
- ประชัน ชะชิกุล, พระครูธรรมมาภิสมัย, (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาทในลาว. วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 186-195
- สายใจ คำทะเนตร, พระครูธรรมมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, (2561). การบริหารหลักสูตรตามแนวพุทธ. วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 319-327
- วิรากร เจริญเชื้อ, พระครูธรรมมาภิสมัย, (2564). ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในยุคดิจิทัล. วารสารการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง (Proceeding). 29 สิงหาคม 2564. หน้า 144-148
- ผลงานการวิจัย**
- Chusorn, P., Rodprasert, P. Suthreejariyawat, Phasugo, S., Plarin, K., and Somboon, R. (2015). Challenging issues in continuous improvement of quality for secondary school. Accepted for publishing in Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. 23(3).

- Chusorn, P., Rodprasert, P. Sutheejariyawat, Phasugo, S., Plarin, K., and Somboon, R. (2015). Strategic Challenge: The Role of Leaders for Implementing Total Quality Management the Universities to ward Excellence. Accepted for publishing in Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. 23(3)
- Sanrattana, W., Sutheejariyawat, Phasugo, S., Chusorn, P., Rodprasert, P., and Somboon, R. (2015). Conditions for change in small-sized primary schools, Northeast Thailand. Journal of Educational Administration, Khon Kaen University. 11(1)
- Sanrattana, W., Rodprasert, P., Sutheejariyawat, Phasugo, S., Chusorn, P., and Plarin, K. (2015). New school principals in Thailand: Influences on their leadership and professional development. Journal of Educational Administration, Khon Kaen University. 11(1).
- Satisfaction of Teacher With Work Performance in Basic Educational Institutes Under the Jurisdiction of The Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4
- Khwanjai Kaewsang, Phrakrusuteejariyawat, Prakhrudhammapissamai, Prayuth Chusorn, Guidelines for Professional Teachers Development of Secondary School. Conference Proceedings 10th and 11th International Conferences on New Challenges in Management and Business NCMDubai, Dubai, UAE, March 23, 2018 NCM Istanbul, Istanbul, Turkey, March 28, 2018, pp 52
- พระครูธรรมมาภิสมัย. รูปแบบผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น, ตีพิมพ์ที่วารสาร ศึกษาศาสตร์ มจร ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มิถุนายน 2561 หน้า 95-110.
- วิโรจน์ สารรัตน์, พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, พระครูธรรมมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, พระณัฐวุฒ สัพโส, วิฑูล ทาชา. ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21, ตีพิมพ์ที่วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มีนาคม 2561 หน้า 261-271.
- วุฒิพงษ์ เทียมสุวรรณเลิศ, พระครูธรรมมาภิสมัย, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. ตัวบ่งชี้สมรรถนะภาวะผู้นำ สำหรับบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่, ตีพิมพ์ที่วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกรกฎาคม – กันยายน พ.ศ. 2561 หน้า 187-195.
- กรรณิกา กันท่า, พระครูธรรมมาภิสมัย, พรสมบัติ ศรีไสย. ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ตีพิมพ์ที่วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม, ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน – มิถุนายน 2561 หน้า 18-29.

พระมหาชนะ ชัยชนะ, พระครูสุธีจริยวัฒน์, พระครูธรรมมาภิสมัย. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบยึดปัญหาเป็นฐานในโรงเรียนพระปริยัติธรรมบึงจิม เชียงยืน, ตีพิมพ์ที่วารสารศึกษาศาสตร์ ม. มหาสารคาม ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม – กันยายน 2561

วีระพล ภูวนนท์. และ พระครูธรรมมาภิสมัย . การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อทำให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ สำหรับบุคลากรในสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น, ตีพิมพ์ที่วารสารศึกษาศาสตร์ ม. มหาสารคาม ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม 2561

ภัทรพร อรัญมาลา, วิโรจน์ สารรัตน์. โปรแกรมพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบโปรแกรมที่พีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ตีพิมพ์ที่วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2561 หน้า 191-200.

จันทร์นภาเพ็ญ ทินราช, พระครูธรรมมาภิสมัย. การยกระดับมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวงอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - เมษายน 2561 หน้า 371-382.

พระครูธรรมมาภิสมัย, Indicators of Sustainable Leadership for Secondary School Principals: Developing and Testing the Structural Relationship Model, International Education Studies Vol. 12, No. 2; 2019 p. 36-44.

อัจฉริยา สงวนศรีพิสุทธิ์, พระครูธรรมมาภิสมัย, การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2563 หน้า 300-312.

Chatchawal Sarapoom & Phrakrudhammapissamai (2021). Cooperative Practices to Enhance the Quality of Work-Integrated Learning at Nong Khai Technical College. International Journal of Educational Methodology. 7(3), 387-400.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 400000

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล	ว่าที่ร้อยตรีหญิงวาริณี โสภาจร
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	: ศศ.บ. (การจัดการการพัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2558	: ศศ.ม. (การบริหารและนโยบายสังคม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2554 - 2560	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
พ.ศ. 2561 - 2564	อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง
พ.ศ. 2565 - ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลงานเผยแพร่ทางวิชาการ

วาริณี โสภาจร, พิชญานี พูลพล, อัสสรสวรรค์ คำเจริญ3เยาวเรศ คำมะนาด และพิมพ์ประภัสร์ ปองเต่า. (2566). การรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม2566) หน้า 86-98.

พระครูธรรมศุต(สุทธิพจน์สุทธิวงโณ),นภารัตน์กิตติรัตน์มงคล, ว่าที่ร้อยตรีหญิงวาริณีโสภาจร. (2565). บทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการจัดการองค์การกับการเยียวยาสังคมในภาวะวิกฤตการระบาดของโรคโควิด-19. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่7 ฉบับที่ 3(กรกฎาคม-กันยายน2565) หน้า 85-99.

Warinee Sopajorn, (2 5 6 4) . Bowon Power: An Integrated of Community Development Mechanism in Nakhon Pathom Province. American Journal of Education and Learning, ISSN: 2518-6647. Vol, 6, No.1, 2021, : 1718-1726.

ณัฐอร เจือจันทร์, อภิชาติ เหมือนไธสง, พระครูวินัยธรรวชิต ปยุตโต, วาริณี โพธิราช, (2564). การเสริมสร้างสุขภาพด้วยหลักพละ 5 สำหรับชุมชนริมทางรถไฟ ในจังหวัดขอนแก่น. Journal of Buddhist Education and Research: JBER ปีที่ 7 ฉบับที่1 มกราคม - เมษายน 2564 [98-110] Vol.7 No.1 January - April 2021.

พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, วาริณี โสภาจร, ธนาวัฒน์ ลือชาโคตร, กิตติยา ศรีมุงกุล และพิมพ์พิชชา พรหมภักดี, (2563). พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในตำบลหนองโน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน-มิถุนายน 2563 หน้า 2- 11.

ว่าที่ร้อยตรีหญิงวาริณี โสภากจร} พระครูธรรมคุด (สุทธิพนัง สุทธิวจโน) และ ญัฐชยา กำแพงแก้ว. (2563). บทความวิชาการ การเสริมสร้างวามเข้มแข็งของครอบครัวในสถานการณั้แพร่ระบาดของเชื้อ ไวรัสโควิด -19. วารสาร “ศึกษาศึกษาศาสตร์มมร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563 : หน้า 162-181.

วาริณี โสภากจร, นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล, พระครูธรรมคุด (สุทธิพนัง สุทธิวจโน) และ พระมหาฉัตรชัย สุธดุดชโย.(2563).มนุษย์กับหน้าที่พลเมืองในศตวรรษที่ 21 Human and Civics in the 21st Century. The 18 th National and the 2 international Smposium 2020 (GMNIS 2020) ISBN : 9786162020 : p. 763-779 (Proceeding)

พระทวิ ช่ายมณี, สุทธิพงษ์ สายาพัฒน์, สุรศักดิ์ อดเมืองเพ็ญ, วาริณี โสภากจร และสุรเชษฐ์ โนนม่วง.(2563). ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาล ตำบลสำราญ อำเภอมืองจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) หน้า 146-154.

สิทธิพร เกษจ้อย, วรเทพ เวียงแก, เอกชาติร์ สุขเสน, ทวิ ช่ายมณี, เอนก มูลมา และวาริณี โสภากจร.(2562).บทความวิจัย ความเห็นของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาล ตำบลโคกงาม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น.วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) หน้า 146-154.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 400000

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวอรรวรรณ แก้วมาตย์
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2565	ร.ม. (การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2559	ร.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2561 – ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
ผลงานทางวิชาการ	
	อรรวรรณ แก้วมาตย์ , พระครูสุธีจรรย์วัฒน์ , พระครูวินัยธรรวชิต ปยุตโต , พระวิวัฒน์ ธนภูโส (พรมศรี), (2564). เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร. เล่ม 6 ฉบับที่ 5. หน้า 197-209
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 400000